

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Liber Primvs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77028](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77028)

RECTA INTENTIO

OMNIVM HVMANARVM ACTIONVM

AMVSSIS.

LIBER PRIMVS
INTENTIONEM BONAM,
Malam, Adiaphoram, Nullam explicat.

CAPVT PRIMVM.

Quid sit RECTA INTENTIO.

DARIVS, clade suâ & Alexandri Macedonis fortunâ, notissimus Rex Persarum, acinacem habuit, cui ex gemmâ erat vagina, quem zona aurea muliebriter cinctus suspenderet. Nobilis gladius, modo virilem dexteram fuisset fortis. Celeberrimus est multorum

scriptis gladius Georgii Castrioti, quem Scanderbegum vocabant, qui hominem medium ictu transverso unico dissecare potuisse ferebatur. Noti sunt & sacris voluminibus Goliathi & Saulis gladii. Celebres sunt ab eruditis paginis complures alii equestrium virorum gladii, nonnunquam superstitiosâ religione culti.

At verò nullius herois gladius unquam tam vitalis fuit famæ, atque Hebræi Moyſis virgâ: Illa tot miraculorum, tot stupendorum prodigiorum operatrix Virga. Quæſierat è Moyſe Deus, quid manu teneret: Virgam, respondit. Cui Deus: *Proſice eam, inquit, in terram. Proſice eam, inquit, in terram. Proſice eam, inquit, in terram. Proſice eam, inquit, in terram.* Jufferat iterum Deus, extenderet manum, & apprehenderet caudam colubri. Extendit, & tenuit, verâque est in virgam.

Hic pulchrè ſubjecit oculis Deus, & malas actiones ſe à nobis eſſe, ut ſi terram & res terræ ſpectemus cum agimus, colubri ſiant, actus malitiæ veneno tincti; ſin animum calo attollamus, virga Moſis, opera caeleſti præmio digna exiſtant. Tanti refert, quomodo Moſaicus iſte ſcípio tractetur, an manu teneatur, an humi projiciatur. Hic ſcípio, hæc Moſis virga omnium Magorum virgas devoravit; hæc flumina in linguam mutavit; hæc rupem in fontem diluit; & è duri ſilicis venis ſubitum torrentem elicit; hæc marinos fluctus in ruſtiſſimos parietes diviſit. Potuit dicere Moſes, hoc baculo duce, & ſaxa, & maria penetror; omnia mihi pervia ſunt. Hæc Moſis virgâ ſacri Doctores designatam ajunt RECTAM in omnibus humanis actionibus INTENTIONEM, cui penetrabilia ſunt omnia. Hic autem, prima omnium quæſtio, quid ſit RECTA INTENTIO.

§. I.

Chriftus Dominus RECTAM INTENTIONEM appellat OCULVM SIMPLICEM. Cui oculum? cur ſimplicem? Deum Theologi ſubſtantiam ſimpliciffi-

A *mam* vocant, in quâ nulla ſit compositio aut mixtura, nil aliunde collecti aut emendicati: nihil enim in Deo eſt, quod non eſt Deus. Sic oculus, ſic & Intentio ſimplex dicitur, cui nihil impuri, nullus ſuſ amor, non ſatus timor, non ſpes vana ſit admixta, ſed quæ pura, nec ullis ejulcemodi lordibus turbata, ad Deum ſolum directâ, eo ſolo contenta ſit.

Ergo, Intentio recta eſt, quæ cum operatur, operis ſui finem conſtituit Deum, ſeu, quæ omnia ad Dei gloriam & honorem revocat. Explanat id ſanctus Ambroſius aquilæ ſolertiâ: Hæc pullos ſuos involucres exploratura, & à legitimis ſeparatura, ſpurios ungue ſuſpenſos tenet in aëre, eòſque opponit ſolaribus radiis, qui irretitis & hiantibus oculis excipiunt ſolem ii agnoſcantur in filios, ſubmittuntur in nidum, foventur & aluntur. Perinde ſi dicat mater: Hi mei filii ſunt, ſtirps aquilina, digni quos nutriam: ceteros qui ſolem tremulis ac palpitantibus oculis, idque agere admittunt, ut degeneres nido præcipitat, & ut genus non ſuum exhæredat miſerabili lapſu. Ita & ii proſus qui Deum Quæſierat è Moyſe Deus, quid manu teneret: Virgam, respondit. Cui Deus: *Proſice eam, inquit, in terram. Proſice eam, inquit, in terram. Proſice eam, inquit, in terram. Proſice eam, inquit, in terram.* Jufferat iterum Deus, extenderet manum, & apprehenderet caudam colubri. Extendit, & tenuit, verâque est in virgam.

§. II.

Fuit è præſcis Aſcetiſ unus aliquis, qui quotieſcunque *Vita Patris*. Operis aliquid erat aggreſſurus, ſubſiſtebat aliquantisper cogitanti ſimilis. Interrogatus quid hoc ageret: opera noſtra, reſpondit, ex ſe nulla ſunt, velut informis trabs, niſi recto ſine ſincerâque intentione velentur ac veſtiantur. Et velut qui ſagittis ad ſcopum ejaculandis certant, non emittunt ante ſagittam, quàm oculo collinearint ad metam: ſic & ego, quidquid demum acturus ſim, ad Deum finem & ſcopum noſtrum ultimum intentionem meam dirigo. Et hoc eſt, ait, quod ago dum ſubſiſto, id enim Deus à nobis exigit. Optimè factum dictumque.

Rectè ſentit Bernardus, inſulſam eſſe Deo noſtram Deum de omnem & obedientiam & patientiam, niſi omnium quæ agimus vel patimur, ipſe ſit cauſa. Et quemadmodum qui propoſito præmio bombardas explodunt in eundem orbem ligneum, quò minùs ab orbis centro aberrent, oculum lævum plerumque claudunt, ſolo uſu dextro, quò vegetior ſit acies & certior feratur in umbilicum ſcopi: ita proſus claudendus & nobis eſt ſineſter

ster oculus tot humanorum respectum, tot pessimarum observationum, tot inanium scientiarum, solus vero dexter largissime aperendus aspiciendo Deo per sinceram intentionem.

Joan. cap. 4. vers. 31. & seqq. Sederat ad fontem Servator noster à viâ fessus, fame sitique exhaustus, & ubi colloquium cum Samaritide finit, discipuli ea quæ emerant, anteposcentes: Rabbi, ajunt, manduca. Quibus Dominus: Ego, inquit, cibum habeo manducare quem vos nescitis. Nec tamen inter se querere omittunt discipuli, & Nunquid, ajunt, aliquis attulit ei manducare? Tandem aperte Christus, Meus cibus est, inquit, ut faciam voluntatem ejus qui misit me, ut perficiam opus ejus. Hic itidem cibus est omnium Deo servire cupientium, ut perficiant opus ejus.

Atque si rem ad calculos revocemus, omnes ex eadem patinâ cenamus, herus & famulus, opulentus & egenus, doctus indoctusque, unus omnium cibus est, unica Dei voluntas, unicus Dei honor; tamque contentus sit forte suâ primus & summus, quam suâ postemus & infimus, quando omnium una debet esse actio, unam atque unicam Dei gloriam in omnibus spectare.

§. III.

Orat. 16. de ebriet. & ingluvie. Ephes. c. 6. v. 6. & 7. Ratio vivendi, inquit Basilii, in homine Christiano, verum sibi scopum habet propositum, Gloriam Dei. Et divini Pauli præceptum est: Non ad oculum servientes quasi hominibus placentes, sed ut servi Christi, facientes voluntatem Dei ex animo. Et ut hoc altius infigat animo, id ipsum ingeminat: cum bonâ voluntate servientes, sicut Domino & non hominibus. Amandus est Deus operando, & amando Deum, operandum est propter Deum. Ab exemplo id patet.

Honestæ vitæ matrona, cum reducem habet à viâ maritum, solipitem & sanum, qui utrum viveret ignorabat, à quo diu nullas acceperat literas, cum præsentem videt, ingentia edit lætitiæ signa: hic famulæ vires obire, ocreas detrahere, pedes ablueri, non infra sortem suam reputat. Scit quidem hoc ancillarum aut servorum esse: sed illi servilem hanc operam præoccupans, & amorem testari vult & gaudium. Non vile videtur ei obsequium, quod amor facit tam suave: honori ducit sic à seipsâ abjici. Pari modo, si nos quicumque sumus, nostrum dumtaxat munus, laborem, officium, fortunam attendamus, facile obrepet tædium, & oneri erit etiam facillimus labor, graviter quæremur quoties non jucundè licuerit quiescere: at verò si oculos aliò mittamus, & Deum respiciamus, servientes sicut Domino, & non hominibus, nullum nec vilem nec nimis gravem censebimus laborem; quies erit molestia. Opifices cum ipsis Dominis se laborare sciunt, solertia longè majore id faciunt. Thoracem accipit farror reficiendum: hic prima quaestio est, cui nam? si Domino, mox sepelitis tantisper allis, ipse magister hanc operam præstat, quam aliqui puero imperasset. Ergo, non nos, sed Dominum attendamus, servientes sicut Domino, & non hominibus. Para erit intentio, inquit Bernardus, si in omni actione nostra aut honorem Dei, aut utilitatem proximi, aut bonam conscientiam quæramus.

Ephes. c. 6. vers. 7. Præclarissime Seneca: Non potest, inquit, quisquam beatè degere, qui se tantum intuetur, qui omnia ad utilitates suas convertit: alteri vias oportet, si vis tibi vivere. Quodlibet vitium sic à Deo abducit hominem, ut is sibi vivat, ad suam commodam vigilet, stertat ad aliena. Ubi ergo intentio anhelat ad as & nummos, ibi carior hospes non est quam pecunia: ubi intentio carnem sapit, illic voluptas inter intimos amicos numeratur: ubi verò in altum suspirat intentio ad honores & dignitates, istic anxii sedulitate colliguntur pennæ quæ evehant ad alta, nec ullus gratus ferrumunus, quam qui alas donat huic ambitioso volatui idoneas. En, ut horum oculi averfi abeant à Deo in res vanissimas, quas occultâ intentione con-

cupiscunt, ita sibi ipsis vivunt. At, nequit Deo vivere, qui vult vivere sibi.

Ergo, Oculi ad Deum perseveranter reflexi, hic At recte demum simplex. Intentio Deum ubique observans, nec adspiciens quidquam nisi simul aspiciat Deum, hæc demum & RECTA & SINCERA est Intentio. Per hanc vivimus Deo, uti Hebræo psalter jucundissimum erat dicere: Et anima mea illi vivet. Hinc pulcherrimum illud Deo à seipso impetrans: Non proponebam, inquit, ante oculos meos rem injustam.

CAPUT II.

Que sit INTENTIO RECTISSIMA.

Trilogia Triplici ferè modo Intentionem nostram dirigimus ad Deum. Primo: Servit quis Deo, & à nobis gravioribus se continet, formidine pœnæ, inferorum ignes, æternos cruciatus metuit. Hic talis subinde audet aliquid non carcere tantum aut brevibus Gyaris, sed inferis dignum: audet, inquam, aliquid, & rem in casum dat, nam cogitat: Nondum tam vicinus inferorum ergastulis sum, quin lætiusculè hoc aut illud audeam: debitorum quo me forsitan obstricturus, confessione piaculari tollere, noxam quam fortasse contracturus, iterum deletere potero: audeamus ergo, petendie licebit redire ad officium. Ah, oculus iste simplex non est; nec, si sit, diu talis est; non enim solum Deum respicit. Si manes & inferi fabula essent, homo ille caelum sibi extra caelum statueret, & beatum se crederet, si licenter & ad ventris curas abjectus viveret ut pecus. Hæc intentio eorum est ferè quos Paulus homines vocat *Animales*, qui non percipiunt ea quæ sunt spiritus Dei.

Altero modo, Intentio ad Deum dirigitur: Servit quis Deo, quia cupit inter Beatos vivere. Cælum ei dulce: merces æterna, merces magna nimis. Inclinat cor ejus ad suum ad faciendas justificationes propter retributionem. Intentio hæc primâ multò melior est, nec tamen optima est: melior, inquam, nam iste qui cæli gaudia concupiscit, cautior est, quam ille qui orci tormenta solum metuit, neque ea meruit semper, sed quandoque suæ formidinis oblitus, ruit in vitium.

Tertio modo, Intentionem ad Deum rectissime dirigit, qui sic animo sentit: Servio Deo, & ideo servio, quia hic Dominus dignissimus est, ut ei serviat ab omnibus, & quia me beneficiis eximis, & innumeris prævenit; omnia ipsi debeo. Huic placere cupio, & propter hunc omnia facio, quæcunque facio: de præmio & mercede nihil omnino sollicitus sum. Ego Deo servio, serviamque dum vixero, ubi demum sit remuneratio.

Hæc omnium optima, hæc RECTISSIMA est Intentio, non sui, sed Dei; non Utilis, sed solius Honesti aspectu facere omnia. De hac intentione gloriatus Hebræus Rex David: *Voluntariè*, inquit, *sacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo, quoniam bonum est.* Facundissime hic Augustinus: *Quare*, inquit, *voluntariè? quia gratis amo quod laudo.* Laudo Deum & in ipsâ laude gaudeo, ipsius laude gaudeo, quod laudato non erubescio. Gratuitum sit, & quod amatur, & quod laudatur. Quid est gratuitum? ipse propter se, non propter aliud. Quod præmium accepturus es à Deo, o Avere? Non tibi terram sed seipsum servat, qui fecit cælum & terram. *Voluntariè sacrificabo tibi*: noli ex necessitate. Si enim propter aliud laudas Deum, ex necessitate laudas: si adesset tibi quod amas, non laudares Deum. Vide quid dicam. Laudas Deum, verbis gratiâ, ut tibi det amplam pecuniam. Si haberes aliunde amplam pecuniam, non à Deo, nunquid laudares Deum? Si ergo propter pecuniam laudas Deum, non voluntariè sacrificas Deo, sed ex necessitate sacrificas, quia præter illum nescio quid aliud amas. Contemne omnia, ipsum attende, ipsum gratis dilige, quia melius ab eo non invenis quod

det quam seipsum. Et confitebor nomini tuo, Domine, quoniam bonum est. Ob nihil aliud, nisi quia bonum est. Nunquid ait, Confitebor nomini tuo Domine, quia das mihi fructuosa pradia, quia das mihi aurum & argentum, quia das mihi latas divitias, excellentissimam dignitatem: non, sed quid? quoniam bonum est. Melius nihil invenio quam nomen tuum, ideo confitebor nomini tuo Domine, quia bonum est.

§. I.

EN, servire Deo propter Deum, hoc demum verè Deo servit. Sic enim & Deus nos amat, sic & ipse nobis servit, uti per Oseam promittit: Diligam, inquit, eos spontaneè, hoc est, merè gratis. Idem à nobis jure exigit, neque enim vult ut nos serviamus sibi, sicut canis servit suo Domino pro osse aut offa. Nam si Deo serviamus pro cælo, cælum nobis charius esse Deo, satis monstramus. Appositissimè huc Seneca: Inveniuntur, inquit, qui honesta in mercedem colant, quibusque non placeat virtus gratuita: quæ nihil habet magnificum, si quidquam habet reale, cum virtus nec lucro intrinsecus, nec absterreatur damno, adeoque nomen spe ac pollicitatione corrumpat. Calcat utilitatibus ad illam eundem est, quocunque vocavit, quocunque misit, sine respectu rei familiaris: interdum etiam sine ullâ sanguinis sui parsimonia vadendum, nec unquam imperium ejus detrectandum. Quid consequatur, inquis, si hoc fortiter, si hoc gratè feceris? Quod feceris. Nihil tibi extra promittitur. Si quid fortè obvenit commodi, inter accessiones numerabis. Rerum honestatum pretium in ipsis est. Præclarissimus testis in hanc rem venit Ludovicus Blosius, qui hoc ipsum confirmans: Dominus, inquit, ad ipsam Gertrudem virginem aliquando dixit: Vellem electis meis persuasum esse, quòd eorum bona exercitia & opera mihi omnino placeant, quando ipsi serviunt expensis suis. Illi autem expensis suis mihi servitium præstant, qui licet saporem devotionis minimè sentiant, fideliter tamen (ut possunt) orationes & alia pia exercitia sua peragunt: confidentes de pietate meâ, quòd ego illa libenter & gratè suscipiam. Plerique sunt, quibus si sapor & consolatio interna concederetur, non eis prodesset ad salutem, & meritum ipsorum valde minueretur.

Hanc igitur Intentionem ut optimam & purissimam probamus, quâ quis facit quippiam, quia Deo sic placet, quia Deus vult, quia ob immensam bonitatem suam dignissimus est, ut ejus honori fiant omnia. Quare secum quisque sic statuatur: Servio Deo propter Deum, qui tantus est, ut si cælum non sit, nec sint inferi, solus tamen dignissimus sit, omnes Angeli, cui gens humana, cui quicquid creatum est, serviat quam accuratissimè.

Facile autem est deprehendere, num quis animo sic sentiat. Fit enim non rarò ut alteri alteros temerè aspernemur, & contemptim dicamus: Ecquid magni habet hæc scriptio, hæc dictio? quid egregii in hoc consilio, hæc actione, hoc opere? mandetur hoc aliis, quivis id possit. His cavillis Rectæ Intentionis homo minimè turbatur, sed generosâ mente: Domine mi, ait, parum ego laboro tibi hoc displicere, non hoc feci ut tu laudes; tibi & mille aliis non placeat, id mihi curæ non est, modo uni Deo non displiceat. Mihi maxima laus est & merces, rectè fecisse. Probet hoc Deus, etsi universus Orbis improbet, id ego scilicet nec flocci facio; contemnere & contemni jam didici. Sciant homines eum me esse quem offendere sine periculo possint. Scio quem debitorem appellem post laborem; in sinu gaudere scio. Hæc amissis rectæ intentionis docet.

Quod si quis res suas ab aliis non magni fieri, grande supplicium putet, turbetur, doleat, tristetur & animo concedat, dicatque: Ergo posthac penitus serabor, ut non habeant hi scioi quod damneat; otiosi mihi suavius erit, quam hæc tam iniqua judicia subire. En, miser, hæc

A deprehenderis in flagrante delicto. Nam si recta tibi esset ad Deum intentio, in minimis poneret te tuâque ab aliis non commendari, aut finitris judiciis atque sermonibus flagellari. Hæc puræ intentionis hominem nunquam deiciunt gradu: spernit se sperni. Deum respicit, cui uni se suâque probare cupit. Hem, quam essemus miseri (& sumus certè) qui aliorum judicia in tormenta nostra vertimus, aliis displicere supremum malum credimus, laudem ex plurium assensione venientem maximum bonum censemus, nec unquam nobis suave est laborare, nisi cum alii nos incipiunt laudare, aut certè laborem nostrum benevolè spectare. An ignoramus, ægrè & rarò satisfieri humanis oculis, qui solum opus quod vident, æstimant, animum cæci prætereunt? Deo servire & jucundum est, & facile. Deus enim cor, ut Gregorius loquitur, & non substantiam pensat, nec cogitat quantum, sed ex quanto quis operetur.

§. II.

ARboris radix aut fructum dulcem facit, aut amaro inficit: nam prout radices succus dulcis aut amarus est, sic & fructus. Si radix sancta, & rami. Et sicut ad Rom. rivulorum aqua ejusdem cum fonte saporis est; sic & c. 11. v. 16. humanæ actiones, ejusdem bonitatis aut malitiæ cum Actiones intentione, quæ illarum & radix, & fons est. Optimè, ex intentione sunt attendas, quid homo faciat, quid, cum facit, afficiat. Dona-bonæ vel vir aliquis magnam pecuniam: sed dives, sed non sensu mala. In 2. cor. 13. rus impendium. Donavit alius: sed pauper, sed parte partimonii celsurus. Summa eadem est; beneficium idem non est; intentio variat. Seneca velut unus ex integerri-Longiss. sed mis Christianis præclarissima hac de re monita inge-aurea ep. 95. rens: Quoniam quidem, inquit, non in facto laus est, sed in eo quemadmodum fiat. Exemplis hoc firmat. Eadem res si gule datur, turpis est: si honori, reprehensionem effugit. Amico agro aliquis asidet: probamus. At hoc si hereditatis causa facit, vultur est, cadaver expectat. Eadem & turpia sunt, & honesta: refert, quare, aut quemadmodum fiant. Ergo insigi debet persuasio (nos intentionem vocamus) ad totam pertinet vitam: qualis hæc persuasio fuerit, talia erunt quæ agentur, quæ cogitantur: qualia autem hæc fuerint, talis vita erit. M. Brutus dat multa præcepta & parentibus, & liberis, & fratribus. Hæc nemo faciet quemadmodum debet, nisi habuerit quòd referat. Proponamus oportet finem summi boni, ad quem nitamur, ad quem omne factum nostrum dictumque respiciat (nemo Christianorum magis Christianè hoc dixerit) veluti navigantibus ad aliquod sidus dirigendus est cursus. Vita sine proposito vaga est. Quid posset dici religiosius?

Publius Mimius succinctè quidem, sed præclare quod dixit: Malus est vocandus, qui sui causa est bonus. Ergo non tantum non licet mihi esse malum propter me, sed nec bonum etiam propter me: propter Deum omnia. Ad finem summi boni, ut Seneca loquitur, omne factum dictumque nostrum respiciat.

§. III.

Iustum deduxit Dominus per vias rectas, & ostendit illi re-Sap. cap. 10. gnum Dei. Sed quâ id ratione verum? An non Paulus, vers. 10. cum orbis ecclesiastes esset, iustus fuit? quantas tamen Pauli ad per ambages, per quot anfractus, quam curvis iri-geribus ductus est ad cælum? Principio, Judæus erat, Phariseorum discipulus, sectæ, ad quam formabatur, tenacissimus. Dein è discipulo magister, fervens Phariseus, pertinax Rabbini. Tertio, factus est Christianorum persecutor & tortor, præses licitorum, ut si quos invenisset hujus Act. cap. 9. via viros ac mulieres vincitos perduceret in Hierusalem. Quarto, fit denuo discipulus, sed Ananix, optimi Christiani. Quinto, fit & ipse Christianus, & Christianorum Orator. Sexto, in omnem Orbis plagam emissus à Deo, terras transiit & maria, terram ex terrâ, mare ex mari mutans. An non flexuosæ sunt hæc viæ? Quot præterea calibus

bus, quantis quotidie periculis quam pane innumeris augebatur ærumnis? nunc ei mortem minatur mare, nunc falsi fratres, nunc latrones in Pauli caput conjurant, modò Gentes infestant, modò Judæi vexant, jam in navi, jam in carcere, jam in solitudine, jam in urbibus contrarios experitur eventus: nunc virgine caditur, jam lapidibus inferuntur, quotidie ferè moritur. Sepimò demum, Romam venit, & illic caput amittit. Quis has semitas non dicat sinuosas? Sed audi, mi bone homo, via hæc tam tortuosa, recta via non est ad cælum. Poruisset alius, non Paulus, æquè multum & plus Paulo perpeti, & tamen aberrare à cælo. Ergo rectissima via Pauli ad cælum, fuit ejusdem purissima ac sincerissima intentio ad Deum: in illis perferendis omnibus, unicuique Dei honorem spectabat. Hæc amussitata ad cælum via est, hanc omnes Sancti tenuerunt, ab hac nullus proborum hominum obliquo tramite ingressus est: *Iustum deducit Dominus per vias rectas.* At illi tam varii casus, tam multiplices ærumnæ, tam incerti ac mali eventus, quibus omnis vita plenissima est, militiæ morem à nobis observari volunt. In bello nil novi aut miri est, tortuosos aggeres moliri. Imò quodcumque dux belli ad urbis mœnia vallum ducere instituit, non rectis lineis, sed incurvis flexuosum ducit. Hæc ad obsidendam urbem directæ via est, quæ tam curva est & impedita. Ita nos Deus per omnigenam calamitatem varietatem ad cælum ducit. At quoniam in hoc ipso tam flexuoso calle, rectissima est proborum ad Deum intentio, verissimè affirmatur: *Iustum deducit Dominus per vias rectas.* Et quod huic proximum: *Iusti in perpetuum vivunt, & apud Dominum est merces eorum, & cogitatio eorum apud Altissimum.* Quia illi hoc assidue cogitant, hoc unice curant, placere Deo, non hominibus; ideo & à Deo præmium capient amplissimum. Hæc ergo, ut Bernardus loquitur, puritas intentionis est, ut quidquid feceris, propter Deum facias, & ad locum, unde exeunt gratiæ, revertantur, ut iterum fluant.

Via Pauli ad cælum rectissima fuit purissima ejus intentio ad Deum.

Sap. cap. 5. vers. 16.

In vigil. Nativ. Dom. ser. 3. med.

CAPVT III.

Quam necessaria sit RECTA INTENTIO.

Homini recta intentio est necessaria, Luc. cap. 11. vers. 34.

Si divinæ paginæ de necessitate rectæ intentionis aliquid alibi silet, ab unico Servatoris dicto abundè constaret, quàm illa omnibus sit necessaria. Apertissimè Christus: Si, inquit, oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit. Affirmat Augustinus, Christum Dominum hinc propriè locutum de RECTA INTENTIONE, ut qui paulò ante de precibus, elemosynis, jejuniis discesserat. Ne quis ergo suarum precum, stipis, aut jejunii vim omnem elideret aucupandis rumulculis, addit Servator saluberrimam institutionem de oculo, qui aut simplex & purus, aut multiplex & nequam est.

Sicut ergo, cum oculi nitidi sunt, clari, acres, atque vegeti, corpus sibi suum habet diem, & solem suum circumfert secum; quaquà vult se movere, & in luce est: at verò si oculi agri & affecti, si pæti aut lusciosi, si lippientes aut tunicis obducti, omne corpus miserum est, & infra domesticas nebulas ingemiscit: ita prorsus si intentio sincera sit, & ab omnibus falsæ gloriæ umbris libera, preces, elemosynæ, jejunia à vitiorum facie sincera sunt, si mala sit intentio, omnes hominis actiones tales sunt. Quid per oculum, inquit Gregorius, exprimitur, nisi opus suum præveniens cordis intentio: quæ priusquam se in actione corporis est oculus, quia per bonam intentionis radium, merita illustrantur actionis.

Quia bonitas & malitia actionis humanæ ex eâ oriuntur. Lib. 8. mor. cap. 6. prope finem.

Optimè solitus dicere Ambrosius: Quantum intendis, tantum facis. Nimirum tanti pretii est tuus labor, quanti est tuus iste oculus qui laborem præcedit. Si recta sit intentio, recta erit & actio, certè in oculis Dei: nam hic milles oculi humani falluntur. De his pulchre dixit Bernardus: *Opera probant, quæ cernunt, sed unde procedant, non discernunt.*

Ita omnium actionum nostrarum amissus, & fundamentum, & basis est intentio. Clarè de hoc Gregorius: *Bases, inquit, unusquisque animæ sunt intentiones sue.* Nam sicut fabrica columnæ, columnæ autem bases imitatur: ita vita nostra in virtutibus, virtutes verò in intimâ intentione subsistunt. Et quia scriptum est: *Fundamentum aliud nemo potest ponere, præter id quod positum est, quod est Christus Jesus;* tunc bases in fundamento sunt, cum intentiones nostræ in Christo roborantur. Tales omnino sumus, qualis est nostra intentio. Virtutis laudem aut vitii notam ab intentione fortimur; si intentio terram spectet, terrei sumus; si cælum, cælestes. Et plerumque ubi deest finis virtutis, ibi se miscet vanus, aut naturalis, aut vitiosus.

Præclare Laurentius Justinianus: *In cunctis operibus,* inquit, *quicunque animi salutem exoptat, intentionis sue componat obtutum, & ad illum quem divina lex mandat, dirigat finem, ut non casso labore desudet.* Addit: *Parum prædesti ardua tractare negotia, cum Principibus & Regibus familiariter conversari, sanctitatis & scientiæ celebre nomen acquirere, & obliquâ intentione hoc agere.* Richardus Victorinus: *Quod est, inquit, corpus sine vitâ, hoc est opus sine intentione bonâ.* Quælibet actio quamvis bona videatur, tamen quasi mortua judicatur, si non per intentionem bonam animatur.

§. II.

Quotiescumque ferè Christus illud suum, ATTENDITE, proclamavit, uti cum monet, *Attendite à Scribis, Attendite à fermento Phariseorum, Attendite à falsis Prophetis,* plerumque periculum grave imminet, & cautillè, me tunc agendum. Hac voce Christus nos omnes alium incitans: *Attendite, inquit, ne justitiam vestram faciatis, ut non detrahatur pallium: ubi respexeritis, amicum vestrum se fingeret, manum de osculabitur, mille obsequia simulabit.* Equis fur iste, quis hic lavernio? Intentio, sed obliqua illa hominibus placendi, hominum oculos impledi, humanas laudes emerendi. Ideo Christus signatè addidit: *Ut videamini ab eis.* Augustinus: *Videant, inquit, bona facta vestra, & glorificent non vos, sed Deum.* Nam si propter vos glorificandos facitis opera bona, respondetur vobis quod ipse dixit de quibuscumque talibus: *Amen dico vobis perceperunt mercedem suam.* Ergo, inquit, debeo abscondere opera mea, ne faciam coram hominibus? Non, ait Dominus, diversa jubeo. Finem attende, in finem canta: quo fine facias, vide. Si ideo facis ut tu glorificeris, hoc prohibui: si autem ideo ut Deus glorificetur, hoc jussi: *Pallite ergo non nomini vestro, sed nomini Domini Dei vestri.* Vos pallite, ille laudetur, vos bene vivite, ille glorificetur.

Sanctus Gregorius, illud Domini monitum de tegenda stipe exponens: *Sic sit opus, inquit, in publico quare, non intentio maneat in occulto; ut & de bono opere proximis præbeamus exemplum, & tamen per intentionem, quâ soli Deo placere querimus, semper optemus secretum.* Ergo intentio bona summè necessitè est, quæ sola manticularios hos eruditè novit declinare. Ergo ATTENDITE.

§. III.

Inter prisce fœderis ceremonias, quas Deus ab Hebræis exigebat, commendandis sacrificiis, & illa è præcipuis erat, *Victimæ manum imponere.* Ita lex imperabat:

Ponet manum suam super caput hostiæ, & acceptabilis erit.

A reservata. Cùm ergo sacrificamus, cùm oramus aut jejunamus, eò solum tendat intentio ut Deo placeamus, & quidquid huic contrarium, rejiciamus.

§. IV.

EX his Eusebius Emefenus duo hæc statuit. Primum: *Inc. 6.*
Opus bonum quodcumque tanti est apud Deum, *Matt.*
quanti hæc cordis effusio, & intentio in homine. Alter-
um: Nobis opus bonum aggressuris summa sit cura re-
ctæ intentionis, seu voluntatis bonæ. Lex olim edicabat:
Omnia æstimatori sicuti sanctuaris ponderabatur. Hæc enim sola *Levit. c. 27.*
pondera fallaciarum erant expertia. Ita profus & ope-
*v. 25.*ra nostra non ponderanda nec æstimanda sunt ex opi-
nione vulgi, aut nitore exteriori, aut oculorum fide &
iudiciis sæpe fallissimis, sed & sola cordis intentione.
Quoties nobilissima opera vix unius drachmæ censu-
tur, quæ à Deo æquissimo rerum æstimatori velut cen-
tenarium argenti pondus recipiuntur? Æra duo minu-
ta Hebrææ viduæ quantillæ pretii credebantur, ad illam
argenti molem, quæ à Phariseis jactabatur, & tamen
hanc illa longè superabant. Quam ponderosæ videri po-
terant Pharisei in templo se laudantis preces, jejunia,
elemosynæ? vix æquabant di colore lapillum: frigi-
dissimi hominum elogii omnia pensiari poterant.

Non nefcit hoc cacodæmon: exactiffimè perfectum Ideo da-
habet, omne operi pretium à rectâ intentione accede-
re, propterea omnem motum lapidem, & extremè la-
borat, ut intentionem rectam vel fubtrahat, vel inficiat,
fatigat, tum nos incallum fatigari, & agendo mul-
ta nil agere, ac fruftra expectare præmium, ubi tam in-
gratus Deo labor præceffiffet. Certe Deus hoc simpli-
ci oculo mirè fe capi luculente faffus: *Vulneraffi, inquit,*
cor meum foris mea fponfa, vulneraffi cor meum in uno ocu-
lorum tuorum, & in uno crine colli tui. Idiomate He-
bræo: ruptiffi cor meum. Tertullianus hoc expendens:
Salomon, inquit, morem mulierum in Oriente at-
tendit quæ honeftati tuenda prodibant operâ facie,
oculo unico detecto. Sponfus ergo hunc morem tan-
quam honeftatis argumentum commendans, ab uno
hoc oculo in amorem fe raptum faceret. At verò alii hoc
myfterium profundius eruentes, commendatam hic
ajunt admirabilem oculorum feu unionem feu unita-
tem, uterque enim pari femper paffu graditur, nec ille
ab illo unquam diverfus abit, una idem femper afpi-
ciunt, nec poteft effe inter eos tanta diffenfio, ut ille cæ-
lum, hic terram contueatur: eodem & capillorum eft
unitas, cum omnes in eum ordinem compofiti funt, ut
nos videri poffit capillaf. Oculi cordis, affectus & in-
tentio, capilli, cogitationes funt. Hic nil deformius
quam difcors horum oculorum varietas, fi hic uite, aliò
eratur ille; fi cupiamus placere Deo, fed & Mundo non
difplicere; fi hoc oculo cælum, ifto lucrum aut luxuriam,
aut aliud veritum quid fpectemus. Tunc amore Numi-
nis uti vulneretur, cum hominis unus eft oculus, ifque in
Deo fixus; una intentio, eaque ad Deum erecta.

Et hoc Deus in Abrahami sacrificio pulcherrime de- *Gen. c. 15.*
claravit, in quo & aves & animantes alias iustus est *v. 10.*
ferre, has quidem divas & concilia in frustra, illas mini-
me. Quo significum est, quavis partii quis possit
curas suas in uxorem, liberos, familiam, subditos, in-
tentionem tamen, quare av designabant, nullo modo di-
videndam esse. Attendat pater filius, merces cogiter
mercator, oves pastor, cives consul, pecuniam numularius;
in omnium horum animis innumerae cogitationes se
prodeunt capillis densiores, hi tamen capilli sint finiti, hæ
cogitationes omnes unum quid spectent, Deum, Dei
honorem, Dei obsequium. Unus hic crinis, oculus unus
ante omnia necessarius. Hac ratione cor supremi regis
suavissime vulneratur in uno oculorum, & in uno crine colli.

Querunt interpretes: Ad quid Deus hanc manus impositionem exigit, quo facrificium & sibi gratum, & offerenti foret utile. Oleaster: Voluit Deus, inquit, ut sacrificaturus non solum hostiam offerret, se ipsum inferret, cor, voluntatem, intentionem adjunderet. Hoc omnino necessarium est, nam sola pecudes nec Deo acceptæ, nec offerenti fructuosæ. Hinc Augustinus, in illud regii vasis, *In me sunt Deus vota tua*: Quærit, ait, quid des Deo non animalia aris oblatæ de cordis arcu, de cellario bona conscientia, de teipso profer teipsum. Ita proflus, voluntatem, animum, cor tuum offeras Deo *In me sunt, in me Deus, vota tua*: que enim exis à me, intra me ipsum sunt: hæc tu, mi Domine, in sacrificium tibi postulas, non illa exteriora cordis & intentionis vacua. !

Chrysoſtomi ſenſu, vera Chriſtianorum ſacrificia ſunt elemoſyna, oratio, temperantia. At Deus hæc non nuda vult, ſed ut ſeiſmum quis addat, unde holocauſtum fiat medullarum. Nam regius pſaltes apud ſeiſmum ſtatuens: *Holocauſta, inquit, medullata offeram tibi. Quid eſt, inquit Auguſtinus, medullata? Intrus teneam charitatem tuam: non erit in ſuperficie, in medullis meis erit quod diligo te. Nihil enim interius medullis noſtris. Carne interiora ſunt oſſa, medullæ interiores ſunt ipliſ oſſibus. Quisquis ergo in ſuperficie colit Deum, magis placere vult hominibus quam Deo. Aliud autem intrus ſentiens, non offert holocauſta medullarum: cuius autem medullam inſpicit, ipſum totum accepit.*

illa tigit opera medullata sunt holocausta, quibus
voluntas fuit intentio bona inest. Nullo modo vult
Deus ossa exueta, arida, emedullata. Reperias multos
qui frequenter orent, facris etiam intersint, non rari de in-
medulla le macerent, stipem dent, sed heu quam nihil mel-
lus de inest his operibus! sunt hæc quidem velut candida
nitidaque ossa, sed deest medulla spiritus, restat intentio,
sunt affectus, qui hæc opera subvehat ad Deum.

Inter omnia sacrificia, primas habuit holocaustum; C
alia in bonum etiam offerrentur cedebant, istud Deo
quodam honoris totum crementabatur. Ut quemadmodum
sacrificia olim erant distincta, ita nunc nostra opera:
quædam & nobis etiam commoda sunt, ut esse, bibere,
dormire, deambulare, legere, scribere, monetæ nume-
rare: bona sunt hæc opera si bene fiant, & ut debentalia
solum honoris divino intuiui solent, veluti holocausta, ut
orare, incedià tolerare, rei divinæ interesse, confessio-
ne se lustrare, divinum epulum accumbere. Illa primi
generis apud persæque raro medullata sunt: nam cum
hora vocat, ad mensam itat, nec ultra cogitatur; cum
somnia invitât, ad lectum properatur, nec aliud animo
agitur quàm quies, cum calî favor in campos evocat,
exitur, nec aliud in corde versatur quàm hilaris deam-
bulatio: ita multi edunt, bibunt, garrunt, ad negotia in-
cumbunt, nec aliud respiciunt, satis est illis hæc fieri, ani-
mum Deo in his non uniunt, intentionem ad Deum
non attollunt. Non sunt hæc sacrificia medullata, non D
sunt. Sed mirandum magis, & gravius culpandum, quòd
ipsa holocausta nihil habeant medullæ, quòd oratio in-
attentione, jejuniû in fine emendatione, elemosyna
sine commiseratione, Dominici corporis communio fi-
ne devotione; è labris preces & crumenâ stipem fundi-
mus, sed ubi calentes affectus, ubi mentis ardor, ubi
Deo placendi studium, ubi medullâ? Ergo, qui Numi-
ni gratum quod offerre vultis, holocausta offerre medulla
desunt. Effundite coram illo corda vestra. Intentione plena to-
tâque Deum honorate.

Quærit Cyrillus Alexandrinus, cur Deus victimæ sanguinem verterit edi, illumque omnem iusserit ad aram effundi? His ita responder: Sanguis sedes animi: qui sanguinem, is & animum admittit. Voluit ergo Deus in omni sacrificio voluntatem, cor, intentionem velut sanguinem effundi coram se, nec guttula in alios usus

CAPVT IV.

Nullam humanarum rerum actionem Deo placere sine RECTA INTENTIONE: Vbi strictim de Vanâ gloria.

Exod. c. 31.
v. 2. & 10.

Summi sacerdotis Aaronis vestis, in qua diuino cultui operabatur, tanti pretii & pulchritudinis erat non solum quâ materiâ, sed & quâ arte, ut omnium Regum ac Imperatorum vestes cum eâ nequaquam confecti possint. Beſeleel, maximus artifex vestem illam confecit: sed maiorem se artificem habuit, Spiritum sanctum, qui dictavit, qui conficiendâ modum præscripsit, & ipsi magistro velut puero manum duxit. De hac veste

Eccles. c. 45.
v. 14. & 15.

Siracides: Sic pulchra, inquit, ante ipsum non fuerunt talia oculorum ornata. Quidquid in hoc genere venusti vel curiosissimus oculus desiderat, id in unâ hac veste spectare potuit: Desideria oculorum. Omnem vel avidissimi oculi cupidinem satiavit hac vestis: nil pretiosius, nil & pulchrius in opere non maximo videre quicquam optat.

Cur summus sacerdos ab omnibus erat aspiciendus,

Neminem autem ipse debuit aspicere.

Ad Thir. c. 2.
v. 7.

Hoc bonus Deus eo fine voluit, ne summus sacerdos ad templum progressus omnium ad se oculos raperet, eâ etiam de causâ ad huius vestimenti inum marginem trecenta sexaginta sex aurea tintinnabula iussit appendi, ut ipso sacerdos incesu ad hoc spectaculum undequaque omnes convocaret. Nec erat qui non oculos suos in hoc spectaculo libenter perderet. Interea tamen huic ipsi summo sacerdoti, qui omnium in se oculos conuerterit, in neminem oculos emittere licuit; ab omnibus aspiciendus neminem ipse debuit aspicere. Voluit enim Deus ut iuncti sacerdotis oculi in unicuique ineffabile Dei nomen irent, quod eâ de causâ sacerdos aureâ laminâ insculptum fronte præferebat.

Matth. c. 5.
v. 16.

Nobilissimum hoc paradigma est hominis ex asseprobi. Homo seri & bonus in se spectandum præbeat, quidquid castis oculis videre in voto est: In omnibus te ipsum præbe exemplum bonorum operum. In hoc tali homine opulenti videant exemplum piæ Liberalitatis; afflicti & pauperes, Patientiæ; iracundi & pugnaces, Mansuetudinis; impuri & intemperantes, Continentiæ; ignavi & delinquentes, Industriæ: sit denique talis, desiderium oculorum sanctorum: Sic luceat lux vestra, coram hominibus, ut videant opera vestra bona.

In Cantica canticorum sapient.

Enimvero qui aliorum oculos, vitæ sanctioris exemplo ad se trahunt, ipsi suos oculos nequaquam in sui spectatores emittant, ut ipsis placeant. Sed ut ab ipsis discant: unum atque unicum Dei honorem spectent in omnibus. Velut Aaron solum frontale suum oculis admittentibus: ita hi solum Deum obtutu assidue contemplantes, laudem etiam oblatam respuant, & à se derivent in Deum, quantumque sibi ipsis displicent, tantum soli Deo cupiant placere, per veram sinceramque in omnibus intentionem; de quâ proximo capite dictum, quàm sit necessaria, nunc porro demonstrabitur, quàm nulla nostrarum actionum sine hac Deo possit placere.

§. I.

A Oculi columbinis oculis sunt similes, ut videant; piscinis Hesebon conferuntur, ut videantur. Hesebon, urbs regia, Hieronymo teste, viginti milliariibus distabat à Jordane. Ad huius portam unam duæ erant nobilissimæ piscinæ, crystalli æmula. Huc populus feriatis diebus catervatim effundebatur animi causâ, ad spectaculum crystallini maris. His ergo piscinis pæne quotidianum erat, *Videri*. Et hinc sanctus Spiritus oculos sibi placentes & piscinis confert & columbarum oculis. Et principio quidem comparat oculis columbinis. Columba omnium gentium sensu symbolum erat mutæ fidelitatis conjugum, cum alter alterum pari fide respicit. Et hoc celestis sponsus in animâ castâ dilaudat, oculos eam habere columbinos: *Oculi tui, ait, columbarum*; oculi fideles & casti, quos in me solum defleat, & quos ego solum expleo; neque enim agendo, alium quam mere spicis, *Et ad me conversio tua*. Et velut alteruter conjugum oculos à conjugate divertens, adulteræ mentis suspitionem movet: sic anima, si oculum intentionis in aliud quid quam in Deum coniciat, fidem fallere, & aliis à Deo placere se velle ostendit. Nam quæ fidelis est, illud assidue ingeminat: *Tibi dixit cor meum, exquisivi te facies mea, faciem tuam Domine requiram*: oculi mei tam & amplæ simul & angustæ capacitatis sunt, ut præter te, mi Deus, capiant neminem, nec ullius oculis serviant quam tuis. Eam ob causam tam fideles columbarum oculi, etiam piscinis Hesebon conferuntur. Vult enim Deus sibi caros ab omnibus videri, vult omnium oculos in illis defigi, ut superbus in iis intuendis discat, quàm eximia sit virtus Humilitatis; ut avarus cernat, quid possit Liberalitas; ut impurus videat, quàm decora sit Castitas; ut iracundus noſcit, quid præter Mansuetudinem & Placibilitatem. Vult Deus amicos suos esse velut piscinæ Hesebon, quas plurimi contemplantur, à quibus hauriant, à quibus virtutum exempla capiant. Et quamvis hæ piscinæ videantur, non tamen septiant se videri; neque alios ita videant, ut iis placeant cupiant, proſus ut Aaron, qui omnium in se oculos recepit, ipse suos in neminem ausus emittere.

Ergo aliis placere non cupiat, qui cupit Deo; nec intentionis oculum in rem creatam ullam defigat, qui Creatoris in se amorem concitare desiderat. Hic rerum cardo vertitur, ut Deum omnium actionum suarum finem assidue observeſcit homo. Certè officium Christianum non ab initio metiendum est. Potest quis è vilissimo tugurio Romam ire in Summi Pontificii palatium, ex hoc pariter ad pauperissimam casam tendere, & ab his viæ terminis æstimandum est & illud, & illud iter. Sicut autem viator Romam iturus, cum animo suo assidue volvit Romam; Romam diu nocturne secum agit, Romam somniat, hæc eum cogitatio & cubitum euntem & surgentem non deserit, Roma enim viæ terminus est: sic in omnibus nostris actibus finem nostrum præstituamus: quis ipse sibi dicat quotidie. Quod tendo? quid quaero? propter quid me fatigo?

Hæc intentio tam necessaria est volenti piè vivere, atque necessarium est spiritum ducere, volenti naturaliter vivere; idque duplici de causâ. Prima, arcende vanæ gloriæ: Altera, augendis meritis.

§. II.

Vana gloria vitium simul & periculosissimum & subtilissimum, tam multiplici vaſtramento inludiosum, ut evitari possit difficillimè. Alia vitia insidiant nobis in terrâ, hoc etiam in ipso pane cælo pedicantur, undique virtutibus occupatum invadit. Imò quod sanctius quis vivit, hoc maiorem illud sibi sumit licentiam, tantoque irruit audacius, quando plus contra se cernit præſidium; è virtutibus nostris crescit, & acquirit vires. Omne genus insectorum, velut ranæ, scarabæi, mures, cimices, vermes, & id genus animalculorum è putri materia

Nascitur materia nascuntur: at verò fecidissimus hic vermis, Vana gloria, semine prodiit recenti & generoso, è largâ elemosynâ, è rigido jejuniis, è fervidis precibus ortum ducit, & nulli loco, ut Hieronymus loquitur, nulli statui, ætati, ordini, aut sexui parcat, & victum in victorem insurgit vehementius. Vana gloria, vehemens hæctica est medullas exgens, & vix unquam, si quem occupavit, deserens, primum & ultimum vitium nobis superandum, Augustini sensu.

Quam suave fuit Propheta Jonæ sub umbrosâ hedera meridiari? unicus vermiculus omnem amoenitatem illam turbavit. Virent subinde opera nostra, velut arbor feracia diffundens brachia, sed quamprimum vermiculus superbiæ hanc arborem admorder, momento exarescunt omnia. Vermiculus iste sic se novit abdere, sic furim rodere, ut ii ipsi qui vanâ gloriâ turgent, non tantum id non notent, sed nec credant notant, & monenti: vermiculus iste abigi se patitur, & cedit incantationi, sed mox redit. Non satis est vanam gloriam semel effugisse, centies redit, millies redit, & sæpe impetu majore. Ideo venenatus hic anguis quotidie, & sæpius sacris carminibus urgendus est. Vera contra hanc pestem incantatio est illud regii vatis: *Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam.* Dum vivimus, monente Bernardo, è corde & ore non abeat istud Hebraei regis sacrum carmen.

At quis semper ad hoc cantandum tam alaceris qui in omnibus est sincera rectæque intentionis: hæc excitat & impigrum facit, hæc docet bene agere, & sibi assidue præcinere: *Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam: tuo, Domine, non nostro nomini, nec nostris meritis, sed tuis. Sanctus Ignatius Lojola, charissimum sibi symbolum habuit: Omnia ad maiorem Dei gloriam.*

§. III.

Ad necessaria est recta intentio, ut sine hac nemo effugiat vanam gloriam, quam rectè Cyprianus vocat subtilissimum malum. Quod reconditiora cordis arcana penetrat, & spiritualioribus mentibus insensibiliter se infundit. Eleganter Petrus Chrysologus: *Vana gloria, inquit, secretum virus, virtutum fucus, tinea sanctitatis.* Optime Joannes Chrysostomus: *O nova, inquit, calamitatis genus! furiosam hanc turbationem! qua tinea corroderet non potest, nec fur violare, ea inanis gloria omnino dispergit.* Hæc est tinea celestis thesauri, hic est fur qui æterna regna furatur, qui immarcescibiles à nobis divitias auferit, qui tanquam contagiosus morbus omnia corrumpit. Ita quoniam prosperi diaboli tam latronibus & vermibus, quam aliis machinis inexpugnabile illud esse præsidium, per inanem gloriam hoc expugnat.

En etiam cælum ab his vermibus tutum non est. Sua det Christus: *Thesaurizate vobis thesauros in cælo.* Et tamen ne sic quidem penitus secuta sunt quæ illic reponuntur. Vana gloria furivo meatu surreptis, thesauros cælo jam repositos clanculum asportat, nisi cultos apponatur recta intentio, quæ nec latum unguem abeat à commissis sibi divitiis. Quidquid unquam boni fecimus, quidquid facturi sumus, intentione rectissimâ undique communicamus, nisi nos deleat frustra laborem sumere.

Nullius sunt meriti difficillima etiam & excellentissima opera, nisi accedat intentio bona: vanus est omnis labor, quem non recta intentio commendat. Hanc Deus spectat in omnibus actionibus nostris, huic daturus est premium. Haud majus, nec magis memorandum facinus est, quam alterum alteri vitam impendere: sed est quis suo corpore centenas cruces vestiat, sexcentas rotas induat, mille secures purpuret, & moriatur milles, nisi id fiat pro Christo, Dei causâ, sanctâ intentione, mori poterit, sed martyr nunquam erit, ad celestem gloriam id ei nihil proderit. *Non pæna, sed causa, sed*

Tomi. I.

intentione facit martyres, uti Hieronymus testatur.

Eadem est ratio, in aliis maximi momenti rebus. Intentio baptizat: intentio consecrat &c. eum è mille panibus sacerdos in dominicum corpus verbis Domini commutat, quem intentione sibi destinat.

Omnis meriti nostri, quâ nos, fundamentum est intentio, ideo Christus orationis Dominicæ caput esse voluit: *Sanctificetur nomen tuum*, ne scilicet unquam alio agendi principio moveremur, quam Dei honore. Cùm Intentio in ergo tantæ sit nobilitatis intentio, jure in divinis paginis cor vocatur. Cor initium est vitæ, talis vita, quale cor. Homo in pecudè migrat, si ei cor pecudis inferatur; pecus in hominem transit, si ei cor humanum addatur.

Nabuchodonosorem Regem voluit Deus fieri bestiam, & inter illas velut unam ex illis agere. Ideo iussit: *Cor ejus ab humano commutetur, & cor fera detur ei.* Sed voluit bonus Deus ut hæc bestia denuo in hominem mutaret. Factum est, &: *super pedes suos quasi homo stetit, & cor hominis datum est ei.* Talis est intentio, cor omnium eorum quæ agimus.

§. IV.

Considerate hîc mihi obsecro eandem sententiam in duabus curiis pronuntiatam. In curiâ Hierosolymitanâ, præside Caiphâ summo Pontifice, pleno consensu Senatorum dictum est: *Expedi nobis ut unus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat.* Hoc summus Pontifex decrevit, subscripserunt ceteri. Idem prorsus in curiâ cælesti à sanctissimâ Trinitate decretum est: *Expedi ut unus moriatur homo pro populo.* Hæc autem eadem decretoria sententia, in Hierosolymitano quidem concilio summæ fuit stultitiæ & injustitiæ; in concilio cælesti summæ sapientiæ & justitiæ: illic scilicet cor Caiphæ & Senatorum, ejus odio & invidiâ incitabatur in hunc unum hominem, hic verò cor divinum in eundem hominem summo amore ferebatur. Ita cor principium vitæ, & sicut corde læso, vicina est mors omnibus cordis functionibus: ita nullum hominis opus dici potest vivum, quod isthoc corde caret, quod non sit propter Deum: inter mortuos est labor omnis, quicunque hac vivâ intentione destituitur.

Rem miram narrat Appianus Alexandrinus de duplici victimâ ex corde. Julius Cæsar eo die, quo in curiâ occubuit, senatum ingressurus, de more fecit: apertâ victimâ cor defuit. Extispice nescio quid varicinate de Imperatoris obitu, irrisit Julius, & aliam admoveri iussit, sed hæc corde caruit. Mirum proflus, bis mirum. Et quâ ratione vivat animal sine corde, an tunc primum absumpto, an verò antea desiderato? si antea, & quomodo vixit? si tunc, & quomodo consumptum est? Quidquid id est, victimâ sine corde, certus mortis nuncius; sic & opus sine intentione rectâ opus mortuum, inutile, nullum.

Ergo, omni custodia serva cor tuum, quia ex ipso vita procedit. Ergo quotiescunque laborem nobis sumimus, aut precaturi, aut rem divinam audiri, aut elemosynam daturi, aut quidvis aliud acturi, hoc unice curemus & ante omnia, ut agentibus hoc tale cor non desit, ut per intentionem rectam ad Dei honorem agamus omnia. Non est virtus, non est ullum rectè factum, cui deest pars optima, intentio recta. Videte vosmetipsos ne perdati quæ operati estis, sed ut mercedem plenam accipiat.

CAPVT V.

In quo potissimum consistat RECTA INTENTIO. Vbi aliquid de actu & habitu Intentionis.

Novum pacti genus & pæne inauditum, si quis cum altero sic paciscatur: Amicitiam coibimus, sed

P p 2

sed in mutui fœderis stabilitatem ego te denasabo: tuus mihi natus loco litterarum, & signi, & subscriptionis erit. Hoc tamen eventum & Scythicum pactum tolerabilis foret, quàm fuit illud Ammonitarum regis Naas cum viris Jabes Galaad, qui rogantur haberi se fœderatos, & sic servituros regi. Quibus Naas Ammonites: *In hoc, inquit, seriam vobiscum fœdus, ut etiam omnium vestrum oculos dextros.* Volebat laevus rex miseris ad bellum prorsus inutiles reddere, sinister enim oculus tegebatur scuto, dextrum volebat erugum. Itaque hoc agebat, ut non tantum nescirent vincere, sed & pugnare.

Rex inferorum Lucifer non aliâ lege amicitiam inquit cum homine, quàm, ut sinat sibi erui oculum dextrum *bona intentionis*, oculum illum simplicem ad Deum dirigendum. Ubi fœdus hoc admittitur, triumphum canit Satan; hominem facillimè vincit, cumque sibi facit mancipem: nam oculo illo caret, quo solo utendum est contra hostem. De dextro hoc oculo, quem Christus simplicem vocat, hactenus actum, quid sit oculus iste simplex, quàm necessarius, & quàm sine hoc nihil Deo placeat. Nunc porò explicabimus, quid huic oculo sit gratissimum, sive, in quo potissimum rectâ intentio consistat.

§. I.

Fuit ut Christus reprehenderet suos, in quo minime videbantur commoverisse reprehensionem, *Reversi sunt, inquit Lucas, septuaginta duo cum gaudio, dicentes: Etiam demonia subiunguntur nobis.* Nimicquid præclare rem gesserant, & miracula quoque patrarent; num igitur eis tristandum ob hoc, aut flendum? subjicit tamen Christus illa narrantibus: *Verum amen in hoc nolite gaudere: facta, & mei discipuli non improbo, sed hoc in factis sanè spectandum non est, huc vestra intentio non eat; neque enim sat purus est iste fontis gaudii, quamvis rarum ac magnum sit hoc donum, mirabilis & magnifica hæc potestas in cacodæmones, non tamen vestram hoc opus est, sed mea gratia; nec ad vestram salutem spectat, spiritus vobis subijci, sed ad aliorum. Alia sunt & potiora dona de quibus solidè gaudere liceat. Hoc unum vobis maximi faciendum, vos bono loco esse apud Patrem meum: Gaudere autem, quod nomina vestra scripta sunt in celis; huc omnis actio vestra, huc gaudium collineat.*

En ut celestis medicus suorum oculos malignè humidos terferit, & fluxum intentionis non commendandæ seccarit. Intentio mala semper caducum quid vanumque spectat, eoque viciose contenta est. Intentio bona puraque, non nisi æternantia desiderat, atque si sit purissima, solum Deum.

Diximus capite secundo, cavere culpam eo tantum animo, ne culpa in flammis sit luenda, intentionem esse non damnandam, sed nequaquam putam, nec ad eò magni pretii æstimatori Deo. Et quemadmodum civis ille tam probè notæ non est, qui civicam legem de symposiis extra urbem non instituendis religiose quidem servat, non tamen reverentiâ legis, sed nummorum amore; crumena parit non fama, nam altero tantò cariùs potaret in paganiis tabernis: itaque potius in urbe helluatur. Ita nec illa omnino purissima intentio est divinæ legi parere ideo, ut vitam agere liceat æternam in gaudiis: bona est quidem, & melior priore, sed aliquem sui amorem sapit. Optima & purissima est intentio, & verè simplex oculus, qui Deum solum respicit tam fixè, ut qui habet hunc oculum, sincerissimè de seipso pronunciet: *Serviam Deo propter Deum.* Hoc sensu vociferatur olim Hebræus rex, &: *Quid mihi est, inquit, in celo, & à te quid volui super terram? Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum.* Propter te solum, mi domine, omnia libenter vitabo, quæ vitari iusseris; omnia hilariter & faciam & patiar, quæ mihi facienda venient, aut patienda.

Ps. 72. v. 25.
Or. 26.

A Illud unicum, *Propter te Domine, propter te, & mi Domine, propter te*, ulque & ulque sexcenties, & ulque milies, imò assidue ingeminandum. Nullus dies abeat, sed nec hora, quâ non & labori, & cuicunque demum molestiæ nos promptè submittamus; isthoc identidem per ealentem affectum repetito: *Propter te, Domine, propter te, & ab hoc abstinere & sustinere illud: hoc agere & istud perpetui paratus sum, sed propter te Domine, propter te.* Nam: *Propter te mortificamur totâ die.*

§. II.

Red Bernardus, *Purus amor, inquit, non est mercenarius.* Mercedem operis securitatem non nescit, sed eò nunquam respicit, neque ideo bene loquitur ut bene pascatur, nec ideo sanctè agit ut copiosè id exolvatur. Amor purus imitandum sibi proponit Deum, qui *universa propter semetipsum operatus est*, & propter gloriam suam. Equum omnino est, ut homo propter hunc eundem Dominum, & Conditorem suum nihil facere aut ferre derecitet. Talis erat illa celestis Sponsa, quæ omnia poma, nova & vetera, dilecto se servalle ait. Novi recentisque fructus sunt, ea quæ in novâ lege à divinâ gratiâ oriuntur, ut sunt Deum amare, in Deum credere, sperare, precari, in eam & vigilas, aliæque alpe- ra propter Deum tolerare, & hoc est vitiorum ex Adamo traduces crucifigere, & hi sunt fructus horni. Poma vetera sunt illa naturæ opera, edere, bibere, loqui, dormire, &c. quæ tamen unâ cum novis offerenda, ut etiam hæc facturi nunquam non dicamus: *Propter te, Domine, edam & bibam, propter te dormiam, propter te omnia faciam, ut tibi uni placeam, etsi hominibus universis displiceam.*

Et quamvis difficile non sit illa primi generis opera propter Deum facere, difficile tamen est illa generis secundi; cum vis animæ inferior, ac depravator natura, incredibili affectu ad se trahat quidquid novit sibi esse commodum & suave; huc tota festinat, & id unum agit ne malè sibi sit: atque si sibi ipsâ relinquantur, subinet servit fidelissimè. Itaque vi adigenda est, ut illa omnia Deo permittat fieri; ut quis ideo tantum velit edere, bibere, loqui, dormire, quod id placeat Deo. Et hoc est quod divinus Paulus tam serè commendans: *Sine ergo manducatis, inquit, sive bibitis, sive aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite.* Tertullianus apud Christianos in more positum fuisse asserit, ad principium cujunque operis cruce se signare. Quod tantumdem erat ac dicere: *Hoc fiat ad gloriam Dei, In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti.*

§. III.

Quærit Basilus, quâ tandem ratione quis possit edere, & bibere ad Dei gloriam? Huic suæ questionis respondet in hunc modum: Mensam accedat antequam non nimium soluto, & in solum cibum hiant, qui potum tantum imperet. Affer, affer, cibus est meus, meam quam dram lambo, è meo penore vivo, ideo curabo ut mihi bene sit, & sentiam me vivere. Non sic loquendum, neque sic edendum, sed istud animo volendum: Inpectorem habeo Deum, ergo cibum ita sumam, ut nullus inde offendatur, Dei gloria non minuat: nolo ventris mei esse mancipium, ut solam hîc voluptatem sceter, neque enim vivo ut edam, sed edo ut vivam, & par sum ferendis laboribus. Verbo, qui refici vult sine culpa, nunquam edat & bibat, quin hoc ipsum in Dei laudem faciat: *Propter te Domine, propter te comedam & bibam; te meum finem in omnibus queram.*

Sed num hoc nobis cogitandum eo ipso tempore, quo mensam accedimus? Notandum, hîc altam esse intentionem, quæ dicitur *ACTUALIS*, aliam, quæ *VITUALIS*. Actualis est, cum quis Deo offert quod facit dum facit, aut dum facere incipit. Hac certè intentione omnis no-

nis nobis dies est ordiendus, antequam quidquam agamus, offerendo divinæ gloriæ, quidquid acturi sumus. Sed expedit non confusam operum turbam & conglomeratam, sed explicatè & præmeditatè futuræ diei actiones sic Deo sistere: Mi Deus, quidquid ego hoc die dixero, fecero, quidquid etiam cogitavero, id omne tibi offero. Ego has & has preces, illum & illum laborem, ista atque ista negotia mea tibi consacro, nec aliud cupio, quam ut quidquid hodie horis omnibus acturus sum, id omne cedat in tuum honorem, mi Deus. Hæc intentio dum manè suscipitur actualis est, tunc enim voluntas est in opere. Hac ita suscepta abijt quis in templum, in forum, in curiam, in sphaisterium, nec amplius cogitat, pro Dei honore illuc aut illuc se iturum: atque tunc intentio quæ manè erat actualis, incipit esse virtualis, si tamen vis ejus aliqua remotis illis actionibus hæreat impressa: sicut lapis manu excussus, sursum per aërem volitans, non sua mole, sed manus impulsu regitur ac movetur.

S. I. V.

Hic notandus perpetuus mos Sanctorum, qui minime contenti matutinâ illâ intentione, omnia opera velut in cumulum congerere, & sic Deo in plenum tradere, sed insuper quotiescunque novi operis aliquid sumunt, toties intentionem illam reſtaurant, illud assidue secum ingeminantes: Domine, hoc propter te faciam; propter te, Domine, orabo; propter te laborabo; hoc propter te cogitabo; nunc propter te tacebo, nunc & propter te loquar. Quemadmodum homo potulentus quoties ferè bibit, toties combibonum uni propinat, & plerumque poculum exlicat; ita homo probus ad cujuscunque operis initium, illam actionem suam quasi Deo propinans ait: Domine, omnis hic meus labor tuus est; hæc lectio, Domine, hæc scriptio, hæc mea meditatio tua est; tibi Domine, & propter te hæc omnia facio. Hæc proborum hominum perpetua est consuetudo, & sunt Theologi qui unicam illam matutinam intentionem negent sufficere, ad omnes diei actiones Deo consecrandas. Nam intentio virtualis actionem saltem impellat & promoveat necesse est: at quis impulsus est à matutinâ intentione, cum quis meridie ad mensam sine ullâ Dei aut divini honoris memoriâ, à tempore, à fame, à consuetudine monitus venit? Non est in illo matutino proposito vis alia, quam ut ex eo bona consueantur, quæ illius velut iussu fiunt; sunt autem illa sola, quæ hinc non interruptâ vi oriuntur: eam autem interruptit oblitio, cogitatio, vel actio naturalis diversâ.

Hinc liquet non sufficere homini iusto ad promerendam singulis actionibus gratiam & gloriam, principio diei totum se Deo offerre, cum proposito omnia ad ipsius gloriam faciendi: sed necesse est ut hoc propositum efficax sit, & verè causa operum quæ postea fiunt: ad hoc generalis intentio non satis est, sed requiritur ut peculiariter constitutur, exempli causâ, summa pecuniæ danda pauperibus, quæ deinceps vi illius propositi erogetur. Hæc Theologorum mens est. Hinc etiam luculentum, cur Christus bonis actionibus mercedem gloriæ promiserit, non tamen sine hac appendice, Si hanc hebdomadis aut diei conceptum, ob Dei amorem omnia ad ejus gloriam agendi, actus Charitatis ac Religionis, tantò præstantior majorisque meriti, quantum amplius & extensius objectum habet, non tamen omnibus illius diei aut hebdomadis actionibus suam nobilitatem induit. Nam ut opera frequentia ex tali actu promerentur divinam gratiam & cælestem gloriam, necesse est ut sint effectus illius. E bonâ intentione seu actuali seu virtuali sunt, quæ vi illius prodeunt, velut arbor surgit è semine. Ut si quis peregrinationem instituat ad locum Deo sacrum, omnes actiones in viâ exercendæ, aut per-

Tom. I.

A ferendi labores, præclari erunt meriti, si exerceantur, illa, isti perferantur ex vi ac necessitate propositi illius. Tunc enim nunquam revocati. Et ut summam dicamus: Opus iusti hominis iusti æternam gloriam tunc promeretur, si ab actu Charitatis seu rectâ intentione imperetur, atque in Deum ut finem ultimum referatur, sive per præsentem actum bonæ intentionis (quod est actu referri) sive per præteritum, à quo tanquam causâ movente opus procedat; quod est referri virtute.

Ergo, si proborum exempla æmulari, si ex virtute agere, si omnes actiones nostras Deo consecrare cupimus, hujus operæ non laboriosa nos minime tædeat, quin proposito matutino sapius per diem instaurato, & intentione actuali (quæ certiori pede graditur quam virtualis) omnia dirigamus ad Deum. Quoties mechanici opifices opus suum ad certam normam, amussim, regulam examinant? quoties de die faber lignarius, aut cæmentarius regulâ longitudines, normâ angulos, altitudines libellâ explorant? quoties statuarius, latomus, mar-morarius canonem applicant? quoties Architecti, pictores, Mathematici ad chorobatam aut lineam undequaque omnia mensurant? Ita Christiani singulos actus suos ad divini beneplaciti perpendicularum exigant, ne fallantur aut errent, neve obliqua intentio subrepat, & optima quæque depravet.

S. V.

Gratissimum est Deo, actionibus omnibus & singulis, divini honoris lineam dictâ ratione applicare. Refert Ludovicus Blossius, Gertrudem sanctam virginem à Christo monitam, sua sibi opera omnia minutatim consecraret, nec tantum lectionem omnem, aut scripturam, sed voces quas lectione, characteres quos scriptura; neque tantum cibum aut potum quem sumptura, sed bolos quos comestura, verba omnia quæ locutura, gressus omnes quos positura, anhelitus omnes, quos & vigilans & dormiens ductura, singulari affectu offerret. Quid hoc aliud est, quam exigere, ut centum floreni, qui ut æ alienum debentur, per singulos asces aut obolos numerentur. Sed cur id Deus à nobis exigit? Nostrum non est quærere, cur hoc aut illud velit Deus (quis enim dicere potest, cur ita faciat?) sed tamen ratio in promptu est: Vult Deus homines sui servitii exquisitè sedulos, vigilantes, industrios, & in omne suum obsequium esse attentos, qui non obiter, perfunctoriè, & oscitanter faciant quod debent, qui nunquam in officio claudicent, nullamque rem dissolutè conficiant, sed qui studiosissimè omnia diligentissimèque curent, qui noctes & dies nihil aliud agant, quam ut Domino suo placeant, qui omnibus nervis ac facultatibus contendant, ut ei se probent cui placere cupiunt.

Hæc hominis contenta industria, Deo accepta est, etiam in minimis. Palladius Helenopoleos Episcopus, de scipio juvene: Quodam die, inquit, conveni Macarium Alexandrinum valde anxius, dixique: Ecquid faciam, pater, affligunt me cogitationes meæ, illud assidue ingerentes: Nihil facis, recede hinc, frustra sunt tua omnia. Ad hæc Macarius respondit: Dietu tuis cogitationibus, Propter Christum custodio parietes. Quid obsecro facilius quam parietes custodire, qui non tantum non aufugiunt, sed nec asportari queunt? & tamen hæc ipsa parietum custodela magni æstimanda, ob simplicem illum oculum in Christum conversum.

Duo sunt in omni peccato, Aversio & Conversio. Qui agit contra rationem, conscientiam, Dei legem, avertit se à Deo, ut degener filius reluctante patre & altum reclamante: Mane fili, mane hic, mane. Ille nihilominus domo excurrans in tabernam à parente veritam se penetrat. Dupliciter delinquit refractarius hic juvenis; à patre abijt, & subijt ganeam prohibitam. Eadem prorsus ratio est omnium gravius peccantium. Cui sua libido, aut dignitas,

dignitas, aut crumena potior est quam Dei lex, hic è facili divina iussu contemnit, rei amatae aditu arceri non vult, ideo averfus à Deo abit, & excurrit ad illicita; hic quidem ad pecuniam, iste ad mulierculam, ille ad alias veritas voluptates.

Sed utrum in contemptoris filii delicto gravius est? num excursus & fuga è paternâ domo, an ingressus tabernæ? gravior certe videtur fuga hæc à patre, velut causa culpæ sequentis. Ita proliis in omni peccato. Averfus à Deo gravissimum malum, & malorum omnium inde provenientium origo.

In quavis
virtute
duo sunt
spectanda.

Eodem planè modo in quavis virtute duo spectanda sunt. Exemplo sit pia liberalitas in pauperes, in qua certitur, & benefica manus in egenum, & conversa mens ad Christum, cui placere vult, & cuius legi satisfacere cupit is qui sic in egenos liberalis est. Atqui hæc ad Christum conversio præ illo altero maioris est meriti, & plurimum gratiæ conciliat omni actioni. Tantum ergo facis, quantum intendis.

CAPVT VI.

*Vtrum bona, seu RECTA INTENTIO possit
opus malum, facere bonum?*

Gen. c. 15.
v. 9.

Cur Deus
columbam
solum non
vult in sa-
crificio.

DEUS Abrahamo sacrificium imperans: *Sume, inquit, mihi vaccam triennem, & capram triennem, & capram trimam; & arietem annorum trium, turturem quoque & columbam.* Columbam solum non vult Deus, nisi jungatur ei turtur, ea scilicet avis quæ spectet ad cogitationem: non vulturem, non upupam, non accipitrem in hanc societatem admittit, sed turturem. Nimirum exigit Deus, ut omnibus quæ ipsi offerimus, columbam addamus, sinceram intentionem: at si quis huic columbæ jungat fortentem upupam, sacrum faciet ingratisimum. Sit turtur cum columbâ; sit opus ut minimè non malum cum intentione bonâ: alioqui columba & upupa in conjugium conveniunt inæquale. Bona intentio, & opus malum, exortum Deo sacrificium.

Hinc liquet quàm Deo non gratum munus veniat ab eo, qui aufert donandi gratiâ, qui pauperes vestit, sed pannum ac corium furatur pro his vestibus, exuviis divo Petro detractis, divo Paulo induvias præstat. Hoc aliud non est quàm columbam & upupam in idem sacrificium cogere, opus malum bonâ intentione vestire velle.

Cur bona
intentio
non potest
malum
opus red-
dere bo-
num?

Luc. c. 11.
v. 34.

Sed non immeritò quæras: Cur bona intentio non possit malum opus reddere bonum? cum tamen mala intentio possit opus bonum reddere malum? Unde tantum, quæso, roboris intentioni malæ, ut opus etiam optimum corrumpat, cum intentio bona tantarum virium non sit, ut operi malo mederi possit? opus bonum intentione malâ contaminatur, & qui sit quod opus malum intentione bonâ non emendatur? si nullus est pretii jejuniæ ex avaritiâ, cur non alicujus sit meriti plagiæ ex misericordiâ? clarissimè Christus: *Si oculus tuus, inquit, fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit: si autem oculus tuus nequam fuerit, totum corpus tuum tenebrosum erit.* Videtur ergo ex æquo jure bonam intentionem præstare posse in opere malo, quod mala potest intentio in opere bono. Respondemus:

§. I.

Duo mala
robustiora
sunt uno
bono.

DEI Bernardi sensu: Duo mala robustiora sunt uno bono. Ubi non bona est intentio, etsi bonum sit opus, ibi duo sunt mala, mala scilicet intentio, & fallax error. Exempli gratiâ: Triduum ferè à potu tempero, & quàm parcissimè bibo; venturus est enim ad me potator insignis, ut huic respondere possim viribus non imparibus, jam minùs bibo, ut postea possim bibere largius. Hic duplex malum. Primum: Intentio mala, sicut

in gratiam ebrietatis. Alterum: Error fidei qui persuadet ut credam hanc potus temperantiam Deo non displicentiam. Atque hic opus bonum est duplici malo conjunctum, intentioni & errori. Quod Bernardus eleganter: *Vt oculus, inquit, sit vere simplex, requiritur charitas in intentione, & veritas in electione.*

At verò ubi opus malum est, cum bonâ intentione, bonum unicum est intentio, cetera mala sunt omnia. Hinc fermentum istud etsi bonum, tam potens non est, ut massam malam penetret aut transmutet in meliorem. Notum illud: In asymbolis, uti sunt ignis & aqua, non facilis est transmutatio: bene opinari & malè facere, maxime sunt asymbola. Ad actionem bonam non satis est, putare illam bonam esse; necesse est etiam, absit & error, & dolus. Ad malam actionem satis est si pars ejus unica sit mala. Vulgarissimum est illud divi Dionysii: *Bonum constat ex integrâ cassi, malum verò è quovis defectu.* Quod confirmans Seneca: *Adice nunc, inquit, quod nihil honestè sit, nisi cui totus animus incumbit atque affuit, cui nullâ parte sui repugnavit.* Ad bene ambulandum, inquit Hieronymus, mediâ triâque viâ eundum est: bonum agere malâ intentione, est nimium ad dextram flectere, malè agere bonâ intentione, est nimium ad laevam declinare. Utrum fiat non multum curat diabolus, modò fiat alterutrum, modò viator abducatur à medio, cum sit ubique virtutis modus: æque peccat quod excedit, quàm quod deficit. Paulus monet: *Er non diabolus (sicut blasphemamur, & sicut ajunt quidam nos dicere) facit, sed vos mala, ut veniant bona, quorum damnatio iusta est.*

§. II.

Gregorius Nazianzenus confirmans dicta: *Qui dubitet, inquit, majoris esse artis valetudinem agro restituere, quàm adimere sano; difficultius amarissimum liquorem dulcescere, quàm dulcissimum vinum amarescere; ad hoc enim paucis guttulis opus, ad illud grande dolium vix suffecerit.* Diabolus levis est: Conclusio sequitur debiliorem patrem. Ubi intentio bona, & opus malum est, conclusio tota mala est.

Ita fucus est, & mera fraus, actionem ex se malam bono sine honestate velle, virtutem bonâ intentione sic cupere vestire, ut id Deus vult velut virtutem probet. Optime Gilbertus: *Quid cum opus bonum præceditur, inquit, & non ipsum bonum, sed aliud totum intenditur. Oculi sunt tenebrosi dicitur ex toto, an ex parte caligant? Mihi quidem magis tenebrosus ex toto videtur. Nam etsi lux deputetur in oculis operæ, nulla tamen agnoscitur in intentione. Quomodo autem intentio bona, quæ bonum non optat: aut quomodo simplex, quæ sub boni velamine seipsam occultat?*

Qui statum priorum annorum, ab anno 1618. ad 1525. annum in memoriam revocat perpenditque horribiles Romani Imperii turbas, & gravissimam tor provinciarum rebellionem, in eam fortè sententiam benignè descendit, ut persuaderi se patitur, multos rebellium honestissimo fine delusos fuisse. Quævis tunc clamor ad arma vocantium, seque mutuis adhortationibus animantium! sed quo fine, quâ intentione? Quantos audis dices: *Vt verbum Dei crescat, ut Evangelium propagetur.* Multi, non dubitem, sanctissimis se se vocibus fefellerunt, quibus hoc unum in ore Deo pugnamus, & Evangelio. Sed, o boni, si quidem Deo pugnamus, & Evangelio, cur in legitimam magistratum insurgitis? cur indictâ causâ, in hos & illos tam sævè animadvertitis? Hoc contra Deum, contra Dei verbum est, hoc vetat Evangelium. Verbum Dei non gaudet seditionibus, non tumultibus, non rebellionibus. Neque mali quid parandum, ut inde aliquid boni eveniat. Ergo speciosissimos titulos omittite, bonâ, ut putatis, intentione opus pessimum nunquam satis velabit. Malè junguntur finis bonus, & medium malum: upupa & columba ingratum Deo sacrificium; mala vi autem uni quod

De recta intentione Lib. I. Cap. VI.

451

des alteri, vetitum est. Operi malo bona intentio veram honestatem nunquam inducit.

§. III.

Pari modo, an non & illi qui Apostolos jugulabant, intentione optimâ factum purgabant? Christus clarissimo varigino pramonens: *Venit hora, inquit, ut omnis qui interficit vos, arbitretur obsequium se præstare Deo.* Nimirum ideo necabantur Apostoli, ne religio novaretur, ne peregrina sacra introducerentur in provincias; ita gravissimum crimen honestissimo nomine prætexebant: vix enim ullum injustitiam genus, quod honestatis mantelo velari non possit. Clarissimè hoc videre est in Saule rege Hebræo. Jurasset quis à Samuele prophetâ magis impetu quàm ratione regem objugatum esse. Saulem providè & bono animo egisse. Res ita habuit. Præceptum est Sauli regi: *Vade & interfice peccatores Amalec, & demolire universa ejus.* Volebat Deus homines & pecudes mixtim ad interfectionem deleri. At, pepercit Saul & populus, Agag, & optimis gregibus ovium, & armentorum, & vestibus, & arietibus, & universis quæ pulchra erant, nec voluerunt disperdere ea, quidquid verò vile fuit & reprobum, hoc demoliti sunt. Adest ergo Samuel, & dicit: *Quæ inquit, est hæc vox gregum quæ resonat in auribus meis, & armentorum quam ego audio, Cui Saul: De Amalec adduxerunt ea, inquit, pepercit enim populus melioribus ovibus & armentis, ut immolarentur Domino Deo tuo, reliqua verò occidimus. Quid hic obsecro mali? an non optima intentio, ut immolarentur ea Domino Deo tuo? An non hoc prudenter est agere, melioribus parcere in usum sacrificii, ceterorum vilissima quæque destrueret?*

At verò Samuel aliâ lance hoc factum trutinans: *Quare, inquit, non audisti vocem Domini, sed versus ad prædâ, & scisti malum in oculis Domini? Imo audisti vocem Domini, ait Saul, & ambulavi in viâ per quam misit me Dominus. Cui Samuel: Nemo vult Dominus holocausta & victimas, & non potius ut obedatur voci Domini? Timuisti populum? at Deum magis debuisti. Obluisti ea Domino? at melior est obedientia quàm victimæ. Putasti Dei iussa mitius interpretanda? At quasi peccatum ariolandi est repugnare. Arbitratus es Deum id non tam rigidè imperare? At quasi scelus idololatriæ est nolite acquiescere. Summa summorum hæc est, stultè egisti, mi Saul: Inobedientia intentione bonâ defendi nequit: corium sublegere & calceos egenis dividere, elemosyna patibulo digna est.*

Ejundem generis est & hoc: Juber herus accersiri ad se servum, qui tunc crapulâ plenus, nec pedibus valet consistere. Huic excusando servorum alter: *Here, inquit, malè habet. Hic honestè, ut putat, mentitur. Num hoc licitum? nequaquam. Mendacium veritatis hostis est, vitium est, et si palliolum bonæ intentionis ei injicias. Verum quidem est, quod Bernardus monet, intentio bona dictum factumque non aded bonum excusat, si non à toto, saltem à tanto; ut minor culpa sit in eo, qui bonum diligit, & malum nescius agit. Ita minus peccat, qui alterius honori servando aliquid fingit, sed tamen peccat. Omne mendacium est peccatum, nec bonâ intentione penitus depurari potest.*

§. IV.

Quanti angustis premebatur castissima Susanna, à subfessoribus vetulis deprehensa in horto sola? famæ vitæque amissio vertebatur ob oculos, neque tamen ut famam & vitam non perderet, committere potuit adulterium, & rectam ad Deum intentionem amittere.

Eodem modo querit quis relaxationem animi. Rem querit hic non illicitam; bona intentio: sed si duos in mutuum jurgium & pugnam committat, factum malum bonâ intentione non defendet. Idem facit, qui festas alit ut licitam venationem instituat, sed hoc cum

damno vicini, & plurium aliorum, quorum segetes conculat, & agros vastat: bona hic quidem intentio, sed actio mala nunquam excusabilis, perinde ut furtivum corium, & ex eo calcei pro stipe dati.

Difert hæc omnia confirmans Augustinus: *Interest Tom. 4 lib. plurimum, inquit, quâ causâ, quo fine, quâ intentione quid fiat. Sed ea quæ constat esse peccata, nullo bona causâ obtentu, nullo quasi bono fine, nulla velut bonâ intentione facienda sunt. Et ut opera ex se mala, ab aliis neque bonis ex se, neque malis distinguat, subdit: Ea quippe opera hominum, sicut causas habuerint bonas seu malas, nunc sunt bona nunc mala, quæ non sunt per seipsa peccata. Cum verò jam opera ipsa peccata sunt, sicut furta, stupra, blasphemie, vel cetera talia, quis est qui dicat causas bonas esse faciendâ, ut vel peccata non sint, vel quod est absurdum, justa peccata sint? Quis est qui dicat, ut habeamus quod demus pauperibus, faciamus furta divitibus, aut testimonio falsâ vendamus, maxime si non inde innocentes leduntur, sed nocentes potius damnaturis iudiciis eruantur? duo enim bona sunt hujus venditione mendacii, ut & pecunia sumatur unde inops alatur, & judex fallatur, ne homo puniatur. Testamenta etiam si possumus, cur non vera supprimimus & falsa supponimus: ut hereditates vel legata non habeant indigni, qui nihil ex eis operantur boni, sed hi potius à quibus esurientes pascuntur, nudi vestiuntur, peregrini suscipiuntur, captivi redimuntur, ecclesie construntur? Cur non fiant illa mala propter hæc bona, si propter hæc bona nec illa sunt mala? Quis ista dicat, nisi qui res humanas, omnesque conatur mores legesque subvertere?*

Ergo Augustini sensu, nihil mali faciendum est, etsi multiplex inde speretur seculorum bonum. Sed ipse Augustinus sibi objiciens: *Dicit aliquis, inquit, ergo aquandus est fur qui quilibet, ei furi qui misericordia voluntate furatur. Quis hoc dixerit? sed horum duorum non ideo est quisquam bonus, quia peior est unus. Peior est enim qui concupiscendo, quàm qui miserando furatur: sed si furtum omne peccatum est, ab omni furto abstinentium est. Eodem potius modo cum Augustino dicere licebit: Si mendacium omne delictum est, ab omni mendacio refugendum est, seu mendacium honoris seu officii, seu commiserationis sit. Nam, eodem Augustino teste, si hæc peccatis aperimus viam, ut committamus minora, ne alii majora committant, lato limite, imò nullo, sed convulsis & remotis omnibus terminis, infinito spatio cuncta intrabunt atque regnabunt vitia. Hoc sapere, quid est aliud nisi desipere, vel potius insanire?*

§. V.

Quam ergo parentes sibi suisque liberis malè consulunt, dum in omne genus lucri inhiant, ne prolem minus opulentam relinquunt. Bonus finis, liberorum facultates augere, sed actio mala, pauperum reculas diripere, publica valerudinaria spoliare, varium usure genus exercere, omne lucrum venari.

Anno nongentesimo quadragésimo nono, Taxis Rex Uniprandi Ungarorum ingenti exercitu Italiam invasit. Berengarius rex Italiam terram liberare, & hostem repellere cogitabat: bonus finis, optima intentio, modò bonum etiam modum huic rei adhibuisset. Rationem cerè inuit non bonam: templa & egenorum domos adeò exhauisit, ut immensum thesaurum undequaque corraserit, è quo Ungaris decem modios nummorum facillè potuit admetiri. Quidquid remanebat, sibi retinebat, factus vel ab hoste ditior.

Sic etiam, cum quis sanari cupit, & à morbo revalescere, finis optimus: sed mittit ad fatiloquos & vaticinatores, & divinos & hariolos, ad conjectores & magos, hoc jam pessimè agit, nec peccatum purgabit honesto fine. Sic ambit quis officium, munus, dignitatem, cupit emergere, finis in se non malus: si quis episcopatum desiderat, bonum opus desiderat: at si hoc satagat ne pauperior, et si aptior præveniat, si monetam & munera

pp 4

spargat,

spargat, si post plurima data, plura promittat, & ita per argenteos gradus in sublime ascendat, aut si etiam alium loco moveat, ut ipse in eum succedat, actus sunt pessimi, tamen illud quod cupit malum non sit.

Sic alius quis causæ judiciariæ finem appetit, rem certe bonam appetit, sed quia his atque illis manus argento oblinat, & donis in suam partem trahit, ideo bonum finem pessimā liberalitate corrumpit & destruit. Non sunt facienda mala, ut eveniant bona: in copula ingredi, licet mihi, sed non per fenestras.

Sic omnes actiones quæ Christianā prudentiā carent, verā virtutis honestatem nunquam induent, etsi optimā intentione fiant. Sine prudentiā nullus actus bonus:

Matt. 10.
v. 16.

Ad Rom.
8. 10. v. 2.

Estote prout serpentes. Nec excusat dicere: Putavi sic agendum, non putavi secuturum hoc damnum, putavi hunc hominem castigandum. Erat omnino, ut dicitis, castigandus, sed non infamandus, non tam insolenter tractandus. Multi emulationem Dei habent, sed non secundum scientiam. Judæi eo ardore ferebantur in legem Moisaicam, ut ubicunque possent, honorem Christi extinctum vellent: en sub magno zelo legis, odium latebat Legislatoris. Hæresiarum, & horum assecle habuerunt zelum Ecclesiæ in pristinum nitorem reformandæ; bonus erat hic finis, bona intentio. At verò in omnis ordinis & status homines maledicta congerere, magistratum contumelias lacerare, minuire majestatem, odio infamabili in Pontificem pugnare, plebem in proceres armare, concitare bella, alia ex aliis mala proleminare, non erat hoc aliud facere quam quod fecit Thracius rusticus, qui cum vicinum putantem vites oleasque vidisset, ipse à stirpe omnes incidit: Ita illi. Neque excusari poterunt hæc talia, vel millies ingerendo: Putavi omnia melius cessura, non putavi tantum damni secuturum.

Frigidissimum hoc, *Non putavi*, virtutis patrocinium suscipere non potest. Turpissimam, aiebat Fabius Imperatori exultationem esse; *Non putavi*: ego turpissimam censo homini Christiano, cujus est talem imprudentiam omnem cavere.

Quod si bona intentio malam actionem nequeat in solidum corrigere, quid erit intentioni malæ malum opus addere? si bonis malè uti malum est, malis malè uti pessimum erit. Laudatur celestis sponsa à genarum pulchritudine: *Pulchra sunt genæ tuæ. Nemo pulcher*, Bernardi estimatione, cui altera gena nimium tumet, aut cetera similis est, utraque necesse est amabili colore vivat: *stude, inquit, ambire speciosas habere has genas tuæ intentionis*. Nam satis non est intentionem esse bonam, sed & actio insuper bona requiritur, aut quæ saltem mala non sit. Huc nobis collineandum, ut omnia fiant à nobis intentione quam sincerissimā, nec decipi amemus tam speciosis nominibus. Tamen bona intentionis sum; ejus rei rationes mihi sunt & causæ; istud aut illud, hoc illove inductu facio. Quæro non fallamus nos ipsos; actionibus nostris honestatem verbis non conciliabimus: parum bonus est, qui ore tantum est bonus. Et verendum certe, ne sæpenuero præter blandam nobisque illudentem assentationem, nihil virtutis sit. Nimis quam frequenter judicium affectus interpellat. Et quoties vel consuetudine, vel impetu non bono in hoc aut illud ferimur, nihilominus vanè jactamus illud: *Ad Dei gloriam*. Scrutare, quæso te ipsum, mi Christiane, verène Dei gloria ad hoc te impulit: an non aliunde id voluisti? an non consuetudo aut tuus te affectus huc duxerunt? Et qui sit te ad mensam, ad ambulationes, ad animi relaxationes sic properare, imò & currere; ad ea verò quæ tui muneris, quæ virtutis sunt, vix ire, imò & serpere: sicine omnia pari passu ad Dei gloriam aggredieris? Crede mihi, hæc tales loquendi formulæ sæpe meri sunt prætextus, quibus malè facta Deo nunquam purgabimus. Repeto quod dixi: Deus columbæ vult jungi turturem, non upupam.

Cant. 4. 7.
vers. 10.
Serm. 40. in
Cant. post
med.

Experientia docet aquam ex alto defluentem, quamvis multis ambagibus cursum suum exerceat, tandem tamen ad primæ originis altitudinem ascendere, & cum ortu suo æquari. Idem pene observare est in humanis actionibus, quæ omnes ab intentione dimanant: hæc illarum scaturigo & fons est: nam cum ratione nemo agit qui sine intentione, quod jam altior est intentio, hoc & actio. Enimvero actiones nostræ quandoque in imam voraginem se demittunt, decurruntque in profundum vallem, & velut seipsas amittunt.

Quot hodieque sunt homines religiosi, qui delicate nutriti, vestibus non nili pretiosis, mensæ non nili laute, actionibus solum honorificis assueti, scopas antea tractare, pavimentum verrere, ollulam vel unicam tergere, grandissimum duxissent piaculum. At cum religiosam vitam amplexi sunt, illa omnia & longè abjectiora promptissimè facere, honori ducunt & voluptati. Ita sanctus Joannes Damascenus, regius ante præfectus aula, post pannosus monachus, etiam latrinas purgare deprehensus est à magno viro. En, in quam profundam altitudinem hac aqua sese præcipitat? Verum, sicut torrens ex edito delapsus, ad suum fontem recurrit, sic & actiones istæ licet vilissimæ, quia originem habent altissimam, quia propter Deum suscipiuntur (ex hac enim intentione promanant) ideo suam originem repetunt, redeuntque ad primum fontem: à Deo à quo sumptum exordium, etiam finem capiunt & premium. Tanti refert actionibus etiam abjectissimis ad maximam nobilitatem extollendis, altissimam habere intentionem, ipsum Deum. Atque de hac locuti sumus hætenus. Superest certos in eā gradus, & quidem tres ostendere; iupremum horum omniumque cellissimum ascendere, difficile non erit volenti. Hos gradus nunc ordine assigno.

§. I.

Primus est: In omnibus rebus unicum Dei honorem sic attendere, ut omnis affectus ad caduca hæc juguletur, id solum spectando, quid placeat Deo. Quod sicut in calce, itinere longo fatigatus domum redit, omne vestitum onus defluere finit, pileum deponit, pallium excutit, thoracem aperit, collare & cingulum solvit, soleas destrinxit: ita captanda auræ se exponit. Pari modo cujus animus Deo æstuat, is facile affectum exuit, quem ad hæc fluxa prius gerebat. Bernardus de domo interiori: *Quomodo enim, inquit, perfecte diligis, aut diligaris, si in summorum desiderio ad superna non raperis? Collige teipsum ad temetipsum, & in solo divinitatis desiderio requiesce*. Atque hic dictum Augustini verissimum: *Nimius te amat, Domine, qui tecum aliquid amat*.

Esther illa imperatrix potentissima, quæ Assuerum potentem viginti septem provinciis imperantem suæ potestatis habuit, quæ omni voluptatum genere (modo voluisset) affluere potuit, nihilominus tamen: *Tu sis Domine, inquit, quod nunquam letata sis ancilla tua, ex quo huc translata sum, usque in præsentem diem, nisi in te Domine Deus Abraham*. Atque hic primus est puræ intentionis gradus, rerum conditarum oblitio.

§. II.

Secundus est, Oblivio sui ipsius. Hæc docet quæ ratio: ne quis possit suimet non meminisse, & solum inter voluptates numerare in sola Dei voluntate acquiescere: sicut etiam beatis in celo summis voluptati est, videre Dei voluntatem per universum Orbem perque ipsos interos

interos velut inoffenso pede progredientem, nec usquam quidquam reperiri, quod divina possit resistere voluntati. Inò quod missimum, voluptas illa non sic eos afficit, quòd bona possideant nunquam amittenda, quàm quòd Deus in illos benevolentissimus sit, illis maxime cupiat, illorum gaudiis plurimum faveat. Et hoc est, quod rex Hebræus David exclamat: *Confitemini Domino, quoniam bonus.* Confitemini Domino, non quia me regem fecit ex opitione, non quia me pauperem ditavit, nec ideo quia tanta insuper daturum se mihi promissit, sed, *Confitemini Domino, quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia ejus.* Hic alter pure intentionis gradus est, ab illo tamen non facile superandus, quem regium carmen sic notat: *Confitebitur tibi cum benefeceris ei.* In hoc ergo gradu & relinquit, & obliviscitur quis seipsum, quod non omnibus tam in expedito est. Non enim arduum relinquere sua, sed valde arduum relinquere se. Virtute constat hæc *sui oblitio*.

§. III.

Tertius est, cum quis servit Deo, non solum ut id Deo placeat, hoc enim nescio quid humani etiamnum retinet, sed quòd sibi sic servienti placeat Deus, vel quia Deus tam bonus est, ut nostrum obsequium dignetur approbare, eoque se capiat ac deliniri ostendar. Divinus plates: *Introibo, inquit, in potentias Domini, memorabor justitiae tuae solius. Deus docuisti me à juventute mea, & usque nunc pronuntiabo mirabilia tua.* Ego quidem homo doctus non sum, quoniam non cognovi litteraturam, sed Dei omnipotentiam ac justitiam ita capio, ut nil aliud crebrioribus usurpare possim sermonibus. Huic igitur Domino tam bono, tam potenti, tam iusto promptissime serviam & ideo serviam, quia tam & bonus, & potens, & iustus est. Bernardus: *O pura, inquit, & defecata intentio voluntatis! eò certe defecatur, quòd in eà de proprio nil jam admixtum relinquatur. Sic affici, deificari est.*

Christus primum Pontificem iussurus, quàm accuratè purissimam hanc intentionem in eo excitans: *Petre, inquit, amas me?* Hoc jam ago, ut tibi mei muneris vicariam operam commendem, measque oves committam pascendas: at hoc officio fungi, & meas partes suscipere non poteris, sine purissima intentione. Ergo, mi Petre, amas me? Nec ei Christus ante hoc munus assignavit, quàm Petrus ter aperte pronunciaisset, quo suum cor, oculi, intentio irent, dixissetque: *Domine, tu scis, quia amo te.* Demum Christus: Ergo, mi Petre, si ego tibi adeò placeo, servire mihi vis propter me, nunc tibi meum gregem committo. *Pasce oves meas.*

O Præfules, ô Episcopi & Antistites, ô Principes, ô magistratus & Præfides, ô Judices & populi Pastores, attendite quòd vestri oculi, quòd mens & intentio vestra feratur; videte quid queratis, an vos ipsos & prædam è subditis, an verò salutem & bonum subditorum: adverte an vestram potiùs causam agatis, an Reipublicæ: considerate, obsecro, num Deum Deique gloriam intentione purissimâ in omnibus spectetis. *Et nunc Reges intelligite: erudimini qui iudicatis terram.*

§. IV.

Avgustus Imperator juveni olim non optimè se gerenti missionem dedit è bello, cùmque juvenis quæreret, quid domi respondendum esset parenti? Avgustus ei iterum: *Dic, inquit, me tibi non placere.* Voluit dicere: Tu mihi non places, ideo tuâ operâ carere possum. Nos Christiani sic agamus cum Deo, ut pro se quisque sic sentiat: Domine, servire tibi cupio, & serviam tibi pro viribus, quia mihi places in omnibus eximè; ideo, mi Domine, ideo prorsus, & hac omnino intentione tibi serviam, quoad vixero, atque in hoc unum nervos omnes contendam, ut servitui tuis omnem affectum meum, meque totum impendam, quia

A tu mihi non potes non placere.

Hæc verè sincera puraque intentio, hæc Midæ virgula, inaurans omnia quæ tangit. Sed hæc intentio quia tam pura, ideo etiam tam delicata & omnis mixtura impatiens est. Norunt hortulani quosdam fructus solo ad terram casu vitari. Formosum pomum pirumve vix ullum ex arbore decedit, quin navum contrahat, & læsum se monstret. Intentio sincera tener fructus est, & Intentio unico ad terram illis corruptitur. Servire Deo, metti supplicii æterni, non veritum, nec metus hic malus est, sed tamen servilis est: nisi bonus esset, David non bene rogasset: *Confite timore tuo carnes meas.* Ajunt tamen rumptur. Theologi peccatum cum qui sic sentiret: Si inferi non essent, peccatum hoc committerem: talis enim voluntatis esset perversa. Servire Deo spe præmii æterni, melior est intentio priore illâ, nec tamen optima: *Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas in æternum propter retributionem.* Servire Deo propter Deum, hæc omnium

B optima & purissima est intentio: *Confitemini Domino, quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia ejus.* Hæc postrema intentio continuo inculcanda est omnibus: summi enim refert, quâ quis intentione sua omnia faciat; hic agitur de mercede ac præmio inexplicabili, æterno.

§. V.

Fuit qui amicorum optimo bene suasurus, ex eodem prius quæreret: Quæso te habesne argentum infectum & purum? Cui amicus: *Habeo, inquit, plus minus quingentorum florenorum.* Ille iterum: *Si me audias, ait, non id in monetam cudes, sed parabis in dona.* Donem? ait ille, non hoc mearum opum est. Ille denovo: *Mi optime amice, inquit, hac ratione donabis, & donando ditesces. Crede mihi, fœnerari est, donare in loco.* Hoc tu ages, meo consilio, malluvium unâ cum perfulorio fieri curabis è tuo argento, & donabis huic Principi. Prima à dono hebdomade, quinque millia philippeorum ad te redibunt, unâ cum gratiâ & amplis favribus. Nisi sic fiat, domum meam oppignerò: dominus iste nil minus ferre potest, quàm gratis sibi aliquid donari, omnemque in se liberalitatem tanto fœnore compensat, ut donum ipsi oblatum decuplo tantò plus, quàm quanti est, æstimari possit. Huic ergo dona, si vis rem tuam augere amittendo. Ille ingentes egit gratias, & ejus consiliis se usum promissit. Intellexisti hoc? Eadem prorsus est ratio intentionis. Aliqui Deo serviunt, & viles abjectæque animæ plagas metuunt, gehennam formidant, verè mancipia. Alii faciunt quod alimentarii, qui ut cibaria sibi publicè loviunt, centur, omnem pecuniam expendunt, sic enim alimenta perpetua sibi comparant: ita plurimi spe præmii Deo serviunt pro cælo tanquam mercede, propriè servi. Alii denique Deo serviunt amore, ut parenti amatissimo filii. Filius impuber cùm patens convivium celebrat, inter vernas quidem adstat, & convivis ministrat, non tamen ullam mercedem cogitat: nam filius est, qui à patre suavissimum illud læpius audit: *Fili tu semper mecum es, & omnia mea tua sunt.*

Tales, ô Christiani, tales omnino & nos sumus in Deum, non mancipia, non servi, sed filii, quando Deus ipse nos homunculos, terræ vermiculos, honore tanto dignatur. Nam, *videte, qualem charitatem dedit nobis Pater, ut filii Dei nominemur & simus.* Nunquid non & servus, qui plusculum ingenuitatis habet, maximi æstimat domino suo à se satisfieri, & famulatam suam probari: hoc illi contra aurum earum est. Filius ergo non maximas opes censcat, placere patri? Chrysostomus: *Aliam adhuc, inquit, præter hoc ipsum quod placere mernisti, mercedem requiris? verè ignoras, quantum bonum sit, placere Deo. Esote igitur imitatores Dei sicut filii charissimi. Jucundum vobis sit, omne argentum bonorum operum Deo non vendere, sed*

Hom. c. in
ep. ad Rom.

Ad Rom.
c. 8. v. 17.

Joan. c. 6.
v. 26.

Diabolus
omnia ren-
tat ut in-
tentionem
vitiet aut
terreat.

Deo placis-
se, est mer-
ces facto-
rum maxi-
ma.

dete, sed donare, nec mercedem pro iis aut premium exigere: ita non tantum mille floreni pro centenis, sed & pro obolo tot & plures redibunt. Aptissime monens Chrysostomus: Ne putemus, inquit, nos premio carituros, si pro premio non laboremus, imò ob hoc ipsum premium erit majus. Omne enim opus, quo minus operantis lucrum spectat, hoc puriorem habet intentionem, ipsumque est perfectius. Si filii & heredes, heredes quidem Dei, coheredes autem Christi.

Deus promptior est ut donum pro dono reddat, quam ut argentariam faciat & nummum commutet.

Pharaonis Aegypti regis filia mercede conduxit matrem Moysi, ut parvulum illum sibi educaret, at illa non nummis persuasa, sed amore materno inducta promptissime fecit quod rogabatur. Hos tales oculos, hanc amoris intentionem vult Deus. Nam qui Deo serviunt premii spe, aut supplicii terrore, sic ei serviunt, uti nos panis & vini, non propter ipsa, sed propter nos. Hic se miscet plurimus sui amor, quem Christus suis coloribus depingens: Queritis me, inquit, non quia vidistis signa, sed quia manducastis ex panibus, & saturati estis.

S. VI.

Diabolus hac in re nihil non tentat ut intentionem aut vitiet, aut quam vitare non potest, saltem terreat. Duo quidam, in eremo, Deo magis vivebant quam sibi, magna concordia, nec minore profectu. Invidit illis cacadamon hac vitæ divitias in tanta paupertate, & ut tragulam injiceret, Angelum induit nuditissimi vultus: Ita se seniori sistens, ut rectius falleret: Nuntii non boni, inquit, bajulus tibi sum, aut certe focio tuo. Nam juvenis ille tuus in hac Dei palæstra cōmilito & focius, à Deo præcinctus, æternis flammis jam destinatus est, ideo quantumcumque bene agat, frustra agit omnia. Cohortuit ad hanc vocem senex, & O terribilem, inquit, nuntium! Ergone pessum eant huius juvenis conatus & labores tam præclari? ah, animo misereor. Hic iterum angelus ex Orco: Sciebam, inquit, non sine dolore ac gemitu te audierunt ista; verum divina decreta rescindi non possunt. Ita oculis se subduxit venustissima larva. Inde factum ut senex iste focium juvenem nunquam sine præfago suspirio intueretur. Observavit id tandem juvenis, nec distulit querere. Quid causæ esset, quod, quotiescumque se adpiceret, simul etiam ingemisceret? Ad quæ denuo altum ingemiscens senex: Quid jubes, inquit, infandum dolorum renovare? hic me potius tacere velis quam loqui. Ipsa hæc senis tergiversatio stimulat juvenem ad extorquendum responsum. Multis ergo precibus fatigatus senex, ut quidquid id esset eloqueretur, non sine gemitu tandem: Significatum mihi est, inquit, te damnandum, frustra pro cælo laborare. Hic juvenis singulari alacritate: O mi pater, inquit, hoc te non turbet neque affligat: ad hoc temporis Deo servii non ut mercenarius pro cælo, sed ut filius ex debito; quia ipse summum bonum est, cui ego me totum debeo, quidquid demum ille in me statuatur. Admiratus senex tam sinceræ intentionis animum: Serviamus, inquit, Deo quam possumus fidelissimè: bonus ille pater non poterit patrem exuere: ipsi curæ est de nobis.

Neque verò distulit Deus paternum animum monstrare in filios tam obsequentes. Brevi post submisit verum angelum, qui moneret senem, impostoris diaboli mendacis ne crederet, juvenem illum æternis præmiis à Deo destinatum esse, Deoque singularissimè placere tam generosum illum in serviendo animum.

Vult ergo Deus sibi à nobis serviri, non ideo ut æternos carcere evadamus, neque ideo ut cælestia tempe habitemus, sed quia ipse dignissimus est omnium hominum & Angelorum obsequiis. Quapropter maxima recte factorum merces est, Deo placuisse. Est quidem tantæ bonitatis atque liberalitatis Deus, ut etiam mancipio-

rum inferos timentium, & servorum cælum sperantium officia non rejiciat, sed si qui servant voluntariam propositus & gratuitam servitutem, hos ut verè amantissimos filios complectitur, horum singulis amabilissimum illud respondet: Filii omnia mea tua sunt.

CAPVT VIII.

Quid sit mala INTENTIO.

Exile animalculum est crabro, illud tamen membrum quod læsit, quam dolet & ardet, quam urit, multo exilius volatile est culex; quam illi rostellum gracile? eo tamen velut siphunculo fugit sanguinem, & pars quam vulneravit, mox intumescit. Quid subtilius scorpionis aculeus? vix oculis deprehenditur, illo tamen velut gladiolo vix visibili totus homo jugulatur. Exiguam fermenti quantam farinæ massam permeat paucis horis! unicus acceti caliculus, aut modicum fellis, totum generosi vini dolium corrumpit.

Intentio mala venenum tam potens est & malignum, ut optimam quamque actionem depravet. Eginus hæc tenet de intentione bonâ, quid ea sit, & quam necessaria. Nunc porrò agemus de malâ, & ostendemus quâ ratione hoc fermentum, & fel istud pessimum optima quæque vitiet, quomodo subtilissimus hic scorpionis aculeus sine tumultu occidat.

S. I.

Statua Nabuchodonosori regi visa, prodigium erat quâ pretii, materiæ, magnitudinis, invisa profuturæ ex auro, argento, ære, ferro. Sed quia imum statum firmum non erat, quia pedes erant lutei ac fictiles, ideo pretiosam hanc molem lapillus unicus sic contrivit, ut nec testula quidem fuerit relicta, quæ posset esse usus: Tunc contrita sunt pariter ferrum, testa, æs, argentum & aurum. Sed redacta quasi in favillam æstivæ aræ, quæ rapta sunt vento. Ita profus mala intentio bonum opus quodcumque sic conterit, ut ei nihil penitus relinquit boni. Cujus finis malus est, & ipsum quoque malum est.

Seditiosi illi ducenti quinquaginta proceres synagogæ thus obtulerunt; quilibet horum suum habuit thuribulum. Dixisses tot esse sacerdotes, quot erant factionis huius capita. E regione horum unicus stabat Aaron. Ita utrinque ideam fecerunt, tanquam si certarent quis melius hoc officio fungeretur. Ultra parsergo vicietur magis Deo placuit? illos omnes extreme averſus est Deus, non quod eorum thuribula parum pretiosa, aut minus fragrans, sed quod intentio illorum fuerit pessima, quâ Moſen & Aaronem in odium populi trahere conabantur. Quocirca omnes hausti sunt à terra vindice, descenderuntque vivi in infernum, operiti humo, & perierunt de medio multitudinis. Thuribula eorum in laminas producta & altari affixa, ut hoc æternum monumentum esset Israël, quo commonerentur, Deum non ad actionem, sed ad intentionem respicere. Cujus finis malus est, & ipsum quoque malum est.

Ab omni ævo quanta sunt facta, & quanta etiam sunt finit per Orbem, quæ humanis oculis videantur optima, sanctissima, cum eadem ut pessima damnent oculi divini cernentes omnia. Et videte mihi obsecro, regium juvenem Abſalonem, quàm is humanus, quàm obſequioſus, quàm & modestus fuit? primo diluculo stetit ad portam regiam velut janitor, & ubi quispian accessit salutaturus illum, extendebat Abſalon manum suam, & apprehendens osculabatur eum. Quis unquam tegit sanguinis juvenem æqualis vidit esse humanitatis? nam si quis & negotia in aula tractaturus venisset, cum humanissimè ad le vocatum interrogabat, & quâ civitate adesset. Quod ubi cognovisset, familiarissimè solatus hominem: Videntur mihi, agebat, sermones tui iusti & boni, sed non

§. II.

§. III.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vide Sen.
l. 1. de bene-
fic. c. 9. in-
itio. Ciceronem
l. 3. de Nat. Deor.
Val. Max.
l. 1. c. 8. Pla-
tarch. de Vi-
litate ex ini-
micitia capi-
enda.

ces è caelo, isti ab Orco debetur. Fuit, qui alterum ferro læsus, tuber aperiret. Num ideo huic gratia agenda, aut reddendum præmium, quod vomitum quam medicorum manus reformidaverant, diviserit, & eum, cuius exitii cupidus erat, sanavit nocendo? Vides non esse magnum in actione ipsa momentum, sed in agentis intentione. Ita non videtur dedisse beneficium, qui malo animo profuit. Caus enim beneficium est, injuria hominis.

§. IV.

L. de pra-
cept. & disp.

Inobedientia ex oblivione, negligentia, errore, plagas meretur non ita multas. At verò cum accedit intentio & repugnandi studium, hoc plagis vix centenis expiabitur. Istud enim pertinacis & contumacia, atiolandi peccatum est. Pulchre & verè Bernardus: Elatio, inquit, contemnentis, & obstinatio impenitentis, in minimis quoque mandatis, culpam facit non minimam. Hic admodum cavendum ne in ullo delicti genere ad negligentiam, incuriam, inobedientiam, accedat superbia, contemptus, percinacia, hac enim ratione vitia mirè se multiplicat, & in immensum excrevant. Et quandoquidem illa, quæ dixi, latentia sunt crimina, mirà celeritate gravitatem eis addit fœdissimam intentio mala. Ideo diabolus non tam curat quid boni vel mali faciamus, modò hoc obtineat, ut bonum faciamus intentione malà. De hac diaboli vassitæ Gregorius: Totam arborem, inquit, fructus sibi ferre conficit, quam veneni dente in radice vitavit. Et Bernardi sensu bonum hominem prius condemnat intentio prava. Christus ipse clarissime: Si oculus tuus, inquit, fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit.

Luc. 11.
v. 34 &
Matth. c. 6.
v. 23.

Sed est personarum grex ubique terrarum reperendus, quent Deus caelo nunquam admittit, scilicet Opera bona malam intentionem induta. De his diaboli larvis dici potest: Lupus sub pelle ovina fuit, vitium virtutis palliolo incedit, Satanas Angelum lucis se gerit.

Iob. c. 9.
v. 31.

Jobus: Abominabuntur, inquit, me vestimenta mea. Tam fœdus sum & purulentà tæbe plenus, ut ipsæ me vestes meæ horreant, velut tangere recusent tam impurum hominem. Vestes, exteriora sunt opera bona, hæc illum, qui intus & in animo tam ulcerosus est, malique intentionibus scater, abominantur, damnant, refugiant, velut si doleant hominem foris tam esse nitidum intus plenum fordibus. Si oculus tuus nequam fuerit, totum corpus tuum tenebrosum erit, etsi ovinam pellem, aut virtutis palliolum, etsi Angelus vestem ei circumponas. Gregorius: Cum perversa intentione, inquit, vel rectum quid agitur, etsi splendore coram hominibus cernitur, apud examen tamen interni iudicis obscuratur.

Luc. loc. cit.

L. 18. mor.
c. 6.

§. V.

L. 5. Dial.
c. 9.

Et hoc Deus quandoque luculentè ostendit. Rem miram narrat idem sanctissimus scriptor Gregorius, in hunc modum. Tudertinus Ponas Fortunatus, vir miræ sanctitatis, diabolus humani corporis infestorem precibus expulit. Diabolus hospicio pullus, ut injuriam suam faceret, Deo sic annuente, habitum hominis peregrini induit, quem ex arte simulans urbem obiit sub crepusculum, & velut exul genique contra Fortunatum Episcopum querelas cepit largere, & En, inquit, quam sanctus vir sit Fortunatus Episcopus vester; ecce quid fecerit. Hominem peregrinum, & à fortunâ pessimè habitum hospitio insuper exclusit. Quid tendam? non est qui miserum domo recipiat. Dum hæc queritur, audit ea civis, ad prunas cum uxore & filiolo confidens, & mox invidiâ curiositate sciscitatus est preiussus, quid injuriæ illi fecisset Episcopus? Ubi vassitimi peregrini querelas audit, liberaliter ei domum suam in hospitium obtulit, non tam ut peregrino faceret bene, quam ut Episcopum, cui pessimè volebat, traduceret. Sic larvatum demonem unâ secum pertraxit ad prunas. Hic ubi

multa confabulati, exiliens subito peregrinus, filium hospitis arripuit, & vi maximâ in ignem excussit, elusitque animam. Heu miserrime parens, agnosce demum, vel quem tu domo receperis, vel quem Antistes tuus domo exegerit. Laudatissima virtus est Hospitalitas, sed si eam intentio depraverit mala, à virtute degenerat in vitium; peregrinus hospicio suscipere, etiam in magno illo Abrahamo commendatissimum fuit, sed si bona desit intentio, tam facile diabolus recipitur quam Angelus. Eadem est ratio virtutis aliarum omnium, quibus si prava se se infuset intentio, cecodem non apertam invenit tabellam, quam occupet pro libitu, facitque hominem idololatræ, ut suum ipse ventrem, pecuniam suam, suam arcam numariam, aut escariam mensam adoret quod fieri constat in omni lethali noxiâ.

Si oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit. Ah, quam hic circumspectè attendendum, ne Luc. 11. frustra nos fatigemus, & operam ludamus, ne meritum B bonis actionibus obtinendum perdamus omne, intentione non bonâ. Ideo cum Hebræo placte precandum assidue: Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum innova in visceribus meis: ut tibi servire cupiam, tibi in omnibus placeam.

CAPVT IX.

Qua Ratione malam INTENTIONEM prodat operis publicatio.

Exploratores Hebræi, à militia duce Josue missi, urbem Hiericho ingressi, notissimæ femine Rahab hospitium subierunt. Excepti illa, abscondit, aluit. Illi ut hospite suæ gratias meminissent, rem magni momenti promiserunt, eâ tamen lege: Si tamen, inquit, non prodideris nos, quod si nos prodere volueris, & sermonem istum proferre in medium, erimus mundi ab hoc juramento, quo adjurasti nos. Norant homines prudentes fieri vix posse, ut penitus laterent. Et certè vicini latebras has odorati, rem ad magistratum mox detulerunt. At Josuani plus non exigebant, quam hoc ipsum, Tu ne prodideris nos. Nam si evulgetur per te, nos hic esse, tuum tibi hospitium nec quadrante solvemus; promissis ne utique stabimus.

Opera bona exploratores sunt, & ad celum tabellarii, qui in orbe hoc peregrini civibus omnibus exoli sunt. Inter cives suos mundus numerat Dolum, Iniquitatem, Vitium, Fraudem. Porro exploratores illi promittunt nobis inaudita & invisâ præmia, à magno illo Josue Christo tunc danda, cum Hiericho, hoc est, orbem succensurus adveniret: eam tamen illa conditionem requirunt: Si non prodideris nos. Cum facis elemosynam, moxer Christus, noli tubâ canere ante te. Virtutes proditæ evanescent.

Enim vero tam garrula est laetantia & Inanis gloria, ut nihil non simul, & prodat & perdat. Huic ergo tam garrulo monstro, non tantum os, sed manus pedisque sunt ligandi, ne ullum dare possit signum celestium nuntiorum, operum bonorum latentium. Hoc Christi præceptum crebrius ingerit: Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis. Cum tamen in eadem concione imperet: Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona. Quâ ratione ista conveniant, & quis nostrorum operum bonorum proditor sit, nunc exequemur.

§. I.

Querit Jobo cognatorum unus, &: Numquid vine, aut carectum sine aqua? Scirpi in paludibus & piscinis vident, neque enim sine humore scirpus, neque sine aqua carectum proficit. Sed inutiles sunt hæc stirpes; nulle inde ficus colliguntur, nec quidquam quod in humanos usus sit. Ita multos reperias, quorum habitus exterior plene decens

nè decens & compositus, qui multa præclare & dicunt & faciunt, sed ideo quia & auditores & spectatores habent: itaque crescunt & videntur dum videntur & laudantur. Hoc scriptum facit vivere, humor humanæ laudis, cum bitales desinunt laudari, desinunt & vivere. Quia enim, inquit Gregorius, sine intentione recte cogitationis bona studuit agere, indicat se sine radice floruisse. Idcirco ingemiscens hic idem vir sanctissimus: Magna, inquit, vercordia est laboriosa agere & aure laudis inhiare, forti opere præcipis celestibus inservire, sed terrene retributionis premium querere. Vt enim ita dixerim, qui pro virtute, quam agit, humanos favores desiderat, rem magni meriti vili pretio venalem portat. Vnde calî regnum mereri potuit, inde nummum transitori sermonis quærit. Vili ergo pretio opus vendit, quia magna agit, sed minima recipit.

Plato, cum nobiliores aliquot amicos ad cenam invitasset, tritellinumque ornati jussisset non omnino fordidè, irruit Diogenes Cynicus, & spurcis suis cœnoscisque pedibus cæpit lectulos concutere. Ingressus cum convivis Plato: Quid agis, inquit, ô Diogenes? Calco, ait ille, Platonis fastum. Calcas, respondit Plato, sed alio fastu majore. Jactantia certè in Diogenis animo impotentior erat, quod inops esset, quam in Platonis, qui cultum illum amicorum oculis dabat, non sibi. Ita invenias superbos plurimos simul & egenos, qui hoc tantum nomine ineliores & sanctiores bonis, sed divitibus sibi videantur, quod nihil habeant: ceu verò modicum censum laudari Dominus, non modicum animum, & tantam virtutis sit egere, & non potius egestatem æquanimiter ferre.

Idem ille Diogenes perpeßu aspera tolerabat multa, sed eo animo ut omnium oculos ad se suscipiendum raperet. Idcirco cum mediâ hieme frigidissimâ lavaret aquâ, frequenterque populus ad id spectaculi conflueret, & verò etiam aliqui hominis miseri rogarent ut sibi parceret, Plato inter spectatores exclamavit: Si vultis misereri, abite. Noverat Plato ingenium hujus morbi, qui tunc suis viribus destituitur, cum alienis oculis aut auribus caret.

§. II.

Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis: quantum alij humanos oculos quaerunt, tantum vos fugite. Aristoteles quidem magnanimum putat eum, qui nec majore nec minore vult honore, quam sibi conveniat, affici. At in Christi Academiâ hæc præceptio expolitur: Christus magnanimum judicat, qui omnem honorem potest spernere, insuper & seipsum. Certè honor quicunque, non sat dignum virtutis premium erit. Volucte fugaxque bonum est honor, & inter res extraneas evanescit, nec in honorati potestate, sed in honorantis est. Ideo Christus infans nostre miserescens, tam sollicitè monet: Attendite, ne virtutes vestras vilissimo pretio vendatis: Si videri vultis ab hominibus, oculos à vobis avertet Deus. Attendite, alioqui mercedem non habebitis apud patrem vestrum qui in calis est. Ergo, ne velitis decipi; Maximus honor pro opere bono minimo, impar proßus & indigna merces est.

Equidem Seneca hoc probè intellexit, idque in epistolis urgens: Virtutum, inquit, omnium pretium in ipsis est: rectè facti merces est, fecisse. Nemo mihi videtur pluris estimare virtutem, nemo illi magis esse devotus, quam qui boni viri famam perdidit, ne conscientiam perderet. Maximi est bonum nomen, at plurimis bona conscientia. At dicas, commendari à solis hominibus non cupio, sed à Deo hominibusque. O mi bone, Deum nondum nosti, si tibi non sufficit laudari à solo Deo. En, ne fallaris, terrarum orbis & Deus, non majus quid sunt Deo. Arca Dei & idolum Dagonis non plus sunt quam arca. Tantum ergo tibi sit Deus, quantum Deus & alia simul omnia. Scis etiam

Tom. I.

A Christum & mundum amicos non esse, quid ergo ditari vis aut commendari ab inimico Christi? neque nescis Deum tui curam habere; si tibi id proßit, spoliabit is Ægyptum ut te honoret. Virtutis maximum premium est, quod d latere suos non sinis; producit illos ad gloriam, sed suo tempore. Interim patere omnem tibi noxium honorem submoveri, & ne queraris: Non honoror, prout meritus sum, alia me deceret veneratio &c. vanissimæ sunt hæc querelæ; Attendite. Imò tam non vult Deus humanos favores & honores à nobis amari, ut permiserit suum etiam filium dici Beelzebub; nec ferè ullum est contemptus aut injuriæ genus, quo affectus non sit Servator mundi, qui ut omnem humanam laudem nobis redderet invisissimam, illâ nobilissimâ concione, quam Matthæus descripsit, hoc pæne unum persuadere conatus. Te autem, inquit, faciente elemosynam, nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua. Vultus Christiani totus intorsum respiciat, nunquam curiosè foras exeat cum Dinâ, non querat alienigenam cum Samone, non Ægyptum cum Salomone. Ecce humanis laudibus, tanquam ridentibus hereditibus nostrarum virtutum opes permittamus? ridendo rapiunt omnia. Nesciat ergo sinistra tua, quid faciat dextera tua.

Nullus est contemptus genus quo affectus non sit Christus.

Matth. c. 6. vers. 3.

Loc. cit.

§. III.

Contendit Christus, & pluribus modis inculcat, Omne opus intentione purissimâ propter Deum esse faciendum, neque hic quaerendum, quid nobis sapiat, quid placeat, aut adlabeat: Nesciat sinistra tua. Plurimum sanè laborum nostrorum perdimus, dum in iis solummodo gustum & sensum sectamur, & ut vocamus, devotionem nostram quaerimus. Si hæc desint & nostras preces, & functiones nostras, & hoc atque illud temerè omittimus, quia gustum operis non habemus; at verò cum hic adest, cum sapit quod facimus, & oramus & laboramus, hoc est sibi sacrificare, non Deo. Si pueri discere nolint, nisi buñum & simlagineus panis ad scholas ferendus derur, ferò doctores sient. Opera nostra plerumque tum plurimum habent meriti, cum minimum delectationis, cum nonnet piâ vi ad ea adigimus, cum in iis molestiam & nauseam sentimus, illam tamen vincimus.

Nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua. Subinde & ipse qui juvatur fallendus est: ut habeat, nec tamen à quo acceperit, ciat. Optimus quisque celo & Deo teste contentus est, & cum Jobo se solatur: Ecce enim in calo Job cap. 16. refu meo, & consiliis meis in excussis. Hoc nostræ stultitiæ pars est, cum videmur nobis frustra laborare, nisi sint multi spectatores, & testes laboris nostri. Deus, ô vani, theatrum suum in tenebris habet, quid vos lucem & publicum ambitis? Sed querat quis: Quid mali est, si servus suo Domino placere, seque illi probari cupiat; spectato-Ajo: Quivis suo munere sic fungatur, quemadmodum jubetur: cum ambigit, quid velit Dominus, facienda, quàm accuratissimè potest, faciat; de cetero anxius non sit, placuerit an displicuerit, alioqui humanis tantum oculis serviisse censebitur.

Gedeonis milites in Madianitis pugnaturi, lævâ lagenam in quâ lumen, dextrâ buccinas tenebant. Ac ubi res congressum & prælium spectabat, buccinis clangebant, & lagenas frangebant, atque unâ conclamabant: DOMINO & GEDEONI. Nos itidem, cum lagenam frangimus, & de corpore supplicium sumimus, cum buccinis clangimus, & Christi religionem in templis extollimus, lux effulget: præclare hæc omnia, modo nemo clamat: MIHI & GEDEONI. Non ita, sed DOMINO & GEDEONI. Non nobis Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam: non mihi, sed CHRISTO: non mihi, & meo gustui, sed GEDEONI, & aliorum plurimorum saluti. Solam Dei gloriam, & Deo soli quaeramus, non nobis; tam alieni à nostra, ut nesciat sinistra quid faciat dextera nostra. Pe-

Q9

tuus

Serm. 60.

Psal. 136.
vers. 5.In rebus a-
nimi uti
lavā & ru-
morem
aucupari
non solum
turpes sed
etiam no-
xium.

Serm. 9.

Lib. 3. de
ira cap. 41.Cant. cap. 2.
vers. 6.Hemil. 5. in
epist. 2. ad
Corinth.

trus Ravennas: Si te ipsum, inquit, vult nescire, quando ma-
gis alium? Augustinus, dextram appellat amorem & pu-
ram intentionem ad Deum; lavam, obliquum oculum
ad umbras falsae gloriae. Hebraeus psalmes: Si oblitus fuero,
inquit, tui Hierusalem, oblivioni datur dextera mea. Cum
caeli non meminimus, obliviscitur nostri dextera nostra,
nec juvat nos, perinde ac si ea prorsus careamus; cum
dextera haec vacat, tunc viget sinistra. Sed nunquid infan-
tes corripimus cum saluanti lavam porrigunt, cum la-
vā cibum eximunt; quis illis non objicit? Pudeat te non
manu honestiore uti. Sed nec in adultis id dissimula-
mus, cum Scēvolas esse cernimus. At verò in rebus ani-
mi, lavā uti & rumorem aucupari, longē turpius est,
neque solum post se trahit turpitudinem, sed & noxam.
At sicut infantibus ligatur lava, dextera liberā: sic qui
obsequat intentionem suam in multis sinistram, liget il-
lam consideratione damni, quod inde maximum &
aeternum emerget.

§. IV.

Plucherrimè Petrus Chrysologus: Insuper, inquit, qua-
se humanis oculis locat, divini Patris mercedem non expe-
ctat. Vult videri, & visa est; vult hominibus placere, & pla-
cui; habet mercedem quam voluit, premium quod habere no-
luit, non habebit. Et quam congruē Christianae legi Sene-
ca: Pacem, inquit, demus animo, quam dabant actus boni. &
intenta mens ad unius honesti cupiditatem. Conscientia satis-
fiat, nihil in famam laboremus, sequatur vel mala, dum bene
merearis. An non haec eadem divinus Paulus saepius in-
culcat? Sed jam passim (quod Plinius annotat) multi fa-
mam, conscientiam pauci verentur. Plerique non at-
tendunt, quam ipsi bene agant, sed quam alii de ipsis
bene sentiant, quam promptē applaudant, modò in ore
hominum sint, modò laudentur; quam laudanda fa-
ciant, haec apud illos curarum minima est.

Longē aliter Sponsa caelestis: Lava ejus, inquit, sub ca-
pite meo: & dextera illius amplexabitur me. Centum hic my-
steria, sed nostrum hoc est: Lava sub capite cerni non
potest, amplexantem verò dexteram cernit is qui am-
plexu stringitur. Lavam ergo sponsa non videt, videt ta-
men dextram. In sponsi lava divitiæ sunt & gloria, sed
cum tempore peritura; in dextera longitudo est dierum,
beatissima aeternitas. Hinc fidelis sponsa oculos suos in
aeternitatem à se defixos, opes autem & honores, veluti
lavam manum à se non aspici affirmat. Quod ergo
Christus imperat, Nesciat sinistra tua, hoc & sponsa
mandat: Lavam meam sub capite habeto, dextram in
oculis.

Quemadmodum autem ille fidelis servus est, qui
multa milia florenorum numerat suo domino tantā fi-
de, ut nec unicus quidem quadrans piceatis unguibus
adhærescat: ita is optimā fide agit cum Deo, qui quid-
quid humanæ laudis accipit, huic Domino suo in soli-
dum adnumerat, nec tibi vel minimum inde reservat.

De quo insigniter Chrysostomus: Maxima virtus est, in-
quit, omnia Deo adscribere, nihil suum esse ducere, nihil sub
gloria causā facere, sed ad Dei voluntatem perpetuū intentam
oculorum aciem habere. Hic enim est qui vitæ actus rationes
exacturus est. Nunc verò rei ordo inversus est: atque illum qui-
dem qui pro tribunali sessurus ac rationes repetiturus est, non
valde meruimus; eos autem qui nobiscum stabunt, ac iudicium
subitari sunt, expavescimus.

Fit quandoque ut litteræ reddantur non illi Domino
ad quem scriptæ sunt, sed alteri. Has si prudentior quis
accipiat, quamprimum litterarum frontem inspexerit,
statim: Haec litteræ, dicit, ad me non pertinent; haec tituli
præfatio non me alloquitur, nec mihi tam grandia no-
mina conveniunt: ita prorsus facit qui laudes non sibi
sed Deo deberi agnoscit, qui omnem à se gloriam in
Deum derivat, hic demum fidelis servus Deo sincerè
servit, hujus sinistra ignorat quid dextera faciat.

§. V.

Sic autem nesciat dextera nostra, quid faciat sinistra,
non ut nihil in publico faciamus, nec ullum nostror-
um operum ab aliis videri, sed ut non velut nostrum
commendari velimus. Non est ingrata Deo, inquit Chry-
sostomus, quæ visa fuerit ab hominibus elemosyna, sed quæ
ideo facta est ut visa sit. Imò ii, quibus eminens & publica
persona impolita est, quædam publicè faciant, eoque
exemplo alios animant ad audenda similia. Neque hic
timidi sint aut pusilli animi: Nam, ut præclare Augusti-
nus, Si times spectatores, non habebis imitatores; videri debet,
sed non ad hoc facere, ut videaris; opus publicum, intentio se-
creta. Ut glorificent patrem vestrum qui in calis est.

At qui debili est virtute, huic Propertianum illud in-
gerendum:

disce manere domi.

Quod & Gregorius optimè monens: Sed valde perfectio-
rum est, inquit, sic ostenso opere, Auctoris gloriam quaerere, ut scilicet
de illatā laude, privatā nesciant exultatione gaudere. Tunc so-
lum namque innocuo hominibus laudabile opus ostenditur,
cum per despectum mentis veraciter laus impensa calcatur.
Quam quia infirmi quique perfectè contentendo non superant,
restat necesse est, ut bonum hoc quod operantur, abscondant.
Sepe enim ab ipso ostensionis exordio propriam laudem qua-
runt, sepe verò in ostensione operis, Auctoris patefacere gloriam
cupiunt, sed excepti favoribus, in laudis propriæ cupiditate tra-
piuntur: cūque semetipsos dijudicare interius negligunt, parsi
exterius ignorant quid agant, eorumque opus sine elationis mi-
litate, atque hoc se impendere obsequio Largitoris putant.

Atque his quidem triplex hoc documentum servan-
dum. Primum: In Deum ubique præsentem mentis
oculos intendant, sive privatim quid agant, sive publi-
cè. Oprient soli Deo placere, quasi solus Deus in orbe sit.
Quamvis inferioribus istis difficile sit Dei præsentem
in publico non amittere. Alterum: Non edant signa re-
tæ factorum: publicare virtutem, est perdere. Publica-
tio hæc est tuba convocans spectatores, qui spectent &
laudent. Christus hoc prohibens: Cū facis, inquit, ele-
mosynam, noli tubā canere ante te. Sic & jejunia vult tegi,
ne illa tanquam in vultu describantur: Tu autem cū je-
junas, unge caput tuum, & faciem tuam lava, ne videaris homi-
nibus jejuniare, sed patri tuo qui est in abscondito. & pater tuus
qui videt in abscondito, reddet tibi. Sic bona nostra introitus
spectent. Tertium: Non tantum publicum fugiant hita-
les, & sua laudatoribus oculis occultent, sed fugiant sei-
psos, & operis sui obliviscantur, ne forte sibi ipsis pla-
ceant: Nesciat sinistra tua quid faciat dextera. Optime Jo-
hannes, inquit, simplex fuero, hoc ipsum ignorabit anima
mea. Spiritus, mi Christiane, spiritus bonus & rectus
sciat quid facturus sis, hic opera tua dirigat, nec multum
super his cum Carne deliberet, alioqui mille repugnanti-
is & pertinacis implicaberis, alioque intentiones car-
nem & terram olentes miscebunt te innumera; ita re-
potius quaeres quam Deum. Sic ergo opus tuum perfice,
Carne illius non consciā, & hoc unum specta ut velis
quod vult Deus.

Nesciat ergo sinistra tua, quid faciat dextera tua: elemo-
syna tua, & alia tua opera bona sint secretissima, pro-
fusque ostentationis expertia. Manus autem tunc quasi
stipis est consciā, quando ad erogandam illam adhi-
betur. Quare si dexteram ejus rei consciā fieri sussi-
ciat, non adhibeatur etiam sinistra. Uique adeo ergo
ablis ab omni ostentationis studio, itoque hypocrita-
rum affectu, qui actiones suas hominum oculis inge-
runt, ut tu, quantum ad te, prorsus velis ea quæ facis la-
tere, neque desideres testes, sed & ipse scire nolis quæ
rectè agis, neque memineris eorum diutius quam dum
operi incumbis, mōxque tradas oblivioni quod fecisti,
ne tibi ipsi hoc nomine placeas quod feceris, ea quæ
tuo sunt obliviscens, ad ea quæ sunt priora te ipsum extendens.
Quod si major quam par sit boni operis nostri confide-
ratio

ratio in animum admittatur, si res facta volvatur vereturque mente, nobis ipsis nostrorum operum spectatorem, admiratoribus, laudatoribus oblectabimur, quod aliud non est, quam si altera, quâ minimè opus est, manus adhibeatur. Ad rem planè Chrysostomus: Nihil, inquit, aquè inania reddidit benefacta disperditq; atque eorum quæ nos rectè fecimus, memoria; duo enim parit mala; negligentia facit, & in arrogantiam tollit.

Præcepit olim Deus altari sibi strui è lapidibus non scētis: Quod si, inquit, altare lapideum feceris mihi, non edificabis illud de scētis lapidibus. Si enim levaveris cultum super eo, polluetur. Ecquid hic tanta religionis? mulum sanè. Lapidès secantur ut videantur, intra parietis sinum locandi, hoc ferri polimine non egent: ita Deus in hominis animâ velut arâ sibi structâ, illas virtutes probat, quæ simplici & purâ intentione fiunt. Quæ verò ideo fiunt ut videantur, seu scētis lapides ad hanc aram idonei non sunt. Omnibus bonæ mentis hominibus, satis superque, sua rectè facta extremo die iudicii scienda ab omnibus & Angelis, & hominibus. Hic demum verus erit honor, bene egisse, idque laudari ab Orbe universo.

CAPUT X.

Quam varia sit & multiplex MALA

INTENTIO.

Salamandra non grandis fera, sed variegatâ & versicoloris pelliculæ animalculum est, ut stellio, tantum tamen veneni thesaurum secum vehit, ut si radicem arboris contingat, fructus omnes in radice jugulet, & arbori adimat omnem vitam. Diabolus, Orcinianus serpens, verissima Salamandra, nullo igne consumenda, si secunda arboris radicem admordet, totam corrumpit. Radix omnium operum nostrorum est intentio nostra, hanc si contingat diabolus, & pravæ intentionis veneno inficiat, tota sterilefcit arbor; omne opus inutili, perversum, venenatum redditur, quodcumque hæc cacodemonis fraude læditur. Notum est illud: Cùm perversa est intentio quæ præcedit, pravum est omne opus quod sequitur. Si oculis tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosum erit.

Offendimus proximo capite quàm affine sit mala intentioni, opus suum publicare; nunc explicandum, quàm varia sit mala intentio, & quàm è diversis fontibus hoc veneni genus scaturiat.

§. I.

Vix quidquam è terrâ nascitur, quod aded contra hiemem se muniat & involvat atque cape, septem ei tunicae non sufficiunt, insuper etiam caput defigit terræ. His ita tunicatis capis, non absimiles sunt illorum oculi, de quibus Siracides: Oculi insipientium septemplexes multas habent tunicas, uti capæ. Tales oculi minimè simplices sunt, prout eos Christus esse voluit. His oculis, & his tam bene vestitis capis simillima est intentio mala; hinc si unam tunicam ademeris, adest mox alia. Hanc etiam demis? continuo alia atque alia se prodat. Et uti capæ se abdunt, sic & mala intentio: nemo mortalium hanc satis excusserit, aut penetravit. Mala intentio, mala videri non vult; omnigeni colores & prætextus ei non defunt. Reprehendit Christus Phariseos quod stipem daturi haberent ante se tubâ cani. Illi honestissimæ exultationis tunicam obijcientes: Non hæc, aiebant, facimus, ut elemosynam nostram commendemus, sed ut pauperes convocemus: non ut nos alii liberales dicant, sed ut egeni ad stipem confluant: Oculi insipientium septemplexes: Intentio mala multiplex, versicoloris & variegati tergoris est, ut Salamandra.

Scire naturâ omnes cupimus, quàm est autè varia & multiplex intentio in hoc unico sciendi desiderio? Pul-

Tom. I.

A cherrimè Bernardus: Sunt, inquit, qui scire volunt, eo sine serm. 36. in tantum, ut sciant, & turpis curiositas est. Sunt qui scire volunt, ut sciantur ipsi, & turpis vanitas est. Hi projecti non evadent subsamantem Sarricem, & illi talibus occent autem: Scire Pers. sat. 1. tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter. Et sunt qui scire volunt, ut scientiam suam vendant, verbi causa, pro pecuniâ pro honoribus, & turpis questus est. Sed sunt quoque qui scire volunt, ut edificent, & charitas est. Et sunt item qui scire volunt, ut adificentur, & prudentia est. Horum omnium solum ultimi duo non inveniuntur in abusione scientia, quippe qui ad hoc volunt intelligere, ut bene faciant.

En, quàm sit multiplex in re unâ mala intentio: en, quàm multi non vitæ sed crumenæ discant! & quantos vanitas ac voluptas, quæstus ac curiositas ad libros trahat? Idem observans Seneca: Quidam, inquit, veniunt ut Epist. 180. audiant, non ut discant: sicut in theatra voluptatis causa ad post inir. delectandas aures, oratione vel voce, vel fabula ducimur. Magnam auditorum partem videbis, cui philosophia schola, diver-

B forum etiam sit. Non id agunt ut aliqua illis vitæ deponant, ne aliquam tegem vitæ accipiant, ad quam mores suos exigant, sed ut oblectamento aurium perfruantur. Aliqui tamen & cum pugillaribus veniunt, non ut res excipiant, sed verba, quæ tam sine prospectu alieno discant, quàm sine suo audiant.

§. II.

Què propemodum diversa est intentio eorum qui concionem audiunt in templo coeunt. Quidam veniunt non ut discant, nec ut meliores evadant, sed tantum ut audiant. Alii ut tempus fallant, & moram ad prandium minus sentiant: alii ut consuetudini satisfaciant: isti ut dormiant, & ante meridiem suaviter meridentur; concionator illis pro tibicine est, somnum blandè conciliante: porro alii concionibus interfunt ut garriant, & commodius modò cum hoc, modò cum illo confabulentur: alii ut imperio herili pareant, neque aliter possunt, velint, nolint, adiunguntur ad hoc genus obsequii. Si quis jam querat: Unde obsecro post tot conciones, post tantos clamores, post tot serias exhortationes, non aliam probitatis faciem Orbis induit? facile est respondere. Plurimi ad conciones omnino non veniunt; plurimis aliis, etsi veniant, deest intentio; curiositate, consuetudine, necessitate trahuntur, nam multi, si sui juris essent, penitus remanerent: & ex illis ipsis qui conciones frequentant, quotusquisque est, qui animum vacuum adferat, qui aure utrâq; audiat, qui non innumeris phantasiis scateat, qui auditis animum ferid advertat, qui denique velit esse melior. Difficile reperies auditorem ex toto ad audiendum compositum. Hinc illæ lacrymæ, quia intentio bona euntes ad templum non committatur, aut in viâ mutatur in aliam, & in malam facillimè flectitur. Præclarissimè Seneca: Qui, inquit, ad philosophorum scholas venit, quotidie secum aliquid boni ferat: aut sanior domum redeat aut sanabilior. Idem prorsus ego dixerim de Christianorum concionibus: Qui ad templum ecclesiasten auditoris venit, semper boni aliquid secum ferat & aut sanior domum redeat, aut certe sanabilior. Redibit autem, quisquis sic redire voluerit: ea enim eruditionis Christianæ vis est, ut omnes sinceræ intentionis auditores plurimum juvet. Qui in solem venit, licet non in hoc venerit, colorabitur: qui in unguentariâ tabernâ refecerunt, & paulò diutius commorati sunt, loci odorem secum ferunt: & qui apud ecclesiasten fuerunt, traxerint aliquid necesse est, quod prodesset etiam negligentibus. Attende quid dicam: negligentibus, non repugnantibus. Quid ergo? non novimus quosdam, qui plurimis annis in concionibus perfecterint, & ne colorem quidem duxerint? Hi tales nunquam voluerunt proficere, sed tantum audire. Attalus & subtilis & facundus philosophus dicere solebat: Idem & docenti, & discenti debet esse propositum; ut ille proficere velit, hic proficere. Hinc nemo miretur è tot concionibus

Qq 2

cionibus

cionibus se nihil profecisse, sed mireretur nihil proficere A
voluisse. Intentionis bonæ, & serii conatus hoc nego-
tium est. Sed ulterius progrediamur.

§. III.

Amor sui
est radix
omnium
malorum
actionum.

Amor sui omnibus pæne actionibus sese novit
quàm molliſſimè inſinuare, & dum bonam inten-
tionem ſenſim ac blandè ſubtrahit, ſubſtituit malam.
Amor ſui amicus omnium delectationum eſt, & hoc
unum efficaciffimè docet, ſeipſum quærere. Hic verus
ſons, hæc origo & radix omnium malorum intentionum
eſt. Trahit ſua quemque voluptas. Nemo non benignus
ſui iudex eſt, qui nihil minùs poſſit quàm ſeipſum odiſ-
ſe. Intentio mala ſemper aut deliciis quærat, aut divi-
tias, aut eminentias, ſed non æternas. Nam inter bonam
& malam intentionem hoc discriminis eſt: bona nun-
quam non æterni quid ſpectat: caducis & fluxis conten-
ta eſt mala; una ei cura geritur, ſe intueri & ſuum com-
modum. Et hoc quidem ſubtilis eſt idololatria, & ado-
ratio occultiffima, quàm repetire eſt in omnibus pecca-
tis lethaliſſima, cum in re creatâ ſinis ultimus ponitur, in
ſolo Deo reponendus. Sed vix eſt tam grande piaculum,
modò ſit occultum, cui innocentia fucum allinere non
poſſit variegata illa & multicolor Salamandra. Habet
intentio mala ſuos prætextus, colores, nomina, titulos,
larvas, quibus ſe pulchram fingat. Et ubi ſe quæſo non
oſtentat Avaritia ſub pallio Parſimonia? Sub Necceſ-
ſitatis nomine veſtium pompa & menſarum affluentia,
& omnis intemperantia ſe venditat: ſub ſchemate offi-
cij, muneriſ, auxilij, Ambitio proſperit: de juſtiſſimâ in-
dignationis titulo Invidia ſibi mer gratulatur. Mala in-
tentio ſemper rimam reperit quâ evadat: eſt enim ſub-
tiliſſima. Sed exemplis rem demonſtrems.

Discrimen
inter bonâ
& malam
intentionem.

Mala in-
tentio ha-
bet ſuos
colores &
titulos
quibus ſe
pulchram
fingat:

§. IV.

1. Ob hu-
manos re-
ſpectus.

Pincipio, ob humanos reſpectus, ah quantum boni
ſæpiſſime omittitur, & quantum committitur mali?
Quotuiſque eſt qui noſ alios potiùs attendat quàm
ſe, nec tam quid ſui officij, quàm quid alieni ſit iudicij,
perpendat. Quàm multi, cetera non vicioſi, aliis tamen
ad probitatem plus adjumenti adferre deberent, ſed
his ipſis reſpectibus impediuntur. Et quid iſte & ille
diceret, ajunt, quàm illi & iſti hoc non probarent,
quàm torvis oculis me peterent? mille talia ſunt in
quæ oculi ſeptemplex alliduo volatu feruntur. Ocu-
lus ſimplex unum atque unicuique Dei ſpectat. Is qui
ſimplicem habet oculum: Hoc, ait ipſe ſibi, juſtitia,
hoc conſcientia mea; hoc curæ, & hoc officij mei eſt;
quidquid hic aut ille objecerit, huic aut illi placeat, id
ego parum moror. Hoc faciendum eſt, & ideo aliorum
iudicium circa hoc, curandum non eſt: Deum reſpicio,
non homines. Quidquid dixerint mortales, ſi aliud Rex
immortalis jubeat, hunc ſequor.

2. Ob lu-
crum.

Deinde, & quod ſecundo loco ponendum: Ob ſo-
lum lucrum, quanta non ſunt? Pauperiem fugiens mer-
cator currit ad Indos. Taceo cades innumeras & la-
trocina. Mundi lex eſt: Lucri odor bonus eſt ex quâli-
bet re, & quolibet modo. Unius lucelli gratiâ infinita
facimus, quæ ſi intentione rectâ, Dei cauſâ faceremus,
cælum centies promereremur. Veriſſimè dixit ſanctus
Thomas à Kempis l. 3. c. 3. num. 2. *ille xir: Pro modicâ præbendâ longa via curritur, pro æternâ
vitâ à multis vix pes ſemel à terrâ levatur. Vile pretium
quæritur, pro uno numiſmate interdum turpiter litigatur: pro
vanâ re & parvâ promiſſione die noctûque fatigari non ti-
merur.* Jethro Moſen olim generum ſuum increpans:
Non bonam, inquit, rem facis: ſtulto labore conſumeris. Idem
proptus omnium illis lucionibus quæſtui ſervientibus
ingerendum eſt; unusuiſque horum ſic monendus:
Quid agis, ô homo, ſtulto labore conſumeris: non bonam
rem facis: ſed ut facias bonam, bonâ intentione
utere. Ut lucreris, dimitte lucrum, præſertim omne non
honeſtum, aut quod bona conſcientia odiſſe ſolet.

Thomas à
Kempis l. 3.
c. 3. num. 2.

Exod. c. 18.
verſ. 18.

§. V.

Tertio. Quantum toleratur in gratiam ſuperbia? A
Veriſſimum illud: Aut ſuperbus non ſis, aut ſis
patiens. Multi frigere ſe diſſimulant, ne venuſtam gra-
tiam cilitatem veſtium turbent; nolunt ut ruſtici fartas &
pingues tunicas induere. Calceus modò niteat & ſine
rugiſ pedis ſtriſtis hæreat, ceti urat, non reſert. Hunc è
ſuperbis collare ſtringit, illum thorax. Iſte ut ſuperbis
ſuæ geniũ exprimat, etiam onera veſtium non recuſat,
hic ut ad ævi luxum ſe veliat, etiam famem tolerat.
Quin imò & cretam vorare jam didicimus, ut vului
decorum pallorem perſuadeamus. Quid cetera narrem
huius infantie tormenta? Hæc aliæque infanda patiens
ſuſtinet ſuperbia, ſed ſibi ſuffert, & in ſui gratiam, quæ ſi
propter Deum rectâ intentione perſequeretur, quanta in-
de rediret merces? Sed & huic tali ad ſuperbia leges pa-
tientis verè occurrunt: *ſtulto labore conſumeris.* Thomas l. 4. c. 1.
B Morus aequè ſanctus ac doctus vir, Angliæ magnam
decus, fortè fortuna virginem in conclavi reperit coram
vitreo iudice, ſpeculo, quæ multo labore atque etiam
dolore comas plicabat, ut frons lata, & mammillare
amictorium ſtringebat, ut ipſa graciliſ videretur. Huic
Morus: Niſi Deus, inquit, tibi hoc pro tuo tanto labore
infernum reddat, magnam tibi proſe dō injuriam fa-
ciat. Affirmabatq; ſerio, perſuaſiſſimum ſibi eſſe, quam-
plurimos in hac vitâ eo labore infernum mercari, cujus
vel dimidio cælum lucrati fuiſſent. Cuiuſnam rei defe-
ctu hoc fieri cenſendum, niſi ſolius intentionis bonæ?

§. VI.

Quarto. Quid non fit acquirendæ, retinendæ, au-
gendæ gratiæ? hic nulli labori parçitur, nulla mo-
leſtia recuſatur, nihil intolerabile æſtimatur, totos dies
dominorum obſequio apparere, grave non cenſetur. Vi-
ri ſancti olim in columnis ſtabant annis compluribus, cum
inde & nomen traxerunt. Simeon Stylita, Daniel Styli-
ta, Alipius & Theodulus Stylitæ. Hi dies noctæque ſta-
bant colendo Deo, & corpori affligendo. Hæc religio
Stylitarum annis aliquot continuis ſtantium deſuit, non
item eorum qui continuis horis aliquot perſtant, &
ſæpe ſolam gratiam expectant, quæ tamen in ſaxo la-
brico & veſtigium fallente ſita eſt, & longè citius perdi
poſeſt, quàm acquiri.

Joſeph Aegypti Prorex in ſummâ gratiâ fuit apud
ſuum Pharaonem, ab illo proximus, ſed ſuccceſſit Rex
alius qui Joſephum noſſe recuſavit. Quam charus Da-
rio Daniel, & tamen omnis Darii gratia Danielem à
leonum foveâ ſervare non potuit. Achitophel Abſalo-
nis topanta, gratiſſimus conſiliarius fuit, ſed hæc gratia
collo ejus non aureum torquem, ſed laqueum iniecit.
Aman gratiâ potentiſſimus, & pæne alter Aſſuerus, ſed
per hos aureos gratiæ gradus altiſſimum paribulum
conſcendit. Et quis Belſarius ſub Juſtiniano, tot victo-
riis illuſtriſſimus Dux: tandem non gratiam tantum, ſed
& oculum utrumque perdidit, ad extremam mendici-
tatem devolutus. Quis ſub Tiberio Sejanus: jam pæne
alter Tiberius, & gratiam ſimul & vitam amiſit, unco
tractus & in Tiberim abjectus eſt. Dies priùs finiat,
quàm ego tragediarum iſtarum vel tantum nomina
expreſſero. Habeat Argus mille oculos; Gratiam nemo
negaveris mille habere alas quibus avolet. Et tamen hæc
tam fallax & incertiſſimæ fidei gratia, tantis deſiderijs
ac votis expetitur, tot laboribus ambitur, tantis ſudori-
bus quæritur, tot ſollicitudinibus & curis, vix tandem &
ægrè obtinetur: ut obſenta retineatur, non minùs labo-
rum & ſollicitudinum impenditur, mente ſemper pavi-
diſſimâ, & in omnem partem ſe torquente, ne, quod
tantis impendiis impetratum eſt, levi ſtatu diſſipetur.
Ita videas hos gratiæ aucupes ſemper trepidos & anxios,
ſemper ſollicitos, & gratiæ jacturam, velut ſupremum
malum

1. Cor. 13. 6. malum formidantes; *terrer eos sonitus folii volantis:* pæne ut lepores apertis dormiunt oculis, adeo ad omnem gratiam aulam trepidant. Nam (quod magnum malum est) incipit illis opus esse fortunâ: sequitur vita anxiosa, suspiciosa, casuum pavens, temporumque suspensa momentis. Nunquam dant virtuti fundamentum grave, immobile, sed jubent illam in loco volubili stare. Hæc obsecro notate Aulici. Et quæ ista tam rigida servitus est, hæc diu nocturne & pati, & agere in unius gratiæ gratiam? Qui hæc & pateretur & ageret intentione bonâ, Dei causâ, quantum is præmii reportaret? Dum hoc autem & iste, & ille, & alius, atque alius negligit, unicuique illorum occinendum est: Non bonam rem facis, stulto labore consumeris, stulto profusus, stultissimo; hoc enim agis ut tibi ipse importune noceas, & cum tædio.

§. VII.

*1. Tolera-
re famu-
latus.* Quid non tolerant alii extra aulas famuli, & ancillæ? non iis verba tantum sed & colaphi saepe glutendi sunt. Quoties herus aut hera stomachosi clamant, furcifer, trifurcifer, stulte, bestia, flagrio, asine, flagitium. Post hæc vocum tonitrua frequenter & fulmina sequuntur à manu venientia, volant fustes, & quidquid armorum ira furorque ministrat. Et quid miseris inde lucri est? merces exigua, victus tenuis & plerumque intempestivus, sepiissime & frigidus. Qui hæc ideo fert tantum ut vivat, stulto pariter, stultissimo labore consumitur. Quod si ancilla vel famulus generoso animo hæc omnia offerat Deo, dicatque: Domine, propter te fatigari me patiar & vexari, propter te, mi Domine, hæc feram omnia: scio quidem te mitiorem & liberaliorem esse Dominum, quam cui me mancipavi: à te, mi Deus, expectabo præmium. Hic profecto sapit, qui labores sic vendit, quemadmodum divinus Paulus hoc genus hominum præclarissime his instruit: *Non ad oculum servientes, quasi hominibus placentes, sed ut servi Christi, facientes voluntatem Dei ex animo.*

*6. Mecha-
nicorum
opificum
tolerantia.* Sexto. Quid mechanici opifices non ferunt miseria- rum? Ad gravissimos labores summo mane redeunt, eosque urgent in feram & adultam noctem, sepe tamen vix mucidum panem pro se suisque extundunt: æstum, fetores, gelu, incommoda plurima tolerant modici lucelli gratiâ: quis pauperior istis, si solum spectemus corpus? & quis iisdem diotior, si quis horum subinde animo dicat: Mi Deus, hunc sudorem meum in tuam manum effundo, labores meos omnes tibi offero, tibi fatigor, mi bone Domine. Tu dives ille paterfamilias es, qui tuorum famulorum labores nunquam non superas mercede, nec gratis tibi quidquam fieri permittis: opel- las nostras præmiis excedis infinitè. Omnes ergo meos, cum Fili tui laboribus tibi consacro & dono. De his ta- libus sua omnia Deo sic offerentibus verè Paulus: *Divi- tes, inquit, facti estis in illo, in omni verbo.*

§. VIII.

*Omnes
fama ac
notas
hominum
efficiunt
bonæ mo-
des ple-
ti sunt.* Si omnes hominum status ordinèque lustremus, in omnibus sanè perferenda plurima reperiemus. Et vos ipsi, quos divites & beatos salutamus, & pæne ado- ramus, an non molestiarum & ærumnarum fatis abundè habetis? quis vestrum queritur deesse sibi quod patiar? Virtus est, cum sanctissimus quisque, licet afflicti- simus, audet generoso spiritu dicere: Domine, da plura, immitte graviora quæ patiar. Apud hunc hominem res optimè habent, hæc talis postulatio puræ intentionis lu- culentum indicium est. Sed vos alii, ô beatuli, ô Magni & omni opulentiâ instructi, & quâ ratione vos afflictio- nes vestras toleratis? variè vos affligi, nil penitus dubito, etsi negent id oculi, quibus hic nulla fides habenda. Imò persuasum habeo, vos sæpe acerbius, licet occultius, tor- queri, quam ullos Religiosos homines, quorum vitæ tenor, merus est poenitentia labor: vobis quidem mol-

Tom. I.

A liores sunt lecti quam Religiosi, sed quæstio sit, vos an illi quietius dormiant, non enim dormitum imus, ut bene cubemus, sed ut bene dormiamus: omnium vestrum prolixiorum esse, quam illorum sit, nō negem, sed nescio an credam esse tranquilliorum, & suaviorum: plurima sunt quæ vestrum, illorū verò soporem minime turbant.

Cibi vobis & multo plures & longè meliores, sed iterum quæstio sit, quibus hi melius sapiant: neque enim dubitem quin religiosorum hominum plurimis olascu- la sua & avenaceæ pulcriculæ, lixum hordeum & lactu- cula jucundius sapiant quam vobis galli padones merâ similitudine & lacte palti, ac ipsum Jovis cerebrum. Ves- tes vobis pulchriores quam illis & plures, sed & hic in- terrogem, quibus sint habiliores, qui in iis minus fri- geant, minus stringantur: Religiosos viros rarissime pre- munt calcei, vos sæpius: accedunt occulta cilicia, vobis etiam invitis injecta, quæ animum vexent, fodiant, lac- cerent.

B Vobis largius otium & plures sunt feriæ, sed forsitan multi suavius laborant, quam vos otiemini. Vobis deni- que libertas longè major est quam Religiosis, sed ves- tram libertatem multa comitantur vincula, morsus ani- mi & laniena conscientia incredibiles. In summâ, cru- ces quas feratis minime defunt, sed fortasse deest pa- tientia & intentio recta, quæ cruce sunt perferenda.

Hic igitur, obsecro, attendite, an propter Christum, an verò propter Lazarum, Bethaniam veniatis; an quæ vobis sustinenda, eo quo par est animo sustineatis.

In monte Golgothæ duo juxta Christum utrinque pendebant, uterque latro, uterque crucifixus, uterque in uno hoc eodémque supplicio mortuus est: at ille para- diso, iste tartaro receptus est. Quid quæso æquè reos, æquali supplicio affectos tam inæquali forte separavit intentio. Ille Christo Domino mortem suam obtulit, iste aversus à Christo in impatientiâ finiit. Hæc è simili- mâ cruce, in regna dissimilima est via, si tam dissimilis sit intentio.

§. IX.

I Taque valde cavendum, ne simus Martyres mundi, Confessores Diaboli, Mammonæ discipuli, Veneris alumni. Amor sui mille fraudes comminiscitur, blandis- simè quod vult persuadet, ponitque pro scopo proprium judicium, curiositatem, propriam voluntatem; hoc agit ut intentionem reddat obliquam, non sinceram, à Deo alienam, & quam Deus jure aversetur. Si cui admodum æstuanti & sitienti lactis optimi florem propines, è tali tamen catino, in quo plurimæ mulsæ innarent, an rem gratam te facturum speras? quis statim bibat, etsi valde sitiat? niveus potus invitat quidem, sed innatantes be- stiolæ absterrent: nigellas aviculas prius ejice, dein la- ctæam promulsidem propone. Sic opera bona, velut candida suavisque potio, velut fercula præstantissima, Deo tamen grata nunquam erunt, si ea scædet vana gloria, voluntas propria, curiositas, avaritia, sui amor non sunt & æstimatio. *Musica morientes perdunt suavitatem unguenti, grata. Sic omnis intentio non sincera & recta nobilissimum quodque opus corrumpit & destruit.*

D Quis non riserit hospitem illum, qui peregrinum ho- minem lautissimis verbis in suam tabernam invitans: Mi Domine, aje bat, ad me obsecro diverte, vinum mihi prorsus generosum est & nobile, nisi quod nonnihil accescat. Apage tu cum tuo hoc generoso vino, quod aut acidum sit, aut dilutum, vel dubium. Hoc ipsum queri- tur olim Deus per Isaiam: *Vinum tuum mistum est aquâ. Isais cap. 1. vers. 22.* De multis idem dici potest: Hæc illius actio, hæc opera, hoc obsequium illius, hæc industria, hic conatus vinum bonum esset, nisi aquâ malæ intentionis mistum esset. *Cum perversa est intentio, quæ præcedit, pravum est omne opus Greg. lib. 1. Dial. c. 14.* quod sequitur, quamvis rectum esse videatur.

In prisca lege cum leproforum quipiam sanitati re- stituendus fuit, dextra ejus auricula & pollices dextræ manus

Q q 3

manus

manus ac pedis oleo tingeantur. Quid hoc ritu Deus magis commendat, quam ut misericordiae oleo usuri, & stipem daturi, nil levum tangamus, nil ambitionis, ja-
Matth. c. 6. vers. 3. *frustra tua, quid faciat dextera tua.*

Ad Salomonis tribunal duae feminae litigabant de in-
 fante, utraque quidem prolem habuit, sed illa vivam,
 hac mortuam, ut quam dormiens oppresserat. Nos in-
 struit ista: si advertimus. Nos quidem oramus, sti-
 pem damus, consiliis aut manu juvamus, in ediam alia-
 que toleramus, hos velut liberos gignit bona actio, sed
 nisi ad haec omnia vigilemus, nisi semper intentio sine-
 rissima liberos istos defendat, incurioso somno eos op-
 primimus, orationem nostram, & eleemosynam, & in-
 ediam, & omnem tolerantiam nostram somnolentia
 perdimus, & ita quicquid illis virtutum & vitae inerat, adi-
 minus. Nam, ut praclare Richardus Victorinus: *Quod*
est, inquit, corpus sine animi, hoc est opus sine intentione bona.
 Si ergo hi liberi nostri nobis sint chari, si nolumus frustra
 laborare, ita semper laboremus, ut illa faciamus, non
 quia sic nobis placet sapientiae, nec solum quia sic moris
 est, aut quia fit ab aliis, sed quia sic placet Deo. Oculi
 simplex ad unum atque unicum Dei honorem collineet
 in omnibus, in quibus errare refugit? Deus in causa sit,
 quare hac faciamus, ista fugiamus, illa perferamus. Si
 jam, quod saepe fit, operam nostram aliis locatam, par-
 ticius illi quam par est, compo-
Traç. 1. de statu int. hom. *Bona opera non faciēda quia aliis pla- cent, sed quia pla- cent Deo.*
 cius illi quam par est, compo-
 sponsores habemus. Quod Deus Abrahamo dixit, hoc
 omnes bonae intentionis sibi à Deo dictum censcant:

Gen. cap. 15. Ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis.
vers. 1.

C A P V T X I.

Exemplar nobile INTENTIONIS MALAE fuisse Herodem Magnum, Afcalonitum.

ADivo Ludovico Galliarum Rege missus est ad
 Damascei Sultani Orator è sancti Dominici fa-
 miliā Ivo, vir doctus & religiosus. Huic in itinere mi-
 rum quid contigit, & quod credibile, studio id adorna-
 rum est, complurium instructioni, hac ratione. Anus
 Ivoni loco quodam occurrit, altera manu hydriam aquā
 plenam, altera vas cupreum prunis refectum gestans.
 Miratus Ivo insolitum occursum ventis, aquam &
 ignem gestantis, quatit quid haec sibi velint? Cui mu-
 lier: Prunas, inquit, fero, ut iis paradisum incendam &
 comburam: aquam defero, ut ea flammam inferorum
 extingam, & Oreum aboleam. Jamque magis miratus
 Ivo responsum tam insperatum, interrogat ultra, quid
 hac moliri cogit, & cui bono? Illa, ut in posterum, in-
 quit, omnis intentio non recta aut non pura cesset, ut
 nemo probus sit solum spe celi & praemii; nemo etiam
 peccare oderit formidine poenae & inferorum horrore,
 sed solo Dei amore, & desiderio placendi Deo.

Ad Christi pueri praesepe atque stramineas cunas,
 tres ab ortu magni Principes venerunt: Inire toto tam
 apud Herodem hospitem, quam alibi nihil aequè fre-
 quenter audiebantur respondere, quam illud rectissimae
 intentionis: *Et venimus adorare eum.* Sed & Herodes
 idem protus grandi ore pronuntiabat: *Ut ego veniens*
adoram eum. Hic nulla spes praemii, nullus poenae metus
 se miscuit, nec enim ulla vel inferorum vel celi fit men-
 tio: Unicus itineris Bethlemitici finis est, divinus cultus
 & adoratio. Tam Herodes quam illius hospites in unam
 illam verè sanctam intentionem conspirasse videntur.
 Adsunt adoraturi, nec metu supplicii ullo, nec spe prae-
 mii provocati. Et quis Herodem non idem sentire dix-
 erit, quod pios illos advenas? Verum jam demonstra-
 bimus, inter Herodis & trium hospitem intentionem,
 tantum esse discrimine, quantum inter caelum terram-

Matth. c. 2. vers. 2. *Ibid. v. 8.*

A que. Et apparebit Herodem malae intentionis egregiam
 ideam existeret.

§. I.

Philosophorum scitum est: Ultimam in actione, pri-
 mum est in intentione. Finis est ad quem referuntur
 omnia. Ab experientia quotidiana id constat. Sumit
 sibi quis diversissimos labores, hac hebdomade calcem
 convehit, altera lateres & saxa, arena tertia, asseres
 quarta, dein cum amicis deliberat, modò hoc, modò
 illud ad regulam revocat, jam circum rotat, jam &
 nummos numerat, modò cum architectis agit, jam ce-
 mentario accersit, modò vitrarum, & ferrarum fa-
 brum conducit. Et quorsum haec omnia? Ad domum.
 Finis omnium domus est, prima quidem intentione, sed
 actione ultima.

Narrat Matthaeus, tres ex Oriente dynastas iter, in-
 gressos Hierosolymam versus. Iter hoc longum, diffi-
 le, laboriosum, & magnarum impensarum fuit. Equis
 hujus itineris finis & scopus: Novi Regis adoratio. *Et*
venimus adorare eum. Hoc toto itinere agitantur secum,
Et venimus adorare eum. Hae illorum intentione iter indi-
 xit, haec diversa munera concessit, haec in viam necessa-
 ria praescripsit, haec Hierosolymam Judaeae metropolim
 duxit, haec hospitium Herodis quaesivit, haec praecenti
 fideri fidelissimè obtemperavit. Finis haec omnia dicta-
 vit, finis sanè optimus ac laudatissimus: *Et venimus ad-
 rare eum.*

Sed & Herodes idem ait, & quidem verbis iisdem:
Ut ego, inquit, veniens adore eum. Quis non credat He-
 rodem, & illius regios hospites unius esse animi, aequa-
 lis propositi, ejusdem proflus intentionis? Sed videte
 obsecro, quantum tellus & astra distident, tantum He-
 rodis & trium Magorum animus, propositum, intentio
 discrepant. Horum longè optimus, illius longè pesti-
 mus finis fuit. Argumenta hujus clarissima haec sunt:

C Principio, *Audiens autè Herodes rex turbatus est.* Res jam
 suspecta, & en primum malae intentionis argumentum,
 turbatur. Homo bonae intentionis, nunquam totus tur-
 batur, utur res eveniat, etsi omnia teterimè cadant, si-
 bi constat, sui similis est. *Non contristabitur iustum, quicquid*
acciderit. Nam bona, quam habet, intentione non po-
 test excedere. Herodes ideo turbatus est, quia regno
 pelli metuebat. Sed unde hic metus? sibi ipsi nimium
 amicus, seipsum nimis ardentè & amabat & quarebat.

Anno 1414, tres erant Pontifices (ea erat avilabes)
 Joannes, Benedictus, Gregorius. In his turbis è purpu-
 rato Patrum numero Joannes Dominicus, vir inte-
 gerissimus, animus suum intentionemque verè opti-
 mam dissimulare non potuit. Nam licet is unus omnia
 apud Gregorium posset, ab eo etiam ad illud fastigii
 evectus fuisset, nihilominus tamen Gregorium monere
 non desit, descenderet sponte sua implemet de tam su-
 blimi folio, in quod via negata & non legitima perve-
 nisset. Paruit tam sincerè monenti Gregorius: Alii duo

D hac sede vi submoti sunt. Quo facto Joannes Domini-
 cus purpuratus senator, & ipse sese in ordinem redige-
 re aggressus, Concilium Constantiense adiit, purpuram
 suam digniori dandam exuit, & infra episcopos se loca-
 vit. En, quam variè & quam feliciter Ambitionem
 triumphavit recta intentio! Herodes quia tam ambicio-
 sus, hinc etiam tam turbatus. Si quis illius auribus dies
 noctesque ingessisset, natum esse quidem Messiam, non
 tamen vel minimam ex parte nociturum; neque enim ve-
 nisse ut regna eriperet, sed ut daret, nihilominus Hero-
 des turbatissimus assidue timuisset, nec aliud animo vol-
 visset, quam Regis infantuli prope ratam eadem. Quòd
 si Herodi vel unica bonae intentionis venula fluxisset, sic
 secum fuisset ratiocinatus: Si natus puer verè Messias &
 Christus sit, aderit illi Deus, sin autem, Deum à me sta-
 turum confido. Sed nihil tam sanæ cogitationis admittit
 Rex impius: hoc unum ei erat in animo: Moriatur hic
 puer,

¹⁷ *Herodes puer, moriatur; & ceteri per mille, ceteri per quatuordecim millia corpora mihi configendus sit, configatur, trucidetur, moriatur. Et tamen hunc parricidam animum tam piis vocibus vultuque velans: Ut ego, inquit, veniens adorem eum. Bene locutum, pessime cogitasse, primum signum prodidit, Turbatio: Audiens autem Herodes Rex turbatus est.*

§. II.

^{Secundum} ^{Matth. 2. 4.} **S**ecundo. Et congregans omnes Principes sacerdotum & scribas populi, sciscitabatur ab eis, ubi Christus nasceretur. Quæ hæc Herodis intentio? Nolle locum nam pueruli. Quid verò hoc mali? Istud certe, quod nihil hic boni sit. Scire velle ex se quidem indifferens, ut vocatur, intentio est, quæ nec bona nec mala; huic si jungatur actio mala, neutrum bonum dici poterit. Et cur Herodes Christi nati patriam nolle voluit, ut saluaret, munera ferret, adoraret? Ut jugularet. Hæc mens illius, hæc erat intentio.

^{Tertium} ^{Matth. 2. 7.} **T**ertio. Tunc Herodes clam vocatis Magis, diligenter didicit ab eis tempus stellæ. Neque hoc bonæ intentionis signum est. Vocate Magos, nil vitii erat: clam vocare, parum virtutis, & vitio proximum est. Omnis enim qui male agit, odit lucem, & non venit ad lucem, ut non arguantur opera eius. Hoc cuius certum sit signum intentionis non bonæ, si quid adeo laboret occultare, contegere, suppressere, ut nullo modo ab aliis sciri velit: odit lucem istæ, & latere cupit non se, sed sua vitia.

Multa quidem clam fiunt, quæ fido silentio committuntur; sua sunt arcana curiæ, sua & militiæ; & tamen in his ipsis consilium habere nemo reformidat, si id expedire sciat. Quantum elemosynæ clam datur, auctore vix uni, sæpe nemini noto? piæ hoc, sanctæ, & ad Christi mentem. Si tamen ii qui dant, scirent ad maiorem Dei honorem facere, sciri se, utique non suppresserent has voces: Ego sum, ego do. Non eadem in vitiis est ratio, sunt enim recessus & latebræ ubi luditur, ubi potatur, ubi furtivè amatur, ubi contra leges laboratur: hi latebricolæ, lusores isti, potatores, aut amatores nequam sciri volunt. Quis Orator his talibus persuaserit fore ad Dei honorem sciri, quinam ipsi sunt, qui socii illorum? Nihil audiunt, sed omnibus minaciter imperant, aut sile, aut peri. Nemo est illorum, qui vocem illam extorseris: Ego sum lusor, ego sum potator, ego procus & decoctor. Hæc furtim & clam fieri consueverunt. Sed hoc ipsum CLAM, evidens est indicium, hæc omnia fieri intentione non bonâ. Tecta, plerumque suspecta Herodes ergo dum Magos clam accersit, palam male intentionis suspectum se reddit. Ab hac vitiatâ radice similes enati sunt rami. Quidquid hæc egit Herodes, vitiosè egit. Cum perversa est intentio quæ præcedit, pravum est opus omne quod sequitur. Ubi ergo clam Magos vocasset, tempus stellæ ab eis diligenter didicit, amandavit eos in Bethlehem, de singulis solerter interrogari, & sibi renuntiari mandavit, omnia malignè & cum noxâ, nam addidit fucatiissimam ac nequissimam intentionem: *Ut ego veniens adorem eum.* En diabolium, sed pulchrum & Angeli veste decorum! O vulpes callidissima! Non sine causâ Herodianæ stirpis hoc nomen tribuit Servator. Vulpinâ vasicie cruentum, immanem, scelestum animum posse regi sperabat.

§. III.

Herodis verò facti Senatores & Patres conscripti cuiusnam animi & intentionis fuerunt? Variæ. Cum enim Senatus indiceretur extra ordinem, credibile est ex iis fuisse qui dicerent: Quis diabolorum externos hos homines ab Orientis oris adduxit, tanquam si absque illis non satis negotiorum nobis esset? Alium audis: Velim idololatæ isti domi maneat, & nostram nobis pacem non turbent. Alius pessimè prece-

A tus, forsân dixerit: In malam rem abeant hi homines, pudore nos affecerunt maximo. In Arabiâ hoc sciant, & nos nesciamus in Judæâ? Alii, paulò modestius: Ex officio, aiebant, hoc Regi debemus, cui nos in omnem hanc operam obligavimus. Ergo libros adire, & inquire oportet, quæ Christi sit terra patria. Sed neque hi adeo erant laudandæ intentionis. Nam intentio bona rarè impellit, cum vis & necessitas cogit. Non est virtutis bene jubenti dicere: Nolo quidem, sed debeo. Licet ergo curiam Herodis omnem scrutemur, vix ullam intentionem rectam in eis inveniemus, & quod sequitur, nullam actionem bonam. Illa enim omnia, convenire, inquire, libros consulere, responsa dare, sunt politicum quid, & actiones adjaphoræ, quibus si non jungatur intentio bona, nil celestis præmii assequuntur.

Porrò illa Herodis turbatio, Rabbiorum consultatio, trepidatio Urbis, tres illos ex Oriente Reges admodum dubios reddere, imò in errorem trahere, & re in seclâ regressum eis persuadere potuisset. Promptum enim illis fuisset dicere: Quàm nos infantes sumus, & digni regum cachinnis! En in ipso Judæâ meditullio, de hoc Judæorum Rege quem quaerimus, nihil scitur, & nos tam temerè mutum ignem secuti, nostris regionibus desertis, in peregrinas has oras nosmet ejecimus: turbavimus Herodem Regem, regis consiliariis negotium facillimus, urbem Hierosolimam frustra commovimus: quid vani homines nobis voluimus? Nihil harum cogitationum, nihil admisit, sed quo ceperunt pede, intentione bonâ quâ orsi, eâ etiam constanter progressi, hoc unum omnibus responderunt: *Venimus adorare eum.* Si quis illorum aliquem in antro Bethlehémico interrogasset: Et quid hæc vestra sibi munera volunt? quid humilis procidentium habitus, quid prona in terram corpora? non aliud unquam respondissent, quàm hoc ipsum: *Venimus adorare eum.* Huc nos neque metus, neque vis, aut ulla necessitas adegit, non spes opum ulla impulit, hoc unum nos domo excivit; *Venimus adorare eum.* Et quem illum o viri, quem venistis adorare? Illum ipsum, ajunt, cujus stellam vidimus, cui parent sidera, qui nobis facem caelo extulit, hunc *Venimus adorare.*

Tandem affecuti suum finem, & procidentes adoraverunt eum. ^{Math. 2. 2.} ^{vers. 21.} Poterat pro se quisque dicere: Ego gloriam meam non quaesivi, sed nati Regis Hebræi, huc animum intendi, eâ de causâ hoc iter suscepi, hoc fine munera hæc attuli: una mens & vox una omnium: *Venimus adorare eum.* Delati demum, sidera duce, ad vilissimum tugurium, ac pecudum ædes, ad puerulum pauperissimum, nec divini quidquam præ se ferentem, nihilominus procidentes adoraverunt eum.

En, mi Christiane, quid mala, quid bona doceat intentio: En, quàm fucata illa & trepida, quàm hæc contans & erecta sit, & quàm sese utraque suis utunque prodat indicii! Herodes licet homo abstrusus & reclusus, ex arte truculentum animum dissimulare noverit, vitiatâ tamen intentionis signa edidit satis aperta. Tres ab exortu Magi aberrarunt nonnihil, hospitem quaerendo Herodem, sed hic ipse error bono eis fuit, ob bonam intentionem: profuit sic errasse. Quando ergo intentione optimâ sciebantur ad Christi nati cunabula, non tantum stellam duces habuerunt, sed & Angelum monitorem, qui fidelissimè instruxit, perfidum hospitium studiosè declinarent, ad Herodem ne redirent, aliâ viâ domum remearent, ne intentionem optimam, quâ venerant, depravarent. Neque enim Magi aliâ mente secuti sunt stellam, quàm ut illius se voluntati ac nutui, qui stellam in duces miserat, ex integro submitterent.

Hæc vera & prorsus pura est intentio, *Dei voluntatem in omnibus sequi.* De hac nostri ævi Theologus: *Qui sit Mater Typ. animatus est, inquit, ut nihil aliud expectat, nisi Dei voluntatem explorare, eum Deus nunquam potest deserere.* Ingens promissum.

Hæc ergo hominis Christiani sit intentio in rebus agendis omnibus, ut sincero corde hoc apud se assidue volvat: Domine, tuo honori facio omnia, tuæ voluntati parere cupio in omnibus, siue illa mihi facilia sint factu, siue difficilia, aspera an jucunda. Venio adorare te, non ut Herodes, sed ut tres ab Ortu Reges, te Domine semper, & omnibus actionibus meis adorare cupio; eam ob causam vivo, ideo edo, bibo, dormio, laboro, ut tibi serviam, tibi placeam, tuæ voluntati obsecundem ubique, semper, in omnibus: sic vivam, sic moriar.

CAPVT XII.

Quid INDIFFERENS, quid NULLA
INTENTIO à nobis vocetur.

Quamvis nulla sit actionum voluntarium, quæ non originem trahat ex intentione aliquâ; quid enim volentes & scientes agimus, desiderio alicujus consequendi finis agimus: nihilominus multa tam ambigüe, plurima tam oscitanter, incuriosè, properanter facimus, ut in multis adiaphoram vel indifferentem, in plurimis nullam habere intentionem videri possimus. Quam autem intentionem vocemus indifferentem, quam nullam, dilucidè jam explicabimus.

§. I.

Quid sit
intentio
indifferens.

Epist. 82.
med.

Idem ibid.

Indifferen-
tia per se
nec bona,
nec mala
sunt.

Nec promeriti
nomen acqui-
runt nisi à
bonâ in-
tentione.
In Cant.
cap. 30. in.

INDIFFERENS appellatur intentio, seu Adiaphora, quæ nec bona est in se, nec mala, nec ad probitatem, nec ad improbitatem confert; & hæc plerumque actiones merè naturales pro fine habet, uti sunt, edere, bibere, ambulare, dormire. Lucem hic allucebit Seneca, qui sensu præfatus Christiano: Indifferentia, inquit, esse dico, nec bona, nec mala, tanquam morbum, dolorem, paupertatem, exilium, mortem: Nihil horum per se gloriosum est, nihil tamen sine his. Laudatur enim non paupertas, sed is quem non submittit, nec incurvat: laudatur non exilium, sed qui hoc non doluit: laudatur non dolor, sed quem nihil coegit dolor: Nemo mortem laudat, sed eum cui mors ante abstulit animum quam conturbavit. Omnia ista per se non sunt honesta, nec gloriosa: sed quidquid virtus ex illis adiut tractavit, honestum & gloriosum facit. Illa in medio posita sunt: inter est, utrum malitia illis, an virtus manum admoveat. Et ut liquidd sciamus quid indifferentis, quid bonum, quid malum sit, addit Annæus: Omnes res quod non habuit decus, virtute additæ sumit. Cubiculum lucidum decimus, hoc idem obscurissimum est nocte: dies illi lucem infundit, nox eripit. Sic istis quæ à nobis indifferentia ac media dicuntur, divitiis, viribus, formæ, honoribus, regno; & contra, morti, exilio, mala valetudini, doloribus, quæque alia aut minus aut magis pertinuimus, aut malitia aut virtus dat boni vel mali nomen. Massa per se nec calida nec frigida est; in fornacem coniecta concaleuit, in aquam remissa refriguit.

Ergo, sola virtus, bonum; sola malitia, malum: Indifferentia, per se nec bona, nec mala: usus dat iis nomen, siue cum virtus, siue cum malitia accessit. Ita ingenium, ars, scientia, sanitas, vires, opes, gloria, nobilitas indifferentia sunt, quia naturalia sunt, nec altius exurgunt quam quò ea erigit bona intentio, quæ si & ipsa intra naturæ finem se contineat, nec ad Deum subvolet, indifferentis manet & sine præmio. Hinc ire, stare, sedere, currere, loqui, laborare &c. bona non sunt, nec promeriti nomen acquirit, nisi à bonâ intentione, quæ actionum etiam minimam ac vilissimam in altissimum dignitatis gradum extollit. Quod ut optime capiamus, Ludovicus Blosius præclare nos instruit hunc in modum: Quæ agenda sunt (etiam dum manducare, bibere dormire, vel quodvis aliud solatium carni indulgere oportet) tu tali consideratione prævieni, ut ea ipsa pure ad Dei honorem facere desideres. Nam, quem admodum opus quod ex se grande ac magni momenti videtur, Deo prorsus displicet, si operantis intentio im-

purâ fuerit: ita opus, quod ex se frigidum, nulliusque momenti iudicatur, Domino plurimum placeat, si operantis intentio fuerit recta. Etiam si pietate ductus cervicem tantum inclinaveris ante crucifixi Iesu imaginem, vel ad altare Dei genitricis Maria soscules obtuleris, aut pedem moveris propter charitatem, non frustraberis à spe iustæ mercedis. Et hoc potest intentio bona; intentio indifferens horum nil potest, sed actionem, cui jungitur, nec deteriore reddit, nec meliorem, ut infra pluribus dicemus.

§. II.

INTENTIO NULLA, vocatur à nobis ea, cum quis ex consuetudine temerè hoc illudve facit, nec sibi ullam actionis suæ finem proponit, & quasi casu vivit. Ingens hoc vitæ malum est, & omnium laborum circa vorago. Iustissimè queritur olim Seneca, &c. Necesse est, inquit, multum in vitâ nostrâ casus possit, quia vivimus casu. Quoties quid fugiendum sit, aut quid petendum, voles scire, ad summum bonum, & propositum totius vitæ respice. Illi enim consensire debet quidquid agimus. Non disponit singula, nisi cui jam vitæ suæ summa proposita est. Nemo, quamvis paratos habeat colores, similitudinem reddet, nisi jam constet quid velit pingere. Ideo peccamus, quia de partibus vitæ omnes deliberamus, de totâ nemo deliberat. Scire debet quid petat ille, qui sagittam vult mittere: & tunc dirigere, & moderari manu telum. Erant consilia nostra, quia non habent quo dirigantur. Ignoranti quem portum petat, nullus suus ventus est. Omnia præclarissimè; & verè ignorat quem portum appellat, qui intentione nullâ incassum se fatigat. Ubi certus actionis scopus & finis deest, illic confusio, & omnia indigestum ac rude chaos.

Deus olim præcipiens: Omnis adeps, inquit, Domini erit iure perpetuo, in generationibus, & cunctis habitaculis vestris. Quid mirum, inquit Ilychius, arvinam & adipem tam severè à Deo exigi? Adeps iste, recta est intentio, in omnibus ad Deum dirigenda; hanc Deus nemini remittit. Qui verò nullam suis actionibus intentionem præstituit, is quod optimum est sacrificii, Deo subtrahit. Hic talis, quidquid facit, aut ex inclinatione, aut ex consuetudine facit; nescit enim quare faciat, aut quorsum, & cui faciat. Miserrimum est hoc genus hominum, quibus post varios labores, nulla speranda est merces.

§. III.

Peris trimulis aut quadrimulis quis inquietior? totos dies huc illuc oberrant, nec unquam uno loco diu consistunt: nunc equitare se putant, nunc volentem plumam agitant, jam domunculas ædificant, jam per sedilia fursum deorsum saltant, ita sese plurimum fatigant, in summo otio nunquam otiosi, & ubi totum diem ad lassitudinem, diu multumque semet agitaverint, quid tandem est omnis hic labor & lassitudo? Nugas egerunt, muscas depulerunt, cribro aquam hauserunt, in aquâ sementem fecerunt, infantili & inani operâ. His infantibus ii omnes simillimi sunt, qui actiones suas nullâ intentione regunt: ardua vix attingunt; si tamen ea tangunt, levi decurrunt manu, & superficiem potius radunt, quam latentia petant. Querit ex his apostolice nebulosus Satyrice:

Est aliquid quò tendis, & in quod dirigit arcum?

An passim sequeris corvos testisque lutoque?

Securus quò pes ferat, atque ex tempore vivis?

Nam tibi certus est finis quò omnia referas? an in diem vivis sine proposito, sine providentiâ, prout natura suggerit? Et quis ille tabellarius, qui querenti, Quorsum tendis? respondeat, Verè ipse ego nescio. O stolidum caput! redi domum, ridicule homo, redi, & prius quò tendas cogita, quam exas.

In hac vitâ, ô Christiani, non licet nobis vanos ambulatores agere, & quò pes fert, excurrere: singulis horis cogitanda

cogitanda est hora ultima, & via terminus, omnibus pene momentis intentio recta restauranda est. Maximi refert, quomodo res appetamus, an virtutum amore, an noliti; nudas edere operas minime laudabile est. Ubi autem intentio recta non est, ibi aut mala, aut nulla est. Ingenium quod virtutibus non impleveris, virtuti vacat, veluti cessante cultu ager, quem mellibus onerare timueris, le inutilibus herbis sponte exhauret. Ita plerumque ubi bene agere cessamus, incipimus agere male. De hoc etiam eximie Seneca: *Putemus aliquem, inquit, facere quod oportet: non faciet assidue, non faciet equaliter, nescit enim quare faciat. Aliqua vel casu vel exercitatione exibunt recta, sed non erit in manu regula ad quam exigantur, cui credat recta esse quae fecit. Non promittet se talem in perpetuum, qui casu bonus est. Deinde prestabit tibi fortasse praecepta, ut quod oportet, facias: non prestabit, ut quemadmodum oportet, facias: & si hoc non prestabit, ad virtutem non perducunt. Facit quod oportet monitus, concedo: sed id parum est, quoniam quidem non in facto laus est, sed in eo, quemadmodum fiat. Excellentissime porro, & ad regulam divinae paginae. Verum non in facto laus est, sed in eo, quemadmodum fiat. Non tantum non facere sed nec benefacere satis est, nisi hoc ipsum bona fiat intentione. Tanti ergo ducamus oculum simplicem omni tempore, & omni loco intendere in Deum.*

Sed an non saepe omni puero stultiores sumus, qui in tanta luce caligamus, imò nobis omnia tenebras facimus, & subinde nihil videmus, nec quid noceat, nec quid expediat: tota vitā incursumus, nec ob hoc resistimus, aut circumspicimus pedem ponimus. Quis verò nescit quam sit furiosa res, impetus in tenebris. At nos certe id agimus ut longius revocandi sumus: & cum ignoremus quò feramur, velociter tamen huc illuc, quocunque demum, caeco impetu ruimus.

§. IV.

Fidelissime Deus per Aggaeum prophetam commonefaciens: *Ponite, inquit, corda vestra super vias vestras. Seminaſtis multum & intulistis parum: comedistis, & non estis satiati, bibistis & non estis inebriati: operuistis vos, & non estis calefacti. Et qui mercedes congregavit, misit eas in sacculum pertusum.* Hac dicit Dominus exercituum: *Ponite corda vestra super vias vestras.* En, quam urgeat Deus illud: *Ponite corda vestra super vias vestras*, quam velit considerari quā viā & quò camus. En, quam ubique intentionem bonam requirat? Omnibus verò hoc negligentibus occiditur. *Seminaſtis multum, & intulistis parum.* Sunt qui nummos seminant, tantum scilicet pecuniae in mensam erogant, tantum in vestes & suppellectilem, tantum in recreationes, lusus, convivia, tantum etiam in rerum novarum auditionem, tantum in varias animantes, tantum in libros quos necipili legunt, nec aliis legendos permittunt, sed custodiunt ut canis praesepe; tantum aris insuper expendant in adulatores, laudationes, mimos, parasitos, motiones; tacebo aliam hominum impuram faciem; tantum etiam insumunt in artificiola curiosa, & saepe pernicioſa, tantum in alias vanissimas inanias, tantum denique in stipem & elemosynam exponunt, & modò id intentione sanā fiat. Hi sanē plurimum argenti seminant. De unoquoque horum rectē dixeris, *DISPERSIT*, non autem, *DEDIT pauperibus*, sed jam ante divitibus, aut dedit factoribus, dedit cocis, cupidinariis, palponibus, gesticatoribus, fustionibus: dedit his, & illis, & istis, ut eos in suam causam traheret, ut corruperet, ut os illorum sibi emeret. O miser! *seminaſtis multum, & intulisti parum*, quia intentione non debita seminalis, hinc mellis tam modica, tam nulla: dimidio pecuniae vestrae celum emisissetis, sed altero tanto maluistis emere gehennam.

Comedistis, & non estis satiati; bibistis & non estis inebriati. Sunt qui comedant & bibant, sunt qui de rebus divinis

A multa & praeclara audiant, virtus eis variè suadetur: & ut coci solent, qui modò lixa, modò assa, modò friga; jam secca, jam julsulis perſula, jam frigida, jam fumantia & calida apponunt, ut edendi appetitum acuant: sic fastidiosis his rerum sacrarum auditoribus amabili varietate virtus commendanda est: audiunt illi, & velut audita comedunt, avidos se ostendunt, sed mox aliud esuriunt, audita celeri oblivione sepeliunt, & animum aliò convertunt. Inde nec habiliores nec robustiores fiunt, nam sacris admonitionibus non eā intentione auscultant, ut meliores sanctioresque evadant. O miser! comedistis, & non estis satiati.

Operuistis vos, & non estis calefacti. Sunt qui etiam virtutibus quandoque operentur: templum frequentant, orant, exomologeseos & Eucharistiae Sacramentis se muniant, nec tamen inde calefiunt, partim quia haec per sinceram, & fervidam intentionem ad Deum non dirigunt, partim quia se frigori mox iterum exponunt, è templo, ab oratione, à confessione vix digressi, ad antiquum libidinis volutabrum redeunt, pristinam jurandi & imprecandi consuetudinem repetunt, pessimas occasiones non fugiunt; ita mores inolitos nunquam depouunt, in austeris noxīs frigidi, ut ante persistunt. O miser! *Operuistis vos, & non estis calefacti.*

Et qui mercedes congregavit, misit eas in sacculum pertusum. Liberalissimus est Deus in tribuendis muneribus, quae nos sacculo nostro excipimus, sed saepe pertuso. Mens nostra velut sacculus tot habet foramina per quae caelestes dotes excidant, quot occasiones non vitat, quae ad nequitiam invitant. Haec omnia pulchrè complexus Gregorius: *Malum, inquit, cordis suo seminat, qui de mandatis caleſtibus, vel legendo vel etiam audiendo multa cognoscit, sed negligenter operando pauca fructificat. Comedit & non satiatur, qui verba Dei audiens, lucra vel gloriai saeculi concupiscit. Bene autem non satiari dicitur, quia aliud mandit, & aliud esurit. Bibit, & non inebriatur qui ad vocem predicationis aurem inclinat, sed mentem non mutat.*

*Deus olim Ezechiel: Fili hominis, inquit, venter tuus Ezech. 6. 3. comedet, & viscera tua replebuntur volumine isto, quod ego do vers. 3. tibi. Ventris autem viscera, inquit Gregorius, quid sunt aliud loco proximi menti interna, id est, recta intentio, sanctum desiderium, mè cit. humilis ad Deum, pia ad proximum voluntas? Penſemus, charissimi fratres mei, quā sit pia ista promissio. Multi enim legunt, & ab ipsa lectione jejuni sunt. Multi vocem predicationis audiunt, sed post vocem vacui recedunt, quorum est venter comedit, viscera non replentur: quia est mente intellectum sacri verbi percipiunt, obliuiscendo & non servando quae audierint, haec in cordis visceribus non reponunt. O miser! mercedem congregatis, sed eam in sacculum pertusum mittitis. Hic idem beatus Gregorius: *In sacculo, inquit, pertuso videtur, quando Par. 3. cura pecunia mittitur, sed quando amittitur non videtur. Qui ergo pastor. c. 22. quanta largiuntur aspicunt, sed quanta rapiunt non perpendunt, in pertusum sacculum mercedes mittunt, quia profecto has in speciem sua fiducia intuentes congerunt, sed non intuentes perdunt.**

Ita demum frustra laboramus, qui laboris animam INTENTIONEM non curamus. Id quod boni facimus, ante oculos nobis statuimus, intentionem rectam quam negligimus, nihil pendimus: ita mercedes congregamus, & in sacculum pertusum mittimus.

§. V.

Non est molestior labor, quam labor irritus & sine effectu: nemo est qui velit operam ludere. Enimvero aliqui ut alini laborant, multa graviusque in se onera recipiunt, & omnem laudem in eo ponunt, ut operae quamplurimum sumant. *Issachar asinus fortis &c. suppoſuit humerum suum ad portandum, factusque est tributis servus. At hi non sibi laborant sed aliis, cum intentione careant, quā Deo laborem suum vendant. Aliqui porro patiuntur ut Martyres, sed non cantabunt de illis:*

Gaudet

*Eccles. offe.
in 2. vesp.
de mart.*

Gaudent in calis anime Sanctorum, qui Christi vestigia sunt secuti. Miserandi proflus, & stertu tanto digniores, quanto numero plures. Ah, quanti sunt qui ponderosis crucibus premuntur, solo intentionis defectu. Grandia patiuntur, sed ideo, quia pati coguntur. Tergiversantur quidem, torquent se miserè, resistunt ut possunt, quia verò impostam crucem excutere nequeunt, vacillando pergunt. Hoc non est pati pro Christo; hoc est in aëre remigare, frigido furno panes immittere, in arenâ aedificare.

*3. Reg. c. 18.
vers. 26.
& jerg.*

Baalami sacerdotes quid tandem laboris omiserunt, ut Eliam sacrificando vincerent? bovem impulerunt arâ, & invocant Deum suum à primo mane usque ad meridiem, continuo vociferantes, Baal exaudi nos, Baal exaudi nos, &c. transibantque altare quod fecerant. Cumque esset jam meridies, illudebat illis Elias, dicens: Clamate voce majore. Clamabant ergo voce majore, & incidabant se juxta ritum suum, cultus & lanceolis, donec persunderentur sanguine. Nulla tamen Baalami vox, nullus igniculus, succellus rei nullus se prodidit. Debuissent amentes sacrificuli prius ignem excitasse in animo (quod fecit Elias) intentionem extimulasse ad Deum, hac ratione ignem evocassent è calo. Mundus velut alter Baal variè suos exercet, fatigat, vexat; istos ad omnem nequitiam, illos ad quamcunque servitutem rapit: exagitantur miseri eundo, itando, currendo: laboribus saepe odiosis, difficilibus, molestis, improbis, infanis, indignis exercentur. Qui mundo serviunt debent glorie posse omnis generis invectivas, convicia, reprehensiones, vituperia, morsus acerbos, crebros despectus; & sicut histriones arte gesticulatoriâ devorant cultros, ita hi tolerare coguntur & glorie, velint, nolint, acerba multa & admodum aculeata dicta. Habent hi suos obsecratores, amulos, adversarios, malevolos & invidos antagonistas, nihilominus tamen horum genibus advolvi, manus osculari, mille ceremoniis & deliciis hos ipsos venerari adiguntur, aut mundo servitium obnuntiare. Neque verò desunt curæ, sollicitudines, perturbationes, rei familiaris angustia. Hæc omnia simul sumpta instar obesi & in frustra dissecti bovis essent, modò non deesset ignis, modò intentio recta, velut cælestis flamma, ea delibaret. Verùm quia multi talia ferunt, sed impatienter; ferunt, sed Deo illa non offerunt; patiuntur ista, sed sine intentione rectâ; patiuntur non propter Christum, sed propter se, in suam & mundi gratiam: hinc nihil hinc promeriti aut mercedis cogitandum: nebulas diverberant, & in faxis seminant, nullam à Deo gratiam merentur.

*In Apol. ad
Guil. abb.
initio.*

De his eleganter & verè Bernardus: *1. a.* inquit, portantibus crucem, non sicut Salvator suam, sed sicut ille Cyrenæus alienam. Duplici quippe contritione conteruntur, qui hu-

A juxta sunt, quando & hic pro temporali gloria temporaliter se affligunt, & in futuro pro internâ superbiâ ad supplicia æterna pertrahuntur. Laborant cum Christo, sed non regnant cum Christo. De torrente bibunt in viâ, sed non exaltantur caput in patriâ: lugent nunc, sed tunc non consolabuntur. Ita maledictus ille latro juxta Christum quidem crucifixus, sed è cruce in paradysum cum Christo non migravit. Pari ratione multi multum laborant, sed frustra; multa sustinent, sed & frustra; virtutes etiam, ut videtur, exercent, sed frustra hæc omnia, imò cum damno, quia rectâ in his omnibus intentione carent.

Oscas vates Hebræus, hos ipsos designans; *Vitula* inquit, *dolla tritram*. Qui absque intentione certâ & rectâ laborant, bobus similes sunt qui tritram. Hi etiam ab opere solvantur, redeunt tamen ultro; jam assueverunt huic operi, quo etiam fruuntur, nam subinde os mergunt avenâ, & sic lubentes perpetuant hunc laborem, jugumque facillimè recipiunt. Non aliter agunt illi mundi alumni, quos insigniter notans Gregorius: *Pro mundi gloria*, inquit, *cunctis sudoribus libenter inserviant, & gravium laborum jugo colla devotissime submittant*. Et quæ merces operis? os plenum avenâ, marisipium non adeo turgens pecuniâ. Certè vituli docti tritram, laborant, ut jumenta plaustralia aut molaria, velut equi cæci in fullonica. Hi ab unico puero voce & flagello aguntur, curruntque toto die: & quò tandem vespèri perveniunt? in eodem omnino loco sunt, quia in orbem acti sunt: Sic qui rectâ carent intentione, verè cæci sunt, & in virtutibus progressum nullum faciunt; hodiernus, crastinus, perendinus dies nullo illis discrimine veniunt. Hi etiam bobes semper in eadem arâ tritram, et hunc laborem suum pro mercede habent, ideo à Deo aliam non expectant. Hæc est causa, cur Paulus tam contentè præcipiat: *Omne quodcumque facitis, in verbo & in opere, omnia in nomine Domini Jesu Christi, gratias agentes Deo & Patri per ipsum*. Idem æquè graviter inculcans: *Sive ergo, inquit, manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis, omnia in Dei gloriam facite: Omnia, omnia*. Sic edendum, sic bibendum, sic aliud quidvis faciendum, ut Deus honoretur, nullus hominum lædatur, aut offendantur. Chrysostomus Paulinum hoc præceptum explicans: *Etiâ si ait, spirituale quid fuerit, si tamen propter Deum non fiat, cumprimis illum ledit qui facit*. Et sicut cementarii amulsim suam ab angulo ad angulum ducunt: sic nostrarum actionum amulsim sit divinum illud Pauli effatum: *Sive manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite*.

Itaque rectissimè Laurentius Justinianus: *Prima vox*, dicitur, inquit, *prima cogitatio, primus affectus divinam resonet laudem, ignitam ad Deum dirigat supplicationem*. Dimidium facti, qui bene cœpit, habet.

LIBER

LIBER SECVNDVS

BONÆ INTENTIONIS ET FAVTORES ET HOSTES,
maximè verò vanam gloriam, & Iudicium temerarium; ejusdem signa,
praxim, præmia declarat.

CAPVT PRIMVM

RECTAM INTENTIONEM esse
bonam illam voluntatem, ab Angelis
laudatam.

Ona voluntas, actionis anima est,
bona voluntas nunquam non di-
ves est, bona voluntas omnia po-
test. Nocte nascentis Christi no-
vam, inauditam oden cecinerunt
in terrâ caelestes genii. Horum è
caelo cantorum auditores erant
opulentes; odeum, campus; ode
ip[s]a: Et in terrâ pax hominibus bona voluntatis. Et quid est
Bona voluntas? Obsecro, tantum nobis otii sumamus, ut
ex omnibus illis qui ad Christi nati stramineas cunas
oblequiosè sese stiterunt, hoc ipsum quæramus, quid sit
Bona voluntas? Interrogationis nostræ initium petamus
ab ip[s]is Angelis.

§. I.

Purissimi, beatissimi Spiritus, quid agmine fa-
cto ad tuguriola nostra descenditis, quid in terrâ
quæritis, quod decesse possit in caelo? nullum apud nos
est dignum vobis hospitium. Ad hanc quæstionem no-
stram Angelorum omnium una vox est:

O mortales, loci genium & incolas probè novimus,
neque hoc adventu nostro illustria facinora, raras in-
ventiones, exoticas artes, artificia peregrina, neque au-
rum aut gemmas quærimus, sed bonam voluntatem,
quæ & auro, & gemmis omnibus pretiosior est, nobis-
que charior.

Et in hoc quidem fecisse mihi videntur Angeli, quod
magnates aliquando solent in pauperulam cerevisia-
riam cauponam peregrè dilati. Caupo namque, si ge-
nerosum Baronem aut illustrem Comitem videat suum
esse hospitem, primum omnium instituit hospitii tenui-
tatem excusare, cupedias & delicias apud se nullas repe-
riri, lectos tanto hospite non sat dignos esse, panem &
zythum suppetere, cetera pane omnia negari, neque
verò aliam ruri vivendi rationem esse: si tamen libeat
manere, dominus modò imperet, se quidem promptis-
simè daturum, quidquid omni domo possideat. Comes
homini animando modestè & placidè: Scio, ait, mi vir,
quas ades ingressus sum: si mihi par ovorum, & tuæ ce-
revitæ haustum tuleris, in hanc cenam satis apposuisti.
Neque ego huc comessaturus veni; ignotus hospes la-
tere cupio, & te relinquere ditorem. Vis hoc? Caupo
latinae plenus, & rendenti ore: Quid ni velim, inquit,
ô mi Domine, quid ni velim hoc votis omnibus? man-
da, jube, impera; ego meique iussu faciemus pro viri-
bus. Hanc animi promptitudinem, paratissimam hanc
voluntatem, potentissimi illi ab æthere dynastæ Angeli
quæserunt in Orbe hoc inferiore, idque nostro com-
modo, ut nos relinquerent longè quàm antea ditiores.

Et in terrâ pax hominibus bona voluntatis. Sic Orho Impe-
rator ad Romualdum visere, cellulam illius non tantum
ingredi, & unâ cibum sumere, sed etiam in Romualdi
paupere ac duro lectulo cubare voluit tanta Majestas.
Sic alii Reges, & Principes, desertissimas quandoque
casas ingressi, fonte solo & pane pane faxeo in cenam
uli sunt, non sine voluptate. Sic & Angelorum apud nos

A voluptas, est bona voluntas, rectaque intentio. Sed &
ex Josepho quæramus, quâ ipse intentione Bethlehe-
mum venerit.

§. II.

Sanctissime Paterfamilias, castissime Joseph, quid hoc itinere quæris, tam & longo, & difficili, tem-
pore præsertim tam alieno? quid Bethlehemum migras,
omnia ubique hospitia occupata sunt, tibi nec angulus
patet, exclusissimus es undique; mille domos adeas lo-
cum requièque petens, mille domos occludent seræ,
te tuamque conjugem nulla recipiet. Ergo potiùs iter
relege, & Nazarethi habita; hic nemo te hospitem salu-
tabit, multò minùs honorario vino donabit. Josephus
intentionis sanctissimæ plenus: Non refert, inquit, nul-
lam mihi patere habitationem hominum, ergo pecu-
dum subibimus: neque enim huc migravimus, ut laxè
commodèque habitemus, sed ut voluntati divinæ ob-
temperemus, id quod quærimus, est obedientia, huic
omnem animum intendimus. Sequemur, quacunque
nos vocaverit voluntas divina.

Sed cum bonâ veniâ tuâ, ô mi optime Joseph, videris
errare à limine: non hæc voluntas est Dei, sed superbia
Imperatoris Romani. Cuperet Augustus Cæsar nosse
vires ac potentiam suam, eâ de causâ regiones & pro-
vincias omnes turbat, ut quantus sit, sciat, & inde ma-
gis superbiat.

Josephus contra: Hanc ipsam, inquit, superbiam ho-
minis idololatræ, Deus suæ voluntati perficiendæ aptum
reperit instrumentum. Dominus est: quod bonum est in ocu-
lis suis faciat. Quandoquidem ergo Augustus Cæsar, de-
claravit, summus magistratus, Dei nutu edixit per Orbem, ut
quisvis in suæ tribus civitatem se conferret, ideo & nos
hoc iter suscepimus, ut huic edicto pareremus. Hæc
mea & commissæ mihi virginis est intentio, quam æquè
commodè in humillimâ casâ, in vilissimo angulo, in sta-
bulo exequemur, quàm in Herodis Regis, aut Annæ
Pontificis palatio. Sed ipsam etiam beatissimam Virgi-
nem matrem super hac ipsâ re interrogemus.

§. III.

Virgo beatissima, te si matrem Dei dixeris, om-
nem in te laudem congestero. Tu verè dignissima ta-
m mater es, ad cujus virginem puerperium è caelo de-
scendant Angeli: quid obsecro, Virgo divina, quæris in
natali loco prolapsa: an nescis? cognatos pauperes ne-
mo novit. Et valde vetendum, ne hoc tuum iter frustra
susceptum sit: nam ditiores è stirpe Davidicâ, omne ur-
bis diversorium præoccuparunt, vobis aut in publico
habitandum, aut redeundum est. Gentiles vestros vo-
bis loco cessuros ne sperate; nemo erit ex his qui ad vos
revolat, qui cibum potumque honorarium mittat, qui
ullum honorem deferat; cognationem nemo agnoscat,
humanitas omnis hinc pridem exulat, nec ullum vos
diversoriolum recipiet. Contemnuntur qui pauperes
sunt, et si optimi sint. Et verè dicitur: Mortuus viros fre-
quentat, pauper inter divites. Quare, ô Virgo integerrima, Troch-
aur publica platea domus tibi erit; aut via, quâ venisti,
erit repetenda.

Ad hæc virgo puerpera: Meus Josephus, inquit, &
ego, non quærimus cognatos, nec nostri stemmatis re-
verentiam, neque commodum habitationis locum, sed
unam atque unicam Dei voluntatem, quam nobis Deus
declaravit per Augustum Cæsarem.

Sed,